

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Katedra speciální pedagogiky

Bc. Romana Crháková

Svěření dítěte do výchovy homosexuálům

Entrusting the care of child to homosexuals

Diplomová práce

Studijní program:	Speciální pedagogika
Studijní obor:	Speciální pedagogika
Vedoucí závěrečné práce:	doc. PaedDr. Eva Šotolová Ph.D.

2019

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „*Svěření dítěte do výchovy homosexuálů*“, vypracovala pod vedením vedoucí práce samostatně, výhradně s použitím uvedených řádně citovaných pramenů. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne _____

Podpis: _____

Bc. Romana Crháková

Poděkování

Touto cestou bych v první řadě ráda poděkovala mé vedoucí práce **paní doc. PaedDr. Evě Šotolové Ph.D.** za její ochotu, odborné vedení a lidský přístup.

Dále paní Mgr. Marii Mlčkové, Ph.D. za cenné rady ohledně metodologie výzkumu a panu PhDr. Jakubovi Pavlíkovi, za jeho čas při konzultaci ohledně informačních zdrojů.

Další mé díky patří všem respondentům, kteří se podíleli na vyplnění dotazníku a všem organizacím, které uveřejnily mou žádost s pomocí o vyplnění tohoto dotazníku.

V neposlední řadě děkuji mé rodině, která mě podporovala po celou dobu mého studia. A mým přátelům, kteří mne drželi nad vodou jejich vtipem, vyslechnutím i motivujícími slovy. Jmenovitě pak Ing. Pavlu Kőrberovi za pomoc při formální úpravě práce a kamarádce Daně Cabrnchové za zprostředkování pomoci s odborným překladem v práci.

Děkuji!

Anotace

Diplomová práce se zaměřuje na osoby s homosexuální orientací, které buďto uvažují, že založí rodinu, nebo již nějaké dítě mají a vychovávají. Ať už se jedná (nebo bude jednat) o rodičovství biologické či „pouze“ psychologické nebo o vztah se stejnopohlavním partnerem či samostatnou péči o dítě. V obsahu práce jsou dále vymezeny základní pojmy a stručný přehled chápání homosexuality z pohledu historie, náboženství a lékařství.

Práce čtenáře seznamuje s historií a legislativními rozdíly registrovaného partnerství a manželství. Okrajově se dotýká i možností a práv homosexuálních osob ve světě. Součástí práce je též nazírání na rodinu, její funkce a typy. Jsou zde popsány současné možnosti cest homosexuálů k dítěti. Práce se také orientuje na problematiku výchovy dětí homosexuály a pro ujasnění souvislostí jsou zde popsány gay a lesbické vztahy a rodiny, ale i vývoj dítěte, vychovávaného v netradiční rodině.

Cílem práce je zdokumentovat subjektivní názory samotných homosexuálů k problematice výchovy dětí osobami s touto orientací, jak hodnotí postoj společnosti k tomuto tématu a zjistit, jak se tyto osoby zajímají o LGBT situaci. K zajištění průzkumu a ke zjištění názorů byla využita forma on-line dotazníku pro dospělé osoby s homosexuální orientací, žijící v ČR. Předmětný dotazník formuloval otázky, směřující ke zjištění fungování rodiny samotného respondenta v dětství, jeho coming outu a partnerského života. Zjišťovány byly i názory na argumenty a předsudky vyskytující se ve společnosti a také na možnost ovlivnění vývoje dítěte, které vychovává stejnopohlavní pár či jednotlivec s homosexuální orientací. Komplexní přehled výsledků dotazníkového šetření je interpretován v závěru práce.

Klíčová slova

homosexualita, rodina, dítě, registrované partnerství, manželství, náhradní rodinná péče

Annotation

This diploma work deals with homosexually oriented persons that want to establish a family or that already have a child and raise it up. It concerns to biological parentage or “only” psychological parentage or a relationship with same-sex partner or an individual care for a child. The work specifies basic terms and contains a short overview of homosexuality in view of history, religion and medicine.

The work learns the reader in history and legislation differences of the registered partnership and matrimony. It also marginally deals with possibilities and rights of homosexual persons in the world. The work also includes opinion on family, its functions and types. It describes today’s possibilities of homosexuals’ ways to a child. The work also focuses on issue of rising up a child by homosexuals. To clarify links, it describes here gay and lesbian relations and families, including development of a child being raised up in a non-traditional family.

Aim of the work is to document subjective opinions of the homosexuals themselves to the issue of rising up children by persons with such an orientation, to find out how they evaluate attitude of the society to this topic and how these persons are interested in LGBT situation. For the survey and reconnaissance of the opinions, on-line questionnaire was used for adult persons with homosexual orientation, living in CR. The mentioned questionnaire contained questions focused on family functioning of the questioned person in his/her childhood, his/her coming out and partner life. Also opinions on arguments and prejudices occurring in the society were found out and possibility to affect development of a child being raised up by same-sex couple (or an individual with homosexual orientation). Complete overview of the questionnaire results is put in the end of work.

Keywords

homosexuality, family, child, registered partnership, marriage, substitute family care

Obsah

Úvod	8
1 Vymezení základních pojmů	9
1.1 Sexuální orientace vs. sexuální chování a identifikace	9
1.2 Poruchy sexuální preference	10
1.3 Konstrukt „sex“ a „gender“	11
1.4 Předsudek a stereotyp	11
1.5 Coming out	12
2 Chápání homosexuality	14
2.1 Ve společnosti z historického hlediska	14
2.2 V náboženství	16
2.2.1 Postoje a názory některých duchovních v současnosti	18
2.3 V lékařství	19
2.3.1 Příčiny vzniku homosexuality	19
2.3.2 Vybrané lékařské postoje z historie	20
3 Rodina a rodičovství	23
3.1 Definice rodiny	23
3.1.1 Normální rodina?	24
3.2 Funkce rodiny	25
3.2.1 Ústavní výchova nebo rodina?	27
3.3 Typy rodin	28
3.3.1 Druhy rodičovství	29
3.3.2 Gay a lesbické vztahy	30
4 Registrované partnerství vs. manželství	32
4.1 Registrované partnerství	32
4.1.1 Průběh přijetí zákona o registrovaném partnerství	32
4.1.2 Zákon o registrovaném partnerství v současnosti	34
4.1.3 Registrované partnerství a statistické údaje	36
4.2 Manželství	36
4.2.1 Manželství a statistické údaje	38
4.2.2 Manželství pro všechny?	39

4.2.3	Některé argumenty pro a proti manželství pro všechny	40
4.3	Současné postavení homosexuálů ve vybraných zemích	41
5	Současné možnosti cest homosexuálů k dítěti v ČR	44
5.1	Náhradní rodinná péče	44
5.1.1	Osvojení (adopce)	45
5.1.2	Pěstounská péče	47
5.2	Umělé oplodnění	49
5.3	Sdílené rodičovství	50
5.4	Náhradní mateřství	50
6	Dítě a homosexuální rodiče	51
6.1	Potřeby dítěte	51
6.2	Psychický vývoj dítěte	53
6.3	Vývoj pohlavní (sexuální) identity dítěte	54
6.4	Názory některých odborníků	56
6.5	19 studií v jedné (A. Cowl, S. Ahn a J. Baker, 2008)	57
7	Průzkum	60
7.1	Cíl průzkumu	60
7.2	Charakteristika sledovaného souboru	60
7.3	Etika průzkumu	61
7.4	Metody průzkumu	62
8	Výsledky průzkumu	66
8.1	Prezentace a explorace dat, interpretace výsledků průzkumu	66
8.2	Závěry průzkumu	90
	Závěr	94
	Resumé	95
	Summary	96
	Seznam literatury	97
	Seznam zkratk	105
	Seznam příloh	106

Úvod

Na homosexuální orientaci je v dnešním světě nahlíženo mnoha způsoby. Tato rozdílnost názorů se odráží nejen v jednotlivých zemích a jejich zákonech (od zemí, kdy mají homosexuálové rovná práva s heterosexuálními osobami, přes možnost registrovaného partnerství, až po země, které homosexualitu mohou trestat či trestají smrtí). Ale liší se také u každého člověka individuálně. Nazírání na homosexualitu se v průběhu času značně změnilo. Některé, v současnosti již vědecky vyvrácené postoje z historie, však u mnohých stále přetrvávají. Můžeme tvrdit, že jsou hluboce zakořeněny.

Téma jsem si zvolila proto, abych poukázala na to, že sexuální orientace neurčuje, jaký je kdo člověk a rodič. Zajímaly mne zejména současné možné cesty homosexuálů k dítěti (nejvíce pak náhradní rodinná péče). Ale i současná legislativa ve vztahu k homosexuálním osobám a jejich dětem. O této oblasti jsem se chtěla dozvědět více. Chtěla jsem ale také poskytnout prostor k vyjádření názorů na dané téma, a to přímo homosexuálním osobám. Většina průzkumů a anket to do současnosti podle mého názoru moc neudělala. Často to tedy může vypadat jako „o nich, bez nich“.

Někteří jedinci mne ovšem nařkli z toho, že jsem si téma zvolila jen proto, že je v současné době tak aktuální a atraktivní. Jejich tvrzení musím vyvrátit. Práci a její obsah jsem si na fakultě volila mnohem dříve (kdy téma nebylo aktuální), jelikož mne už v tu dobu tato problematika zajímala.

V práci se zabývám současnými legislativními možnostmi homosexuálů, jejich rodičovstvím a případnými dopady na dítě, vychovávané těmito rodiči. Aby byla práce čtenáři co nejvíce srozumitelná, zaměřila jsem se také na chápání homosexuální orientace z různých hledisek.

Cílem práce poté bylo zdokumentovat subjektivní názory samotných homosexuálů k problematice výchovy dětí osobami s touto orientací. Zjišťováno bylo i jejich mínění ohledně postoje společnosti k tomuto tématu a jejich aktivita v rámci LGBT situace.

Přínos této diplomové práce spatřuji v tom, že umožňuje širší nazírání na možnosti náhradní rodinné péče a pojetí tzv. „normální“ rodiny. Upozorňuje ale též na lidská práva a umožňuje větší zamyšlení nad pojmy jako je předsudek, stereotyp, homofobie nebo diskriminace.

1 Vymezení základních pojmů

Cílem této kapitoly je popsat a vymezit základní pojmy, které jsou pro diplomovou práci stěžejní. Zajišťují tak srozumitelnost celé práce.

1.1 Sexuální orientace vs. sexuální chování a identifikace

Je důležité si uvědomit, že lidskou sexualitu lze dělit na *tři základní skupiny*, které nesmíme zaměňovat. Jedná se o sexuální orientaci, sexuální chování a sexuální identifikaci (pohlavní identitu).

1) Sexuální orientace

Jednotná definice sexuální orientace neexistuje. Sexuální orientace je součástí nenaučené biologické podstaty. Je podmíněna dědičností nebo jinými biologickými faktory a je neměnná. Osobu s odlišnou sexuální orientací můžeme od sebe rozpoznat také na základě odlišností morfologických a kognitivních [Bártová, 2010].

Pro tuto práci budeme definovat *tři sexuální orientace*. Heterosexualitu, homosexualitu a bisexualitu.

- **Heterosexualita**

Heterosexualita je: „*Pohlavní náklonnost k opačnému pohlaví*“ [Linhart, 2005, s. 148]. Hartl uvádí, že jde o: „*Eroticko-sexuální zaměření na osoby opačného pohlaví*“ [Hartl, 2000, s. 187].

- **Homosexualita**

Jandourek popisuje ve svém Sociologickém slovníku, že pojem homosexualita nesmíme zaměňovat s pojmy, jako jsou: *pederastie* (který znamená homosexuální vztah muže k chlapci), *pedofilie* (značící heterosexuální vztah k dětem) či *efebofilie* (pocházející z antiky a značící společensky tolerovanou náklonnost mužů ke krásným chlapcům) [Jandourek, 2001].

Homosexuální chování je: „*Sexuální chování charakterizované pohlavní náklonností ke stejnému pohlaví*“ [Linhart, 2005, s. 151].

Označení „**gay**“ pochází z angličtiny a nazýváme jím osoby mužského pohlaví s homosexuální orientací. Toto označení je užíváno mezinárodně. Pojmem „**lesba**“ naopak označujeme ženy s homosexuální orientací [Hartl, 2000].

- **Bisexualita**

Slovník cizích slov uvádí vysvětlení pojmu jako: „*Oboupohlavnost, sexuální náklonnost k oběma pohlavím, hermafroditismus*“ [Linhart, 2003, s. 60].

2) Sexuální chování

Některé části sexuálního chování mohou být na rozdíl od sexuální orientace naučené nebo podmíněné kulturou [Bártová, 2010].

3) Sexuální identifikace

Sexuální identifikace (neboli pohlavní identita) znamená, zda se člověk považuje za muže nebo ženu. Pro tuto práci uvedeme jednu z poruch pohlavní identity podle Mezinárodní klasifikace nemocí 10. revize (MKN 10).

Tzv. transsexualismus je: „*Žádost žít a být akceptován jako člen opačného pohlaví, obvykle spojený s pocitem nespokojenosti s vlastním anatomickým pohlavím nebo s jeho nevhodností, a s přáním chirurgického a hormonálního zásahu, aby tělo odpovídalo, pokud možno, preferovanému pohlaví*“ [Ústav zdravotnických informací, 2018, [online]].

1.2 Poruchy sexuální preference

Dle mezinárodní klasifikace nemocí 10. revize (dále jen MKN 10), řadíme poruchy sexuální preference do kapitoly nazvané „Poruchy osobnosti a chování u dospělých“ (F60-F69) a podkapitoly „Poruchy sexuální preference“ (F65).

Popisujeme jimi takové chování, které se projevuje neobvyklými, deviantními nebo výstředními sexuálními fantaziemi, motivy či praktikami. MKN 10 sem řadí např. fetišismus, fetišistický transvestitismus, exhibicionismus, voyerismus, pedofilii, sadomasochismus [Ústav zdravotnických informací, 2018, [online]].

1.3 Konstrukt „sex“ a „gender“

Překlad termínů „sex“ a „gender“ do českého jazyka, označuje pohlaví. V angličtině se ale jejich význam liší. „Sex“ popisuje biologické rozdíly mezi mužem a ženou, zatímco „gender“ se zaměřuje na charakteristiky, které jsou společností vnímány jako „typicky mužské“ a „typicky ženské“. Liší se podle kultury a doby. Je dobré, rozlišovat mezi pohlavím ve smyslu psychobiologickém a genderem jako společenským konstruktem [Čeněk, 2010].

Crawford rozlišuje *tři významy genderu dle úrovně*. Sociálně strukturální, interpersonální a individuální.

1) Sociálně strukturální úroveň

„Skoro všechny společnosti označují např. některé práce jako typicky mužské nebo typicky ženské. Přestože práce přisuzované jednomu nebo druhému pohlaví se mezi kulturami značně liší, jakákoliv práce, která je označena jako „ženská práce“, je zpravidla chápána jako méně důležitá. Nejen ženské práce, ale i ženy samotné jsou podhodnocovány. Díky tomuto může být gender vnímán jako systém sociální klasifikace, jenž ovlivňuje přístup k moci a zdrojům“ [Crawford, 2004, str. 39].

2) Interpersonální

Gender chápe jako role mužů a žen, které jsou v každé společnosti charakterizovány určitým typem chování. Ale i typickými a vhodnými zájmy a vlastnostmi. Jedná se o druh stereotypu [Čeněk, 2010].

3) Individuální

Zde Crawford popisuje gender jako „mužnost“ a „ženskost“. Uvádí, že ženy si osvojují podřízenost a nižší hodnotu vůči mužům [Crawford, 2004].

1.4 Předsudek a stereotyp

V literatuře se můžeme setkat i s autory, kteří tyto pojmy berou jako synonyma. My však budeme popisovat jejich rozdíl.

Předsudek pochází z latinského substantiva *praejudicium*. Postupem času došlo k jeho proměně. V době středověku mělo význam precedentu. Jde o úsudek, opírající se o předchozí zkušenosti a rozhodnutí. Postupně dostal pojem význam úsudku předčasného.

Člověk si ho utvoří dřív, než prozkoumá fakta. V současnosti má pojem navíc emocionální nádechem přízně či nepřízně [Allport, 2004].

Allport dále uvádí definice jako: „*Předsudek znamená smýšlet o ostatních špatně, bez náležitého opodstatnění.*“ nebo „*Příznivý či nepříznivý postoj vůči osobě anebo věci, který člověk zaujímá předem, bez opravdové zkušenosti nebo bez ohledu na ni*“ [Allport, 2004, s. 38]. Hnilica říká, že: „*Jde tedy o postoj, který je založený na hodnocení atributů stereotypu, na valenci stereotypu*“ [Hnilica, 2010, s. 17].

„**Stereotyp** je příliš silné přesvědčení spojené s nějakou kategorií. Jeho funkce spočívá v tom, že má ospravedlnit (racionálně vysvětlit) naše chování a postoj vůči této kategorii“ [Allport, 2004, s. 215].

Je to: „*Jednotvárný, ustálený, navyklý vzorec chování a myšlení*“ [Linhart, 2005, s. 351].

Většinu sociálních stereotypů (genderových, etnických atd.), si asociujeme s více atributy. Karel Hnilica uvádí, že se jedná o pět až patnáct takových atributů. Některé v nás vyvolávají jen neutrální emoce, některé mohou být spojeny se silnými emocemi a ovlivnit tak náš postoj k dané kategorii. Atributy rozlišujeme *deskriptivní*, které jsou spojovány se sociální kategorií (tzn. muž/žena je...) a *preskriptivní* v případě sociálních rolí (tzn. muž/žena by měl/a být...) [Hnilica, 2010].

Genderové stereotypy pak označují zjednodušené popisy toho, jak má vypadat „maskulinní muž“ a „femininní žena“ [Klimešová, 2012].

Pro práci je důležité i vymezení pojmu **homofobie**. Tu Jandourek popisuje následovně: „*Strach z lidí nebo strach z homosexuality a homosexuálů. Projevuje se jako negativní a pohrdavý postoj k sexuálním vztahům mezi osobami stejného pohlaví a k těmto osobám jako takovým*“ [Jandourek, 2001, s. 98].

1.5 Coming out

Anglické come out můžeme přeložit jako „vyjít najevo“. Jde o proces uvědomění si své orientace a vyjít s ní na veřejnost. Můžeme tak slýchat, že se někdo tzv. *vyoutoval*. Podle Janošové prožívá svůj coming out nějakým způsobem každý. Jedná se o období, kdy

člověk začne vnímat svou sexualitu. Probíhá v pubertě nebo následujícím období adolescence, jako důsledek uvědomění si svého já. [Janošová, 2000].

2 Chápání homosexuality

Kapitola pojednává o chápání homosexuality z různých hledisek. Od toho historického, přes postoje církve a lékařství (v minulosti i současnosti). Můžeme tak vidět postoje a pokroky ve vnímání homosexuality v různých rovinách. Považujeme to za důležité, zejména kvůli objektivitě práce.

2.1 Ve společnosti z historického hlediska

Sexuální chování a citové vazby mezi osobami stejného pohlaví se ve společnosti vyskytovaly nejspíš vždy. „*Homosexuálové. Kdysi kastrovaní, poté tolerovaní, pak pronásledovaní, jindy tiše trpění, označení za nemocné a nakonec akceptovaní*“ [TotalMag, 2016, [online]].

Homosexuální chování lze vyčíst už z některých zvyků *přírodních národů*, které ho uskutečňovaly během různých rituálů. Transsexualitu pak označovaly jako tzv. „*dvojího ducha*“. První zmínky o lidech milující stejné pohlaví, které jsou dochovány, se datují do období Babylonské říše. Homosexualita byla považována za zločin a byla odsuzována. Trestem za přistížení takového chování byla kastrace [Česká televize, 2008 a), [online]].

Ve *starověkém Egyptě* pak byla homosexualita, nebyla-li násilná či pedofilní, akceptována. Období *starého Řecka*, kdy docházelo ke zvratu mezi matriarchátem a patriarchátem, bylo jediným historickým momentem, kdy byla homosexualita rovná heterosexualitě. V některých částech Řecka nebyla homosexualita trestná (až na homosexuální prostituci), ale byla morálně zavržována [Česká televize, 2008 a), [online]]. Tzv. *dórské kmeny* věřily tomu, že dospělý muž při styku s mladým chlapcem, předává tomuto chlapci mužnost, dospělost a sílu. Janošová uvádí, že se na chlapce pohlíželo jako na ženy, až do jejich puberty. Ve *Spartě* byl homosexuální styk mezi dospělým mužem a chlapcem výcvikovou součástí, která tak vychovávala nové válečníky. To vše se dělo s myšlenkou toho, že bojovníci, kteří jsou vzájemně spoutáni intimním poutem, budou bojovat nejen za sebe, ale i za ostatní své milence. Co se týče ideálu krásy tehdejší doby, můžeme mluvit o tzv. *dimorfizmu* (tzn. nevyvinutost, kdy nejde poznat, zda jde o ženu či muže), který lze vyzorovat např. v sochařském umění. V *Římě* pak

hovoříme o ideálu krásy jako o *oboupohlavnosti (hermafroditismu)*. Zprvu byla homosexualita tolerována, později byla brána jako nedostatek mužnosti [Janošová, 2000].

Ve středověku byla homosexualita společensky odmítána i díky židovsko-křesťanskému zvyku. „*V Čechách je dochována první významná zmínka až z roku 1353, kdy vydal Karel IV. tzv. Karolinský trestní kodex, podle něhož měly být homosexuální styky krutě trestány*“ [Janošová, 2000, s. 44].

V renesančním období se společnost navracela ke vzorům před křesťanstvím. Až v 17. století se morálka v otázkách sexuality zpříšňuje a mužská homosexualita není vůbec akceptována. Ve Versaille ale vzniká šlechtický řád sodomitů, jehož členové mají zákaz mít sexuální poměr se ženou. Tento řád je později zrušen díky nelegálnosti. Roku 1787 začal platit zákon Josefa II, který trestal homosexuální chování vězením. Homosexualita tak byla odebrána z činů, které byly trestány smrtí. Koncem 18. století ženská homosexualita nebyla trestná, mužská naproti tomu ano [Janošová, 2000]. Koncem 18. a v průběhu 19. století pak prochází značnou změnou i mluva o sexuálním chování lidí. Tedy i to, jak si člověk uvědomuje sám sebe. Zasadil se o to hlavně Michael Foucault s jeho nedokončeným dílem *Dějiny sexuality* [Himl, 2013].

Termín homosexualita použil poprvé v roce 1869 Kertbeny (též známý jako Benkert). Tento termín byl dokonce užit dříve než termín heterosexualita, který se v literatuře vyskytuje až o několik let později. A to zejména proto, aby existovalo srovnání, od čeho se homosexualita odchyluje [Sloboda, 2016].

Předtím, než existoval pojem homosexualita, bylo homosexuální chování a identifikace součástí pojmu „*sodomie*“. Slovník cizích slov vysvětluje sodomii následovně: „*Pohlavní úchylka, pohlavní styk se zvířetem, zoofilie*“ [Linhart, 2005, s. 344]. Sloboda říká, že pojem sodomie: „*Obsahoval i další fenomény, které bychom dnes pojmenovali jako pedofilie, zoofilie, incest nebo transsexualita*“ [Sloboda, 2016, s. 41].

Kertbeny popisoval homosexualitu jako lásku muže nebo ženy vůči osobě stejného pohlaví. Uvedl, že u takového jedince nejde pouze o citový vztah, ale také o to, být vzrušen osobou stejného pohlaví, sexuálně na ní reagovat. Jde i o snahu uskutečnit s takovou osobou pohlavní styk [Brzek & Pondělíčková-Mašlová, 1992].

Od roku 1933, docházelo, k uzavírání gay klubů. O rok později jsou zavedeny tzv. „*růžové seznamy*“. Homosexualita byla považována jako smilstvo a chování proti

přírodě. Do roku 1940 si homosexuálně orientovaní jedinci mohli vybrat, zda chtějí podstoupit kastraci nebo být transportováni do koncentračního tábora. Za druhé světové války pak byli posíláni do koncentračních táborů běžně. Docházelo k jejich vyhlazování, podobně jako Židů či Romů. Identifikačním znakem, pro osoby určené jako homosexuální, bylo nošení růžového trojúhelníku na rukávu [Janošová, 2000].

Až v roce 1961 vešel v platnost trestní zákoník, který dekriminalizoval homosexualitu nad 18 let. Postihnutelné však bylo veřejné pohoršování a provozování za úplatu. Předchozí trestní zákoník definoval homosexualitu jako trestný čin proti lidské důstojnosti. Roku 1990 vstupuje v platnost novela zákona, která staví na stejnou rovinu homosexuální styky s heterosexuálními. Věkovou hranicí se stává dovršení 15 let. Sloboda uvádí: „*O homosexualitě se začíná pomalu hovořit až na konci 80. let a až se změnou režimu vznikají první organizace, které usilují o zlepšení postavení homosexuálních osob v Česku*“ [Sloboda, 2016, s. 42].

2.2 V náboženství

V této podkapitole budeme brát v úvahu, jak na homosexualitu jako takovou (i na společné soužití stejnopohlavních párů) pohlíží církev. A to takové, které vyznávají víru v Ježíše Krista nebo jsou založené na Ježíšovo učení. „*Je důležité věnovat pozornost různým čtením nějakého textu, zvláště zabýváme-li se texty tak starobylými, jako je Bible. Tatáž slova mohou pro nás v 21. století značit něco zcela jiného než pro lidi, kteří je napsali kdysi dávno*“ [Helminiak, 2007, s. 25].

Bible varuje před nenávistí a předsudky i vůči homosexuálům.

- (Petra 2:17) ... Ctěte [lidi] všeho druhu, ...
- (Římanům 12:18) ... Je-li to možné, pokud to závisí na vás, buďte pokojní vůči všem lidem.
- (Hebrejcům 12:14) ... Usilujte o pokoj se všemi lidmi ...

Malinová uvádí argumenty proti homosexualitě z pohledu křesťanské tradice. Jako první popisuje homosexuální chování jako **pohanskou neřest**. Toto tvrzení má poukazovat

na to, v čem se liší jednání křesťana a jedinců, vyznávajících předkřesťanskou nebo mimo-křesťanskou víru. Má též morální význam. Pohané prý hřeší svou neukázněností a nezodpovědností. Dalším argumentem (který lze slyšet i u mnoho nynějších politiků) je, že homosexualita je takové **chování, které je proti přírodě a je nepřírozené**. Tento názor nejdříve použil apoštol Pavel. Zanedlouho se však stalo kritériem přirozenosti to, zda je jedinec plodný či neplodný. Nepřírozené jsou i všechny aktivity, které nevedou k plození. A to včetně těch manželských. Malinová však oponuje tím, že pokud chceme něco brát jako nepřírozené, musíme si ujasnit, co přirozené je. Tím ovšem není monogamní heterosexuální chování [Malinová, 2006].

Jako další argument popisuje **jednání proti Božímu zákonu**. To je ale závislé na tom, jak si kdo vykládá Bibli. „*Užití tohoto argumentu předpokládá jakési mocensko-politické, ne přesvědčovací, ale donucovací pojetí křesťanství*“ [Malinová, 2006, s. 52].

Jiné tvrzení homosexualitu označuje za **děblův vynález a zvrácenost** a popisuje homosexuální jedince jako nebezpečné pro ostatní. Toto nahlížení na homosexualitu můžeme srovnat s náhledy na čarodějnictví. Tento názor se přirostl v pozdějších letech, kdy např. P. Domiani nazval homosexualitu **jedem a rakovinou** a myslel si, že je nakažlivá. Ohrožuje tím pádem společnost. Další pohled homosexualitu prezentuje jako **smyslovou nezřízenost**, kterou jedinec jen uspokojuje svůj sexuální chtíč všemi možnými způsoby. Poslední argument poukazuje na **lidskou vzájemnost**, která je přisuzována pouze soužití muže a ženy [Malinová, 2006].

Janošová ve své knize sděluje 4 teologické přístupy v otázce homosexuality. **Zavrhuje přístup — trestající** pokládá homosexualitu jako nepřijatelnou. „*Obecným pastoračním přístupem je naléhat na homosexuálně citícího věřícího, aby se těchto pocitů vzdal, vyznal svou hříšnost a usiloval o duchovní přeměnu osobnosti, která bude znamenat i změnu sexuální orientace*“ [Janošová, 2000, s. 81].

Zavrhuje přístup – netrestající odsuzuje pouze homosexuální chování, nikoliv homosexuální osoby jako takové. Tento názor zastává zejména katolická církev. **Přístup přijímající s omezením** akceptuje homosexualitu i její projevy, ale nesrovnatelné, neúplné jako vztahy heterosexuální. **Plně přijímající postoj** bere homosexualitu jako část Božího plánu stvoření, srovnatelné s heterosexualitou. Tento Boží plán poukazuje pouze na různorodost [Janošová, 2000].

2.2.1 Postoje a názory některých duchovních v současnosti¹

Český katolický kněz **Kněz Petr Piťha**, při jehož kázání v roce 2018 v katedrále sv. Víta, zazněla z jeho úst při bohoslužbě i tato slova: „*Homosexuálové budou prohlášeni za nadřazenou vládnoucí třídu, vy budete patřit k podřadné výpomocné třídě a pracovat podle pokynů mocných elit, které budou určovat, co se smí a co se nesmí říkat. Budete postaveni pod všechny živočichy, kteří se pohlavně rozmnožují, protože pro kočky, žáby a ani hmyz zaváděné zákony neplatí*“ [Lidovky, 2018, [online]].

Kněz **P. Karel Skočovský** na svých webových stránkách, za jejichž obsah zodpovídá, se na homosexualitu nazírá následovně: „*Je třeba odlišit samotný homosexuální sklon, touhu, orientaci od homosexuálního chování. Touha samotná, protože nezávisí na vůli člověka, není hříchem. Jednání podle této touhy (sexuální projevy osob stejného pohlaví) však ano. Sexualita má své místo pouze v manželství muže a ženy. Protože však osoby stejného pohlaví nemohou uzavřít manželství, týká se jejich sexuálních projevů, co platí i pro heterosexuály, kteří (třeba i nedobrovolně) z různých důvodů (zdravotních, sociálních) nežijí v manželství:*

Katechismus katolické církve, čl. 2359:

Homosexuální osoby jsou povolány k čistotě. Skrze ctnost sebeovládání, jež vychovává k vnitřní svobodě, často skrze podporu nezištného přátelství, modlitbu a svátostnou milost mohou a mají se postupně a rozhodně přibližovat ke křesťanské dokonalosti“ [Skočovský, 2003, [online]].

Další duchovní je farář Českobratrské církve evangelické v Praze **Ondřej Kolář**, který se zde schází s LGBT křesťany ze spolku *Logos*. Součástí jeho pastorační práce je i podpora těchto osob. Říká, že jsou to normální lidé, kteří chtějí žít běžný život. To jim znesnadňuje společnost a někdy i církev. „*Považuji vtať lidí stejného pohlaví jako rovnocenný vztah mezi mužem a ženou. Jedná se o stejnou lásku, nevidím v tom rozdíl. Lásky je jenom jedna*“ [Jsme fěr, 2018, [online]].

Farářka patřící k Českobratrské církvi evangelické ve Vrchlabí **Daniela Brodská** tvrdí, že tato církev je podle jejího názoru nejtolerantnější církví k LGBT lidem. „*Nechci*

¹ Všechny uvedené citace a názory jsou čerpány z webových stránek, na kterých se nachází buď video, kde dotyčný/á hovoří nebo text, který napsala přímo dotyčná citovaná osoba.

vyřazovat nikoho z lidské společnosti. Nový zákon, jak já ho znám, tak homosexualita Nový zákon nezajímá. Mně vztah dvou lidí stejného pohlaví připadá rovnocenný tomu mému vztahu s mým manželem“ [Jsme fěr, 2018 a), [online]].

Presbyter a kurátor evangelické komunity v Kladně **Zdeněk Turek**. Žije s partnerem Mílou, se kterým uzavřel registrované partnerství půl roku po jeho uzákonění. *„Když jako křesťan najdu partnera taky křesťana, tak je to v podstatě poloviční výhra. Manželství by pro mě znamenalo definitivní signál od společnosti, že jsme přijímáni“* [Jsme fěr, 2018 b), [online]].

2.3 V lékařství

„Homosexualita a další sexuální variace nebyly do současné doby prozkoumány natolik, aby společnost obdržela uspokojivou a jednoznačně pravdivou odpověď na příčiny jejich vzniku. Teorie vzniku homosexuality jsou velmi různorodé, záleží i na vědeckém oboru, z něhož odborníci při svém zkoumání tohoto problému vycházejí. Některé hypotézy se doplňují a některé stojí proti době“ [Janošová, 2000, s. 25].

„V každém případě je homosexualita stavem dobrovolně nezvoleným a vůlí neovlivnitelným, jako taková by se tedy v občanské společnosti neměla stávat záminkou jakékoliv diskriminace“ [Matuška, 2010, s. 18].

2.3.1 Příčiny vzniku homosexuality

Buryánek a Vaněčková rozlišují 4 teorie vzniku homosexuality. A to teorii o genetické dispozici k homosexualitě, o vlivu vývoje plodu v prenatálním období, o vlivu výchovy a rodinného prostředí a o vlivu sexuálního zneužití (kterou Janošová, 2000, popisuje jako teorii svedení) [Buryánek, 2002].

1) Teorie o genetické dispozici

Tato teorie vznikla na základě výzkumů, pocházejících z nedávných dob, které došly k novým genetickým objevům. Ty poukázaly na dědičnost homosexuality. V roce **1993** v USA, zjistil D. Hamer a S. Le Vay, že se na pohlavním chromozomu X (na hrotu dlouhého raménka) nachází gen/y, které patrně odpovídají za homosexuální orientaci. U homosexuálních žen ale žádné genové vzácnosti nalezeny nebyly [Buryánek, 2002].

Dřívější průzkumy (ještě v době před válkou) poukazovaly na to, že se homosexuálně orientované osoby vyskytují častěji v příbuzenstvu. Navíc, že lze očekávat větší homosexuální dědičnost, ze strany matky (prováděl např. H. Ellis, Henry). Z výzkumu od Pillarda pak vyšlo, že se homosexuální orientace vyskytuje častěji u sester leseb než u jejich bratrů. A u gayů byl zjištěn naopak vyšší výskyt homosexuálně orientovaných bratrů [Janošová, 2000].

2) Teorie o vlivu vývoje plodu v prenatálním období

Teorie říká, že homosexualita vzniká v období, které se týká doby mezi početím a narozením. Přesněji mezi 4. až 6 měsícem těhotenství. V tomto čase probíhá u plodu sexuální rozlišení centrální nervové soustavy. Při zásobení tohoto centra může dojít k hormonální nerovnováze, což způsobuje homosexualitu. V dřívějších dobách se mužská homosexualita přisuzovala nízké hladině testosteronu [Buryánek, 2002].

3) Teorie o vlivu výchovy a rodinného prostředí

Tato teorie tvrdí, že příčinou homosexuality u mužů je dominantní matka takového jedince a chybění otcovského vzoru v dětství. Takový názor má však velké nedostatky. A to, že mnoho gayů vyrůstalo v tradiční rodině (s tradiční rolí matky a otce) a naopak mnoho heterosexuálů vyrůstalo bez otce a s dominantní matkou [Buryánek, 2002]. Janošová uvádí: „*Nejvíce současných odborníků se shoduje na tom, že prostředí může ovlivnit predispozice k určitému sexuálnímu založení pouze v prvních letech života jedince (asi do 3. roku dítěte)*“ [Janošová, 2000, s. 28].

4) Teorie o vlivu sexuálního zneužití

Teorie v současnosti ztrácí popularitu u odborníků. Zejména pak z řad psychologů a lékařů. Teorie připouští vznik homosexuality u žen díky negativnímu sexuálnímu zážitku, jako např. znásilnění či předčasný sex. Pokud takové dívky procházely při svedení zrovna obdobím psychického dozrávání, má se za to, že se později stanou prostitutkou nebo lesbou. Slabinou teorie je fakt, že takové dívky mají spíše averzi k mužům a problém s přijetím vlastní sexuality [Buryánek, 2012].

2.3.2 Vybrané lékařské postoje z historie

„*Když však autoritu Boha začala vytlačovat věda, stala se z nich nemoc – homosexualita*“ [Řídký, 2013, s. 387].

Snahy změnit homosexuální orientaci osob se uskutečňovaly celosvětově od poslední čtvrtiny 19. století. A to až do roku 1992, kdy byla homosexualita odebrána ze seznamu poruch a nemocí Světové zdravotnické organizace (World Health Organization, dále jen WHO) [Česká televize, 2008 b) [online]].

V roce 1849 vydal C. S. Michéa článek s názvem O chorobných deviacích pohlavního pudu. V tom popsal, že k určitému chování dochází díky dispozici organismu, jež je vrozená. O tři roky později tento názor sdílí i soudní psycholog J. L. Casper, který homosexuální osoby nazval „duševními hermafrodity“ [Seidl, 2012].

V roce 1886 pak německý psychiatr Richard von Krafft-Ebing pojmenovává homosexualitu ve svém díle Sexuální psychopatologie. A to jako variantu sexuálního chování [Sloboda, 2016].

Roku 1901 německý lékař Hirschfeld zrealizoval petici, která měla za cíl, aby homosexualita nebyla trestná. Zavádí nové označení „třetí pohlaví“ [Janošová, 2000].

Režim komunismu přináší lékařský zájem o homosexualitu. Až do druhé poloviny 19. století bylo téma neobvyklého sexuálního chování součástí pouze soudního lékařství. A to díky trestnosti takového chování [Seidl, 2012]. „*V soudnělékařských pojednáních se zároveň zdůrazňovalo, že provozování neřestných aktivit jako masturbace, pederastie apod. vede k vážným fyziologickým a duševním poruchám jedince*“ [Seidl, 2012, s. 69].

Pokusy léčit homosexualitu zesílily po druhé světové válce a některé byly i velmi kruté. Janošová ve své knize popisuje některé běžně používané metody tehdejší doby. Nejznámější metoda i z dob dřívějších byla kastrace. Ta ale způsobuje jen snížené sexuální libido, nemění však sexuální orientaci. Jako další můžeme zmínit averzivní terapii (tzv. „blicí“ injekce), která spočívala v podávání přípravku osobám při jejich homosexuálních fantaziích. Tento přípravek následně vyvolával zvracení. Případně se podávaly elektrické šoky. Šlo tedy o spojení preferovaných erotických objektů s nepříjemnými podněty. Navíc byly homosexuálům ukazovány heterosexuální výjevy (které již nebyly spojovány s negativními stimuly). Významným tehdejším psychiatrem, který tuto terapii prováděl, byl např. **Kurt Freund** [Janošová, 2000]. Věnoval se zejména studiu homosexuality a sexuálních deviací. Proslavil se i vynalezením přístroje zvaného falopletysmograf, který dokáže na základě drobných krevních změn v prokrvení penisu, zjistit sexuální preference muže. Muži jsou při vyšetření předkládány různé (erotické) vizuální podněty. Freund

nakonec zjistil, že jeho terapie nemá očekávané výsledky a vytvořil závěr, že homosexualita je nemoc, ale že je nevyléčitelná. To vedlo v roce 1961 ke zrušení zákona, který zakazoval homosexuální pohlavní styk [ExtraStory, 2017, [online]].

Jako další metodu Janošová uvádí starší psychoanalytickou, při které se homosexuální osobě podávalo LSD. Předpokládalo se, že za opačnou sexuální orientaci mohou nepříjemné zážitky a pocity z dětství. Při užití této drogy si měl jedinec těmito zážitky opětovně projít a postupně se s nimi vyrovnat. Při pozdější psychoanalytické metodě se má jedinec soustředit na heterosexuální složku své sexuality. Stereoaktické metody používali neurochirurgové, kteří zasahovali do center v mozku řídících sexualitu. Dörnerova metoda pak znamenala dávkování pohlavních hormonů ženám v těhotenství [Janošová, 2000].

3 Rodina a rodičovství

V této kapitole popisujeme různé úhly pohledu na definici rodiny, její základní funkce, typy rodin, ale i druhy rodičovství. Kapitola zahrnuje i porovnání ústavní výchovy s rodinou. Zaměříme se také na posouzení toho, co je to „normální“ rodina a do jaké míry se toto pojetí shoduje s chápáním rodiny tradiční.

3.1 Definice rodiny

Každá rodina je jiná, něčím typická a nenahraditelná. A to jak v dětství, tak i v dospělosti. Bývá prvním a nejdůležitějším životním prostředím dítěte. Ta správná a dobrá rodina bývá zdrojem bezpečí a jistoty (ale může být i zdrojem stresu). Taková rodina však dokáže poskytnout vzájemnou podporu. Rodina společně také hospodaří a společně bydlí (tedy tvoří domov) [Matoušek, 2003].

Je velice obtížné dosáhnout obecně přijatelné definice rodiny. Různí autoři definují rodinu odlišně. I různé obory zaujímají rozdílný postoj k definování rodiny. Ať už se jedná o psychologii, pedagogiku nebo právo. Koncept rodiny se historicky mění. Existuje tedy mnoho definic rodiny. Zde uvádíme jen některé z nich.

Sociologický slovník uvádí, že rodina je: „*Forma dlouhodobého solidárního soužití osob spojených příbuzenstvím a zahrnující přinejmenším rodiče a děti. Další znaky toho, co je rodina, jsou socio-kulturně podmíněny*“ [Jandourek, 2001, s. 206]. Jandourek také uvádí příklady této sociokulturní podmíněnosti (např. společné bydlení) a funkce rodiny [Jandourek, 2001].

Slovník psychologický pak říká: „*Rodina je společenská skupina spojená manželstvím nebo pokrevními vztahy a odpovědností a vzájemnou pomocí*“ [Hartl, 2000, s. 512].

J. Máchová definuje v roce 1974 rodinu jako: „*Společensky schválenou formu stálého soužití skupiny osob, které jsou spojeny manželskými, pokrevními nebo adopčními vztahy. Tyto osoby spolu zpravidla bydlí a realizují sociálně uznávanou dělbu úkolů a rolí, z nichž nejzávažnější se týkají výživy a výchovy dětí*“ [Mlčák, 1996, s. 58].

O šest let později (v roce 1980) Kramer tvrdí, že: „*Rodina je skupina lidí se společnou historií, současnou realitou a budoucím očekáváním vzájemně propojených transakčních*

vztahů. Členové jsou často (ale ne nutně) vázáni hereditou, legálními manželskými svazky, adopcí nebo společným uspořádáním života v určitém úseku jejich životní cesty. Kdykoli mezi blízkými lidmi existují intenzivní a kontinuální psychologické a emocionální vazby, může být užíván pojem rodina, i když jde o nesezdaný pár, o náhradní rodinu atd.“ [Sobotková, 2012, s. 24].

Podle Giddense však tvoří rodinu pouze osoby, které jsou navzájem přímo propojeni příbuzenskými vztahy a kde jsou dospělé osoby zodpovědné za výchovu dětí [Čacková, 2010]. Možný uvádí: „Rodina je dnes vnímána současně v řádu světa ji obklopujícího jako instituce racionální, pragmatická, funkčně vertikálně hierarchizovaná a kulturně omezující a současně jako zvláštní soukromý svět authenticity, spontaneity, přirozené rovnosti a emocionality“ [Sobotková, 2012, s. 24].

3.1.1 Normální rodina?

Pro každého z nás je normální něco jiného. Záleží na našich zkušenostech, hodnotách, na kultuře... Normu lze chápat jako nějaké závazné pravidlo či předpis. Normalita pak nejčastěji znamená: „Jev, který odpovídá předem stanovenému očekávání, normě“ [Hartl, 2000, s. 360]. Jak je výše uvedeno, normální je pro každého něco jiného. Nebudeme však moc váhat nad tím, když budeme mít za úkol popsat tzv. zdravou rodinu a odpovědi se tak moc od sebe lišit nebudou. Zdraví je totiž obecně spojováno s fungováním. Je opakem nemoci či absence. Programy WHO, UNICEF definovaly termín „zdravá rodina“ jako: „Rodinu, kde funguje soudržnost a spolupráce mezi všemi členy navzájem, jsou zde vytvořeny emočně pozitivní vztahy, umožňující vzájemné poskytování opory, je používána otevřená, upřímná a srozumitelná komunikace a existuje vzájemný respekt všech členů rodiny. Ve zdravé rodině dochází k proměnlivé dělbě rolí, respektující zralost i zájmy jednotlivých členů. Dynamika vztahů ve zdravé rodině odráží vývoj jednotlivců, především dětí, a projevuje se změnami rolí i postoji všech jejích členů. Zdravá rodina má schopnost překonávat zátěžové situace a má oporu v širším sociálním zázemí“ [Uhlíková, 2011, s. 5].

F. Walshová se věnovala normalitě rodiny a uvedla 4 přístupy k normalitě rodiny. Jako první přístup uvádí **normalitu jako zdraví a absence patologie**. Rodina je normální, pokud žádný člen nevykazuje žádnou psychopatologii nebo příznaky poruchy. Uvádí však, že psychická porucha jedince nebývá automaticky příčinou rodinné dysfunkce. Druhým přístupem je **normalita jako ideál**. Normální je podle tohoto přístupu rodina, která funguje

optimálně (ideálně) a je úspěšná. Úspěšnost se vztahuje k hodnotám rodiny, jako např. věrnost, tolerance, naplňování potřeb apod. Vliv na obraz takové rodiny mívají kulturní, etnické a sociální normy. Existují ale i rodiny, které ideálu neodpovídají a fungují dobře.

Třetí uvádí **normalitu jako průměr**. V tomto případě je normální ta rodina, která odpovídá obvyklému (typickému). Můžeme sem zařadit i tzv. *tradiční rodinu* (kterou tvoří muž, žena a děti). Za neobvyklé jsou pak považovány rodiny optimálně fungující, atypické a dysfunkční. Poslední čtvrtý přístup považuje **normalitu jako transakční proces**, který prosazuje variabilitu normálního. Bere v potaz jak sociální, tak časový kontext rodiny, kterému se rodina průběžně přizpůsobuje [Sobotková, 2012].

3.2 Funkce rodiny

Podle Matějčka: „*Rodina je nejstarší lidskou společenskou institucí*“ [Matějček, 1994, s. 15]. Rodina zabezpečuje mnoho činností. Pečuje o zdraví svých členů, výživu, chrání je a pečuje. Zajišťuje členy hmotně, je prostředím pro socializaci a výchovu dětí. Dochází v ní i k předávání kulturního dědictví, učí hodnotám a morálním postojům [Kraus, 2001]. Rodina by měla poskytnout správný vývoj dítěti, ale také vybudovat jakousi vztahovou síť s předchozími generacemi. „*Vytváří sociální citění dítěte, čímž myslíme to, jak bude dítě komunikovat s okolím, jak se bude chovat k ostatním lidem a tvorům, budoucí vztahy k ostatním skupinám osob a to, jak se bude začleňovat do společnosti*“ [Blažková, 2013, s. 22].

Vliv na funkce rodiny a její složení má i oblast sexuality. V Evropě proběhly v minulosti *tři zásadní sexuální revoluce*. Ta první vycházela z křesťanství, které dávalo důraz na sexuální zdrženlivost. Sex byl tolerován jen v manželství. V 11. století byl sex tabuizován. Druhá sexuální revoluce proběhla ve 2. polovině 16. století, kdy v rámci emancipace ženy bojovaly za zrušení dvojí morálky, polevilo sexuální kritizování a narodilo se mnoho nemanželských dětí. Třetí revoluce dorazila společně s hormonální antikoncepcí. S tou přišla také větší volnost ve vztazích a sexuální experimentování. Docházelo k narození mnoha dětí mimo manželství, ale také se snížila porodnost [Možný, 2002].

V 2. polovině 20. století se výrazně snížil počet členů v domácnosti, díky nižšímu počtu dětí, anebo chybění jednoho či obou rodičů manželů. Došlo i k úbytku církevních sňatků.

Ty byly nahrazeny těmi občanskými. Zvýšila se rozvodovost a tím pádem i rodiny, kde je jen jeden rodič v domácnosti [Pětníková, 2014].

Kraus ve své publikaci „Člověk, prostředí, výchova“ uvádí 6 základních funkcí rodiny. Biologicko-reprodukční, sociálně-ekonomickou, ochrannou, sociálně-výchovnou, rekreační, relaxační a zábavnou a emocionální. Pokud některá z těchto funkcí výrazně nefunguje, můžeme hovořit o tzv. dysfunkční rodině [Kraus, 2001].

Biologicko-reprodukční funkce rodiny znamená: „*Pro svůj zdárný rozvoj potřebuje společnost stabilní reprodukční základnu. Proto je také v jejím zájmu, aby se rodil takový počet dětí, který tyto perspektivy naplní*“ [Kraus, 2008, s. 81]. Cílem této funkce je zejména zajistit pokračování další generace (nejen tedy uspokojování sexuálních a biologických potřeb). Lékařství se ovšem velmi posunulo kupředu. Existují tak nové technologie reprodukce (např. umělé oplodnění viz 5.2). V dnešní moderní společnosti dospěly tyto technologie tak daleko, že kult mateřství nebo hrdost ženy na její těhotenství nejsou už tak důležité [Cacková, 2010].

Sociálně-ekonomická funkce (též materiální) související s finančním zabezpečením rodiny (investice vs. výdaje). Rodina je důležitá pro rozvoj ekonomiky celé společnosti. Dysfunkce se pak projevuje hmotným nedostatkem rodiny [Kraus, 2001].

Funkce ochranná se zakládá na uspokojování potřeb dítěte. Více o potřebách dítěte viz 6.1. O. Matoušek píše: „*Rodina existuje proto, aby lidé mohli náležitě pečovat o své děti. Kromě toho, že je rodina biologicky významná pro udržení lidstva, je také základní jednotkou každé lidské společnosti*“ [Matoušek, 2003, s. 9].

Další z funkcí je **sociálně-výchovná**. Rodina je první prostředí, které dítě poznává. Učí se zde nejrůznějším návykům, přijímá určité hodnoty, učí se určitému chování. Cílem socializační funkce je naučit jedince fungovat v praktickém životě. Dítě přijímá v rodině různé informace, které zpracovává v centru své osobnosti. Dítě je v socializačním procesu aktivní. Dochází k prosazování jeho zájmů, vůle, přání apod. [Kraus, 2001]. „*Rodinná socializace je v rozhodující míře nejen prostorem pro socializaci dítěte a v převážné míře také dalších členů rodiny, ale je také modelem pro osvojování sociálních rolí muže a ženy, otce a matky, a tak se promítá do budoucí reprodukční rodiny dětí*“ [Kraus, 2001, s. 81]. Výchovná funkce je velmi důležitá a nenahraditelná. V historii byl na tuto funkci jiný názor. A to, že výchovná funkce bude nahraditelná díky vlivu vrstevníků nebo vlivu

institucí. Od tohoto názoru se postupně ustoupilo, i když velká část výchovy probíhá i ve státních a nestátních institucích. Výchova v rodině je nenahraditelná, i když podíl výchovy těchto institucí se zvyšuje i díky tomu, že ženy musí pracovat stejně jako muži z ekonomických důvodů [Pětníková, 2014].

Rekreační, relaxační a zábavná funkce rodiny má největší význam pro děti, ovšem platí pro všechny členy rodiny. Dítě by mělo mít svůj volný čas, navštěvovat se s vrstevníky, chodit na kroužky apod. [Kraus, 2008].

Poslední funkcí, avšak neméně důležitou, je **funkce emocionální**. Rodina je institucí, která dokáže vytvořit citové zázemí, poskytnout pocity bezpečí a jistoty, ale také lásky a pochopení. *„Potřebu zázemí, podpory a pomoci, klidu a relaxace, sdělování zážitků a historek, důvěrných informací či vyjádření emocí potřebují snad všechny věkové kategorie“* [Čacková, 2010, s. 18].

3.2.1 Ústavní výchova nebo rodina?

Nezisková organizace Dobrý start razí myšlenku, že děti do ústavu nepatří. Jejich snahou je prosadit zákon, který by omezil umístování dětí do kojeneckých ústavů. Tento zákon by pomohl dostat se dětem do rodin. Ať už podporou a pomocí pro biologické rodiny, tak podporou náhradních rodin. Podle statistik této organizace končí zhruba 2000 dětí do tří let v kojeneckých ústavech [Dobrý start, 2017, [online]]. *„Pro zdravý psychický i fyzický vývoj jsou první měsíce našeho života naprosto zásadní. Už od porodu potřebují děti péči a pozornost úzkého kruhu osob, primárně pečující osoby, bezpečí domova a bezpodmínečné přijímání, což jim „tety“ v ústavu – jakkoliv se můžou snažit – nedokážou dát. Česko je poslední zemí v Evropě, která si institut tzv. „kojeňáků“ uchovává – nikde jinde podobně drastická zařízení nemají, protože chápou, že do civilizované společnosti prostě nepatří“* [Rychlíková, 2019, [online]].

Janošová uvádí, že dětské domovy se o dítě postarají dobře po stránce materiální, ale konkrétní složky výchovy (jako např. blízké rodinné vztahy nebo rozhovory v rodině), již poskytnout nemohou. V neposlední řadě jde o důležitost postupného vrůstání do sociálního světa a jeho porozumění. Za největší rozdíl mezi ústavem a rodinou můžeme považovat hloubku citů k dítěti od dospělých osob, které se na péči a výchově dítěte podílejí [Janošová, 2000]. Matějček uvádí, že děti, které přišly do náhradních rodin, zapoměly během několika týdnů jména svých bývalých vychovatelů a kamarádů. A i vychovatelé

si pamatují z dlouhodobějšího hlediska spíše děti s nápadnějšími projevy [Matějček, 1994]. „Ukazuje se totiž, že citově mohou dospělí lidé, a to i milující matky a otcové, obsáhnout nejvýš asi tak deset dětí. Je-li jich víc, je pravděpodobné, že už se intenzita vztahů oslabuje a že na to někdo doplácí“ [Matějček, 1994, s. 29].

Rodina je naopak instituce, kde dítě obvykle zažívá pocity bezpečí a jistoty a dostává patřičné množství lásky. Rodina zajišťuje důležité funkce (viz 3.2). Dítě má možnost přihlížet citovému vztahu mezi dospělými. To jemu samotnému pomůže v budoucnu s realizací vztahu podobného. S rodiči nebo pěstouny přetrvává citový vztah i po odloučení, u vychovatelů v ústavu to tak nebývá [Janošová, 2000].

„Je paradoxem, že i přes všechna fakta o tom, co ústavní péče dětem je a není schopna poskytnout, je na variantu výchovy dětí homosexuálními páry pohlíženo jako na větší zlo. Vždyť to, co není v možnostech ústavní péče, jsou schopni homosexuálové dětem při výchově poskytnout“ [Pětníková, 2014, s. 32].

3.3 Typy rodin

Česká rodina prošla za poslední dobu (v rámci desetiletí) výraznými změnami. Vznikají nové fenomény, které jí ovlivňují, ale které se objevily se zpožděním vzhledem k jiným evropským zemím [Možný, 2006].

Úplnou rodinou rozumíme takovou rodinu, kdy jsou děti vychovávány oběma rodiči. **Neúplná rodina** (někdy nazývána i jako **rozvrácená**) značí, že jeden z rodičů nežije s druhým rodičem a dětmi ve společné domácnosti a často se ani nepodílí na výchově dětí. Vznik neúplné rodiny může být různý. Může se jednat o úmrtí jednoho z rodičů nebo rozvod. Existují i případy, kdy se žena rozhodne mít děti, ale nežije s partnerem (či neuzavře manželství). Jedná se o rozhodnutí být svobodou matkou. Máme i čím dál více nesezdaných párů, které zakládají rodinu. Na ty můžeme také nahlížet jako na rodinu neúplnou. A to už jen z toho důvodu, že členové takovéto rodiny nemají stejná práva a povinnosti, která mají manželé. Neúplné rodiny se vyskytovaly vždy. V minulosti ale byla větší úmrtnost. V současné době jde však spíše o důsledek rozvodů. Neúplných rodin neustále přibývá. Ve většině případů tvoří takovouto rodinu matka s dětmi, které jsou obvykle matkám při rozvodu přednostně svěřovány [Drápal, 2013].

„Česká republika spolu s Estonskem a Velkou Británií drží primát v procentu dětí žijících v neúplných rodinách“ [Drápal, 2013, s. 224].

Dále můžeme hovořit o rodině **rekonstruované** (někdy nazývané též jako **smíšené, sešívané nebo patchworkové**). Lze jí chápat tak, že lidé mají často na starosti výchovu dětí jiných lidí. Prakticky si rodinu můžeme představit jako rozvedeného rodiče s dětmi (příp. rodiče, jehož partner zemřel), který si našel nového partnera (ať už s dětmi partnera nebo bez nich) [Satirová, 2006]. V některých publikacích se setkáváme s označením těchto rodin jako **nevlastní**. Z. Matějček tyto rodiny nazývá jako **doplňené**. Podle některých autorů (např. Satirová, 2006) sem spadají i **rodiny adoptivní** či **pěstounské**. Například Sobotková uvádí definici nevlastní rodiny takto: „Termín nevlastní rodina označuje rodinu vzniklou po druhém či dalším sňatku aspoň jednoho z rodičů“ [Sobotková, 2012, s. 179]. Matějček pak píše, že: „...osvojení neboli adopce, kdy dítě podle zákona nabývá všech práv a povinností, jako by mělo rodiče vlastní. Rozdíl mezi „vlastní“ a „nevlastní“ je tu teda zcela zrušen“ [Matějček, 1994, s. 22].

Často používané označení je i rodina **nukleární** (též **jaderná**), kterou psychologický slovník popisuje jako: „Rodina obou manželů/rodičů s dítětem či dětmi“ [Hartl, 2000, s. 512]. A rodina **širší**: „Rodina, která zahrnuje širší příbuzenstvo, jako jsou prarodiče, strýcové a tety, bratřanci a sestřenice“ nebo „Velmi početná skupina, kterou váží nejen pokrevní pouta, ale též rodinné tradice, postoje, rysy, jazyk“ [Hartl, 2000, s. 512].

U gay a lesbických rodin, se můžeme setkat také s dalšími označeními. Nejčastěji jsou tyto rodiny nazývané jako **duhové, homoparentální, netradiční** nebo jako **rodiny se stejnopohlavním rodičovským párem**. Satirová (2006) pak tyto rodiny označuje jako **rodiny speciální**.

„Zapamatujme si, že staré, tradiční, zakořeněné a běžné vztahy umírají pomalu. Musíme mít trpělivost a současně dostatečnou smělost, abychom si dodali odvahy a šli kupředu. Může nás pohánět náš soucit a naše inteligence“ [Satirová, 2006, s. 357].

3.3.1 Druhy rodičovství

Možný (2002) rozlišuje 3 typy rodičovství. Biologické, psychologické a právní. O **právním** rodičovství rozhoduje zákon. Více o něm hovoříme, viz 4.

Za **biologické** rodiče jsou považováni ti, kdož dítě zplodili (početí dítěte, jeho donošení a porod). Lze hovořit o osobách, které poskytly dítěti genetický materiál. Biologické rodičovství bývá často dobrou přípravou na rodičovství psychologické [Možný, 2002].

Psychologické (Sloboda, 2016 ho nazývá také jako sociální) rodičovství můžeme chápat jako poskytování dítěti potřebné péče, výchovy, lásky, i když rodič nemusel dítě biologicky zplodit. Jde o vnitřní přijetí dítěte. A to jak po psychické stránce, tak po stránce citové [Blažková, 2013].

Upřesněme tedy, že rodiče, kteří dítě zplodili, starají se o něj a pečují, jsou rodiči biologickými i psychologickými. Můžeme se ale také setkat s případy rodičů, kteří sice dítě zplodili (jsou tedy biologickými rodiči), ale už nezvládli (nemohli, nechtěli či neuměli) přijmout psychologické rodičovství (např. týrání dítěte, umístění dítěte do babyboxu apod.). Nebo naopak osoby, které dítě z různých důvodů zplodit nemohly, ovšem přijaly za své dítě nebiologické a s ním i veškerou zodpovědnost, ale i radost (a staly se tak rodiči psychologickými).

Důležitý je také fakt, že pečovatelský přístup k dětem se vyskytuje přirozeně i u mužů. Ne pouze u žen, jak se mnoho lidí může domnívat. Tak jako u žen se vyskytuje pud a chování mateřské, u mužů je to pud a chování otcovské. Budoucí přístup rodičů k dítěti se u nich buduje celý předchozí život. A to jak u rodičů biologických, tak i u těch psychologických [Blažková, 2013]. Matějček také uvádí, že dítě považuje za své rodiče ty: „*Kdo se k němu mateřsky a otcovsky chovají – a je pro ně zcela nepodstatné, zdali tihle „jeho“ lidé na to mají či nemají potvrzení z porodnice*“ [Matějček, 1994, s. 16].

Můžeme tedy tvrdit, že o dítě se dokáže postarat stejně tak muž jako žena a že nezáleží na tom, zda je rodič rodičem biologickým či nikoliv a že je tedy psychologické rodičovství důležitější, než to biologické.

3.3.2 Gay a lesbické vztahy

Sobotková uvádí, že: „*Vztahy homosexuálních mužů mají trochu jinou dynamiku než vztahy homosexuálních žen*“ [Sobotková, 2012, s. 191]. U mužů dochází nejprve k intenzivnímu zamilování (s přítomností sexu), budování společného domova a dále k udržování vztahu i přes jednotlivé rozdíly partnerů. Následuje dokonalejší spolupráce partnerů, sílí důvěra a oddanost. Pro ženy je typické, že v první fázi vztahu dochází

k ambivalenci při definování vztahu, dále k posouzení, zda se do vztahu vyplatí investovat čas a energii. S tímto rozhodnutím jde i ruku v ruce otázka, zda do vztahu vnést i sex. Další fáze romantické vzplanutí je typická společným sexuálním životem v páru. Následují fáze konfliktu, převzetí plné odpovědnosti za svou volbu partnera a poslední fáze značí spolupráci na určitém projektu (např. výchova dětí) [Sobotková, 2012]. Weiss tvrdí, že: „*Touhu po rodičovství a s ním spojenou potřebu společenského uznání více vyjadřují lesbické ženy než gay muži*“ [Weiss, 2010, s. 116]. Klimeš pak uvádí: „*Je velký psychologický rozdíl mezi mužskou a ženskou homosexualitou. Lesbické ženy spíše vytváří uskupení podobné neúplné rodině, tzn. například, jako když se matka s babičkou starají o vnouče. Lesbické páry bývají stabilnější a je u nich menší procento doprovodných sexuálních úchylek. Tedy předpokládám, že bude mnohem snazší najít lesbický pár vhodný pro NRP než pár gayů*“ [Klimeš, 2018, [online]].

Stanovisko Kolegia amerických pediatriů shrnuje životní styl stejnopohlavních rodičů a rizika s ním spojená pro děti. Došlo ke srovnání vztahů homosexuálních s heterosexuálními. Tvrdí, že násilí je častější mezi homosexuálními partnery než mezi sezdánými heterosexuálními páry. Homosexuální vztahy se častěji rozpadají. Homosexuálové (ať už ženy, tak muži) jsou více promiskuitní a děti, které vyrůstají se stejnopohlavními rodiči, častěji prožívají sexuální zmatek, chovají se homosexuálně a experimentují v sexu [Drápal, 2013].

Podívejme se ovšem na příklady běžných mýtů a předsudků (které nebyly podloženy) o homosexuálech, které uvádí v roce 1998 Goldenbergovi. Říkají, že: „*Většina homosexuálních mužů je v projevu femininní a většina homosexuálních žen zase maskulinní. Většina homosexuálních párů zastává tradiční role rozdělené na aktivní (mužskou) a pasivní (ženskou) roli. Všichni homosexuální muži jsou promiskuitní. Homosexuální jedince lehce identifikujeme podle vnějších projevů a způsobu chování*“ [Sobotková, 2012, s. 193].

4 Registrované partnerství vs. manželství

V této kapitole se budeme zabývat rozdíly mezi registrovaným partnerstvím (dále jen RP) a manželstvím. Zaměříme se na právní hledisko i na názory, proč uzákonit či neuzákonit manželství pro všechny (i pro páry stejného pohlaví) v ČR. Podíváme se i na to, jaké postavení mají homosexuálové v dalších vybraných zemích světa. Kde mohou uzavírat manželství, kde registrované partnerství a kde je homosexualita stále trestná.

4.1 Registrované partnerství

„Registrované partnerství je trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví“ [Z. č. 115/2006 Sb., §1]. Registrované partnerství lze v ČR uzavírat od roku 2006. Řídí se zákonem č. 115/2006 Sb. o registrovaném partnerství, platným od 3. 4. 2006, s účinností od 1. 7. 2006.

Štěpánková popisuje, že se RP nachází někde mezi manželstvím a nesezdaným párem. *„Při přijímání zákona o registrovaném partnerství bylo manželství považováno za měřítko či za výchozí bod a otázka zněla, do jaké míry má být registrované partnerství podobné manželství a do jaké míry se má od manželství lišit. Registrované partnerství nakonec zůstalo institutem citelně slabším než manželství, nicméně i přesto jeho uzavření přinese párům celou řadu práv a povinností“* [Štěpánková, 2006, s. 4].

4.1.1 Průběh přijetí zákona o registrovaném partnerství

V České republice se prosadit registrované partnerství pokoušela G&L komunita už od roku 1992. První návrh byl předložen v roce 1997 a o rok později zamítnut. Zaměříme se však na poslední předělávaný návrh [Blažková, 2013].

V roce 2005 dne 11. 2. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky zavrhl návrh zákona o registrovaném partnerství ve třetím čtení. Vláda vnesla k návrhu připomínky [Seidl, 2012].

Nejdůležitější připomínkou byla podle Seidla tato: *„Navrhovaná právní úprava by neměla sledovat vytvoření instituce obdobné manželství, ale poskytnout potřebný právní podklad pro trvalé soužití partnerů a pro uspořádání jejich vzájemných vztahů. Z těchto důvodů není pro registrované partnerství vhodná úprava některých institutů typických pro manželství a rodinu, jako je zejména vzájemná vyživovací povinnost, vztah k dětem*

a vznik společného jmění manželů. Vláda proto navrhuje vypustit ustanovení § 11 až 13 upravující vyživovací povinnost mezi partnery“ [Seidl, 2012, s. 444].

Ovšem už v dubnu 2005 byl předložen předělaný návrh, v řadě již pátý (od roku 1997). V průběhu byla vidět i velká proměna postojů poslanců. Velkým zlomem pro dobro zákona bylo jmenování nové vlády v čele s tehdejšími premiérem Jiřím Paroubkem. Téhož roku došlo k velké podpoře návrhu zákona ze strany LGBT aktivistů, k tiskové konferenci v Poslanecké sněmovně a k medializování tématu. 16. 12. 2005 byl pak návrh přijat Poslaneckou sněmovnou. Poté byly na řadě ve schvalování další instituce legislativního procesu. Senát a po něm prezident republiky. 26. 1. 2006 byl návrh zákona opravdu schválen nadpolovičním počtem hlasů v Senátu. Tehdejší prezident Václav Klaus, však vrátil přijatý zákon dne 16. 2. 2006 s odůvodněním, že takto významný a vážný zákon potřebuje podporu alespoň 101 poslanců a návrh vetoval. Při hlasování tento návrh zákona měl pouze 86 poslanců, kteří souhlasili. Aby měl zákon co největší podporu poslanců, museli zastánci zákona vyvinout značné úsilí k přesvědčení ostatních. Zástupci LGBT o tom jednali i s premiérem, který přislíbil maximální podporu, aby bylo prezidentské veto přehlasováno. Mnozí politici však Paroubka nařkli, že jde pouze o předvolební boj a chce si všechny zásluhy přivlastnit [Seidl, 2012].

Poslední hlasování v Poslanecké sněmovně dne 15. 3. 2006 bylo, dá se říct, zmatečné. Hlasovalo se třikrát, kvůli zpochybnění hlasování. Poprvé hlasovací zařízení hlásilo absenci, podruhé jedna z poslankyň uvedla, že hlasovala proti a zařízení ukázalo pro. Až napotřetí bylo hlasování platné s počtem 101 poslanců pro zákon o registrovaném partnerství. Znamenalo to přehlasování prezidentského veta a rozhodnutí, že zákon vstoupí v platnost [Seidl, 2012].

Předtím, než byl zákon schválen, probíhaly rozsáhlé diskuze ohledně tohoto tématu. Níže si představíme některé argumenty, které byly použity pro nebo proti schválení zákona o RP.

V argumentech **příznivců návrhu** zákona o RP se objevovaly např. výroky, že přijetím tohoto zákona dojde k odstranění diskriminace a tím dosažení vyššího společenského statusu a lepšího přijímání většinovou společností. Ke zrovnoprávnění homosexuálů před zákonem, zdokonalení lidských práv. Dále můžeme zmínit lepší právní a majetkové postavení a obohacení společnosti o další způsob soužití [Buryánek, 2002].

Oponenti upozorňovali např. na snížení úrovně manželství nebo úpadek morálky společnosti. Křesťansky zaměření odpůrci přijetí zákona pak zdůrazňovali, že homosexualita je proti Božímu řádu. V neposlední řadě zazněly i názory, že soužití stejnopohlavních párů bude dávat negativní příklad dětem. A to může mít důsledky na psychiku těchto dětí [Buryánek, 2002].

4.1.2 Zákon o registrovaném partnerství v současnosti

RP není manželství, jak se mnoho lidí doposud mylně domnívá. V níže uvedených podkapitolách popíšeme legislativní pojetí registrovaného partnerství a zejména praktické dopady na životy stejnopohlavních párů.

1) Kdo, kde a jak uzavírá registrované partnerství?

RP mohou uzavřít osoby, kterým to nezakazuje zákon. Jedinci musí být zletilí, svéprávní a alespoň jeden z partnerů musí být státním příslušníkem ČR. Do RP nemůže vstoupit osoba, která dříve uzavřela manželství či vstoupila do RP, které stále trvá a osoby příbuzné [Z. č. 115/2006 Sb.].

Osoby, které vstupují do RP provádí souhlasné svobodné a úplné prohlášení osobně jen před matričním úřadem. Na RP se nevztahuje pracovní volno, jak je tomu u sňatku. K registraci partneři nepotřebují ani 2 svědky. RP je právním úkonem a lze ho uzavřít pouze na 14 matričních úřadech v ČR [Jsme fér, 2017, [online]]. Tyto úřady jsou stanoveny v příloze č. 4 vyhlášky č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb. o matrikách, jménu a příjmení (viz příloha A). Partneři si při registraci nemohou určit společné příjmení, které budou užívat. Pokud o to mají zájem, musí si o společné příjmení zažádat dodatečně po registraci. V případě, kdy je ohrožen život budoucího partnera, partneři nemají právo na žádný zjednodušený postup, jak je tomu u manželství. U RP totiž zjednodušený postup neexistuje [Z. č. 301/2000 Sb.].

2) Na co mají a nemají právo registrovaní partneři?

Partneři mají stejná práva a povinnosti. Rozhodují společně o věcech týkajících se společného soužití, jsou oprávněni se zastupovat v běžných záležitostech a mají vzájemnou vyživovací povinnost [Z. č. 115/2006 Sb.].

Registrovaným partnerům nevzniká nárok na společné jmění (partneři jsou podíloví spoluvlastníci). Nevzniká též nárok na vdovský/vdovecký důchod nebo nárok na přechod

různých sociálních dávek partnera po jeho úmrtí. Při rozpadu partnerství neexistuje právní úprava vypořádání majetku. Zákon neuznává ani rodinné vazby s příbuznými (např. švagr/ová). [Jsme fér, 2017, [online]].

3) Registrovaní partneři, děti a zákon

Zákon o RP upravuje pouze výkon rodičovské zodpovědnosti a výchovu dítěte ve společné domácnosti. „*Existence partnerství není překážkou výkonu rodičovské zodpovědnosti partnera vůči jeho dítěti ani překážkou svěření jeho dítěte do jeho výchovy. Partner, který je rodičem, je povinen zajistit vývoj dítěte a důsledně chránit jeho zájmy při použití přiměřených výchovných prostředků, tak aby nebyla dotčena důstojnost dítěte a ohroženo jeho zdraví a tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj.*

Pokud jeden z partnerů pečuje o dítě a oba partneři žijí ve společné domácnosti, podílí se na výchově dítěte i druhý partner; povinnosti týkající se ochrany vývoje a výchovy dítěte se vztahují i na tohoto partnera“ [Z. č. 115/2006 Sb., §13].

Partner si však nemůže přiosvojit dítě druhého partnera (např. z minulého vztahu). Partneři spolu nemohou osvojit dítě, ani se stát společnými pěstouny. Pěstounem či osvojitelem se může stát pouze jeden z partnerů. Druhý partner není podle zákona považován za zákonného zástupce. V praxi to znamená např. to, že druhý rodič může dítě vyzvednout ze školy pouze se souhlasem rodiče, který je biologický nebo je osvojitelem/pěstounem dítěte. V případě rozpadu partnerství, není zákonem dána úprava vztahů k dětem. Partner, který není biologickým rodičem nebo osvojitelem/pěstounem, nemá právo dítě dále vídat a není povinen platit ani výživné na dítě. Dítě nemá v případě úmrtí rodiče, který není biologickým (osvojitelem/pěstounem), nárok na sirotčí důchod. Více o adopci a pěstounské péči viz 5.1. Partner nemá nárok na otcovskou poporodní péči.

Ústavní soud ČR v předchozích letech řešil situaci, kdy stejnopohlavní pár uzavřel manželství v zemi, která ho povoluje a chtěl vycestovat do ČR za příbuznými (i se svým společným dítětem). Ústavní soud ČR rozhodl, že v takovém případě by mělo být pohlíženo na obě dvě osoby z tohoto páru jako na rodiče dítěte. To znamená, že jeden z rodičů automaticky neztratí svůj rodičovský statut, když společně (oba partneři a dítě), navštíví ČR [Ústavní soud ČR, 2016, [online]].

4.1.3 Registrované partnerství a statistické údaje

Uzavírat RP je v ČR možné od 1. 7. 2006. Při „Sčítání lidu, domů a bytů“ se dotaz na RP objevil poprvé v roce 2011. Je důležité upozornit i na fakt, že při sčítání nemuseli všichni popravdě uvést soužití s osobou stejného pohlaví (tzv. faktické partnerství), kvůli citlivosti dotazu. V tomto roce se RP vyskytovalo nejčastěji u mužů (73% RP) ve věku 30 až 39 let. U faktických partnerství byl menší rozdíl. Muži dosáhli 54% (viz příloha E). Z takovýchto výsledků, lze usuzovat, že ženy mají menší tendenci vztah institucionalizovat [Český statistický úřad, 2013, [online]].

Kohoutová uvádí výsledky hodnocení z roku 2011 (viz příloha E): *„Ze sčítání vyplynulo, že minimálně jednou uzavřelo registrované partnerství 2 243 osob. Rodiny tvořené registrovanými partnery pak představovaly 0,02 % z celkového počtu domácností tvořených jednou rodinou. Dalších 8 112 osob (0,15 % domácností) uvedlo, že s osobou stejného pohlaví žijí jako druh nebo družka a takový vztah označují demografové jako faktické partnerství. Toto číslo však bude s největší pravděpodobností podhodnoceno. Registrovaná partnerství se pak častěji vyskytují v krajích s vyšším podílem obyvatel žijících ve městech“* [Český statistický úřad, 2011, [online]].

Queer Geography uveřejnila přehled uzavřených RP podle pohlaví za období 1. 7. 2006 až 31. 12. 2008. Z grafu (viz příloha G) lze vyčíst, že muži uzavírají RP více než ženy. Až v roce 2018 uzavřely nepatrně více RP ženy. Muži uzavřeli nejvíce RP v roce 2016 (přesněji pak 196×), nejméně v roce 2011 (přesněji 107×). Ženy uzavíraly nejvíce RP v roce 2018 (přesněji 152×) a nejméně v roce 2010 (přesněji 51×). Celkem bylo uzavřeno RP 3117× (jak muži, tak i ženami). Rozpadlá registrovaná partnerství tvoří 14,3%, partnerství trvající pak 85,7% [Fiala, 2019, [online]].

4.2 Manželství

Manželství v ČR upravuje zákon č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník, platný od 22. 3. 2012, s účinností od 1. 1. 2014. Přesněji část druhá – Rodinné právo.

1) Kdo, kde a jak uzavírá manželství?

„Manželství je trvalý svazek muže a ženy, vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon“ [Z. č. 89/2012 Sb., §655]. Manželství je pokládáno za základní kámen rodinného práva.

Předpokladem pro uzavření manželství je plnoletost, svéprávnost a nepříbuznost manželů. Lze si povšimnout, že zde není psáno nic o sexuální orientaci. Manželství nemůže uzavřít osoba, která dříve uzavřela manželství či vstoupila do RP, které stále trvá.

Osoby, které vstupují do manželství, provádí (stejně jako u RP) souhlasné svobodné a úplné prohlášení osobně, ovšem buď před orgánem veřejné moci (před starostou, místostarostou nebo pověřeným členem zastupitelstva) provádějícím obřad v přítomnosti matrikáře (tzv. občanský sňatek) nebo před orgánem církve či oprávněné náboženské společnosti (tzv. církevní sňatek). A to vždy za přítomnosti dvou svědků. Obřad je veřejný a slavnostní. Osoby se mohou brát téměř na jakékoliv matrice (příp. českém konzulátu v zahraničí). Na svatbu se vztahuje nárok na dva dny pracovního volna. Pokud je život snoubence přímo ohrožen, nemusí být předloženy potřebné doklady a není vyžadována přítomnost matrikáře. Sňatek může provést každý orgán stanovený zákonem. A to na kterémkoli místě. Jedná se o zjednodušený postup uzavření manželství [Z. č. 89/2012 Sb.].

„Snoubenci při sňatečném obřadu prohlásí, že a) příjmení jednoho z nich bude jejich příjmením společným, b) si oba svá příjmení ponechají, nebo c) příjmení jednoho z nich bude jejich příjmením společným, a ten, jehož příjmení nemá být příjmením společným, bude ke společnému příjmení na druhém místě připojovat své dosavadní příjmení“ [Z. č. 89/2012 Sb., §660].

2) Na co mají a nemají právo manželé?

Manželé mají rovná práva a povinnosti. Jsou povinni mít k sobě vzájemnou úctu a respekt, podporovat se, být si věrni, společně pečovat o děti a tvořit přijatelné a zdravé rodinné prostředí. Manželé se mohou zastupovat v běžných záležitostech. Uzavřením manželství vzniká manželům automaticky podle §708 společné jmění manželů. V praxi z této skutečnosti plyne, že manžel dědí větší podíl než je tomu u RP. Navíc není nutné udělovat ke všem situacím plnou moc, která je vyžadována zákonem od registrovaných partnerů. Manželé mají nárok, při úmrtí jednoho z nich, na vdovský/vdovecký důchod. Také má manžel nárok na různé dávky po zesnulém manželovi. Manželé mají vzájemnou vyživovací povinnost [Z. č. 89/2012 Sb.].

3) Manželé, děti a zákon

Zákon stanovuje jako podmínku rozvodu manželů úpravu vztahu k dětem. „*Mají-li manželé nezletilé dítě, které není plně svéprávné, soud manželství nerozvede, dokud nerozhodne o poměrech dítěte v době po rozvodu manželů*“ [Z. č. 89/2012 Sb., §755].

S novinkou přišla i novela zákona č. 187/2006 Sb. o nemocenském pojištění, HLAVA V. A to s otcovskou poporodní péčí. Otcové, kteří splní podmínku tři měsíce nepřerušené účasti na nemocenském pojištění, mají nárok v období prvních šesti týdnů po porodu či ode dne osvojení dítěte (mladšího sedmi let), na placené volno v podpůrné době jednoho týdne. Tuto dobu nelze přerušit nebo rozdělit [Z. č. 187/2006 Sb.].

Manželé mohou společně osvojit dítě nebo se stát společnými pěstouny. Manžel má právo přiosvojit dítě druhého partnera. Dítě má nárok na sirotčí důchod v případě úmrtí rodiče/ů [Jsme fěr, 2017, [online]]. Více o osvojení a pěstounské péči viz 5.1)

4.2.1 Manželství a statistické údaje

Queer Geography uvedla přehled uzavřených sňatků a rozvodů v letech 1989 až 2017. Nejvíce manželství se uzavíralo v roce 1990 (přesněji 90 953). Nejméně pak v roce 2013 (přesněji 43 499). V dalších letech sňatečnost nepatrně stoupala, ovšem předchozím rokům se i tak nevyrovnala. Na grafu (viz příloha H) můžeme vidět, že počet uzavřených sňatků, má tendenci spíše klesat. Výjimkou byl rok 2007, kdy sňatečnost nepatrně vzrostla. Nejméně rozvodů přinesl rok 1999 (přesněji 23 657). Nejvíce rozvodů pak probíhalo v roce 2004, kdy se rozvedlo 33 060 manželství. Přesněji viz příloha H [Pitoňák, 2018, [online]].

Český statistický úřad (dále jen ČSÚ), vydal v roce 2013 přehled o počtu úplných a neúplných rodin. Udává, že od roku 2011 se domácnosti zmenšují, což je závislé na změně struktury domácností. Ubývají rodiny úplné. Většinu těchto rodin tvoří manželské páry (téměř 89 %). Skoro dvě třetiny těchto rodin jsou bez závislých dětí (buď děti nemají, nebo už se dítě stará ekonomicky samo o sebe). Celkem se jedná o 1,4 mil. závislých dětí v úplných rodinách (cca 1,6 závislého dítěte na jednu rodinu). Neformální soužití partnera a partnerky (tzv. faktická manželství) tvoří 11 %. Podíl registrovaných partnerství nebo faktických partnerství tvoří 0,2 %. Neúplných rodin (tzn. jeden rodič a alespoň jedno dítě) tvoří nejvíce matky s dětmi. A to až 81 %. V takových rodinách žije

400 tis. závislých dětí (22 % všech závislých dětí) [Český statistický úřad, 2013a), [online]].

4.2.2 Manželství pro všechny?

Na konci října 2018 měl být projednáván v Poslanecké sněmovně návrh na úpravu zákona, který by zrovnoprávnil stejnopohlavní páry s těmi heterosexuálními a umožnil by tak uzavírat manželství všem párům, bez ohledu na sexuální orientaci. Jednalo by se o umožnění občanského sňatku (nikoliv církevního) i osobám s homosexuální orientací.

M. Putna však uvádí: „*Jakmile však jde o oficiální církevní legitimizaci gay SVAZKŮ – je to krok, který zpečetuje a uzavírá celou „gay integraci“ a který znamená dosti zásadní přehodnocení celé institucionální teologie jednotlivých denominací, ba celé společné křesťanské tradice*“ [Putna, 2012, s. 116].

Schválení zákona by taktéž narovnálo práva dětí stejnopohlavních párů. Návrh se však nedostal v říjnu na řadu a Poslanecká sněmovna se jím začala zabývat v prvním čtení 14. 11. 2018. Projednávaly se současně dva proti sobě jdoucí návrhy — novela Občanského zákoníku a úprava LZPS.

V diskuzi padaly různé argumenty, proč manželství pro všechny ano a proč ne (viz 4.2.3). Do rozpravy bylo přihlášeno přes dvacet poslanců/poslankyň, a návrh se tak nestihl do konce rozpravy projednat.

Hlasování poslanců o tom, aby se návrh zákona o manželství pro všechny začal opět projednávat, bylo poměrně „neaktivní“. Z celkového počtu 200 poslanců se jich 77 zdrželo hlasování, 21 poslanců bylo omluveno a 3 poslanci nebyli přihlášení. Pak pouhých 44 poslanců hlasovalo „pro“ opětovné projednávání a 55 „proti“ [Jsme fěr, 2019, [online]]. Otázkou tak zůstává, kdy návrh bude Poslanecká sněmovna opět projednávat?²

„Vzniká tak jakýsi paradox. Zatímco heterosexuální páry mají tendenci odkládat rodičovství či případně je vůbec nerealizovat, a zároveň, když realizují své rodičovství, tak ač v páru, mají tendenci tak činit mimo sezdané soužití, neheterosexuální páry touží po právním ošetření, nejlépe manželství, které by dalo právní i symbolický rámec jejich vztahu, do nějž by rády přivedly/získaly dítě, jemuž by byly rodiči [Sloboda, 2016, s. 123].

² Údaje aktuální k datu 28. 2. 2019

Podívejme se ale třeba i na názor D. Drápala na manželství jako takové: „...dočetl jsem se v jednom materiálu, který předjímal situaci v poslední třetině současného století, že muž a žena se domluví hůře než dva muži nebo dvě ženy. ... Nicméně přemýšlel jsem o tom tvrzení a musím uznat, že na něm něco je. Vztah mezi mužem a ženou je v mnoha případech traskavější – a skutečně nesnadnější – než vztah mezi dvěma muži či dvěma ženami. ... V manželství budou každého docela určitě čekat vážné problémy. A platí to i pro ideální partnery“ [Drápal, 2013, s. 80].

4.2.3 Některé argumenty pro a proti manželství pro všechny

Postoje a názory některých duchovních v současnosti jsme uváděli výše (viz 2.2.1). Stanoviska odborníků, týkající se výchovy dítěte stejnopohlavním párem uvádíme níže (viz 6.4). Zde prezentujeme další výroky některých známých či vlivných osobností současnosti (nejen politiků).

Argumenty „PRO“

Zástupkyně Jsme fér JUDr. **Adéla Horáková a Lucia Zachariášová** poukazují na vážné rozdíly mezi manželstvím a RP (viz příloha B). Dále na potřebu lidské důstojnosti. Zastávají též názor, že láska je jen jedna. Vztahy stejnopohlavních párů si zaslouží stejné uznání jako ty heterosexuální. Odmítají i pouhé rozšíření práv v RP. Tvrdí, že se registrují auta a ne lidé [Jsme fér, 2018c), [online]].

Politik za stranu Pirátů **František Kopřiva** říká, že by se nezasahovalo do nějakých dlouho tisíciletých tradic. Šlo by o občanský sňatek, který byl uzákoněn za první republiky [Parlamentní listy, 2018, [online]]. „A ta motivace byla taková, aby se zkrátka lidem všech vyznání, nebo i nevyznání umožnilo stejné právo, aby stát garantoval nějaký minimální standard všem lidem bez ohledu na jejich církevní příslušnost nebo vyznání“ [Parlamentní listy, 2018, [online]].

Tvrdí, že stát by měl všem umožňovat stejná práva a povinnosti, všichni by si měli být rovni. Novelou by došlo pouze k rozšíření práv (aby byly pro všechny stejné). Nikomu práva neubírá. RP dělá z homosexuálů občany druhé kategorie. Dochází i k vývoji postojů společnosti, ve které roste podpora (viz příloha C). Vyzdvihuje též studie o dětech vychovávaných stejnopohlavním párem a má názor, že dítě by mělo vyrůstat v rodinném prostředí a ne v ústavu [Parlamentní listy, 2018, [online]].

Poslankyně z hnutí ANO Ing. **Radka Maxová** tvrdí, že novela Občanského zákoníku by byla pro stejnopohlavní páry a jejich děti. Poukazuje též na rozdíly mezi manželstvím a RP [Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, 2018, [online]].

Předsedkyně představenstva Sdružení SOS vesničky a proděkanka FF UK PhDr. **Hana Pazlarová** Ph.D. říká: „*Otázka nestojí, proč ano? Otázka zní, proč ne? A protože po mém soudu nejsou žádné racionální důvody proti možnosti uzavírat manželství mezi partnery stejného pohlaví, měl by každý mít stejnou možnost uzavřít vzájemný svazek se všemi právy a povinnostmi*“ [Jsme fěr, 2018d), [online]].

Argumenty „PROTI“

Advokátka JUDr. **Daniela Kovářová** říká, že: „*„Manželství není pro všechny,” tvrdí v komentáři pro MF Dnes advokátka Daniela Kovářová. Myslí si, že gayové a lesby heterosexuálům manželství jednoduše závidí – přitom by měli být vděční, že mají registrované partnerství*“ [Jsme fěr, 2018c), [online]].

Poslanec z hnutí ANO MUDr. **Milan Brázdil** má názor: „*Postižení lidé nemůžou být manželé a mít děti* [Jsme fěr, 2019a), [online]].

Poslanec KDU-ČSL Ing. **Marian Jurečka** prohlašuje: „*...cit té lásky, kdy třeba lidé tuto lásku projevují vůči zvířatům, vůči dětem a podobně, by mohl být také v budoucnu definován jako manželství...*“ [Jsme fěr, 2019a), [online]].

Poslanec hnutí SPD **Tomio Okamura** říká, že nejde o zrovnoprávnění, ale o revoluční změnu. Sexuální orientaci považuje za soukromou věc, která nepatří do politiky. Tvrdí, že je nemístné nahradit Boha nebo přírodu zákonem. Standardní rodina a manželství ve společnosti je vztah muže a ženy, kteří jeden bez druhého dítě nezplodí. Říká, že druhá matka či druhý otec nemůže nahradit biologického rodiče. Podle Okamury dítěti, kterému chybí mužský či ženský vzor, je svým způsobem postižené a má to na něj dopady [Okamura, 2018, [online]].

4.3 Současné postavení homosexuálů ve vybraných zemích

Současný svět se k homosexualitě a vztahům stejnopohlavních párů staví různě. Značnými protiklady jsou uznávané sňatky homosexuálů v některých zemích a v jiných stále přetrvávající postoj, který homosexualitu kriminalizuje a někde je (či může být)

homosexualita až trestaná smrtí. Jakýmsi pomyslným středem pak mohou být země, které mají uzákoněné registrované partnerství (viz příloha D).

V současné době umožňuje uzavírat manželství i stejnopohlavním párům 26 zemí. 17 z nich je v Evropě. Uvádíme zde přehled těchto zemí a roky, kdy uzákonily RP a kdy manželství pro všechny.

<i>Země</i>	<i>Registrované partnerství</i>	<i>Manželství pro všechny</i>
Nizozemsko	1998	2001
Belgie	2000	2003
Španělsko	1998	2005
Norsko	1993	2009
Švédsko	1996	2009
Portugalsko	2001	2010
Island	1996	2010
Dánsko	1989	2012
Francie	1999	2013
Británie	2004	2013
Lucembursko	2004	2014
Irsko	2011	2015
Finsko	2002	2017
Německo	2001	2017
Malta	2014	2017
Rakousko	2010	2019
Švýcarsko	2007	2005
Argentina	2003	2010
Brazílie	2004	2013
Kanada	2002	2005
Kolumbie	2007	2016
Nový Zéland	2005	2013
Uruguay	2005	2013
USA	—	2015
Austrálie	—	2005
JAR	—	2006

Tabulku zpracovala: Romana Crháková **Zdroj:** [Echo24, 2018, [online]].

První zemí, která přijala registrované partnerství, bylo v roce 1989 Dánsko. První zemí, která umožnila homosexuálním osobám uzavírat manželství, bylo Nizozemsko. Argentina se poté stala první latinskoamerickou zemí a Jihoafrická republika jedinou zemí Afriky, které uzákonily manželství pro všechny.

Homosexuálové mohou uzavírat manželství i v některých částech dalších zemí (např. v určitých státech Mexika). V USA bylo legalizováno manželství stejnopohlavních

párů v roce 2015. Rozhodl o tom nejvyšší soud. Do té doby umožňovalo sňatky těmto osobám pouze 36 amerických států. 14 států muselo zákaz, díky rozhodnutí soudu, zrušit. Poslední z nich tak učinil v roce 2016. Rozhodnutí soudu neplatí pro indiánské rezervace [Echo24, 2018, [online]].

V květnu 2017 podpořil manželství homosexuálních párů také ústavní soud na Tchaj-wanu. Ten se tak stane první asijskou zemí, která legalizuje sňatky stejnopohlavních párů. Ke změně by mělo dojít v roce 2019 [Echo24, 2018, [online]].

„Na Tchaj-wanu to vypadalo nadějně: od příštího jara³ měly být legální sňatky gay a lesbických párů, a to v souladu s rozhodnutím ústavního soudu. Jenže tamní obyvatelé hlasovali proti této změně a podpořili výlučnost manželství jako svazku muže a ženy. ...Také tchajwanskou politickou reprezentaci čeká složité rozhodnutí. Ústavní soud je toho názoru, že gay a lesbické páry mají na manželství ústavní právo; voliči a voličky to vidí jinak. Na čí stranu se má vláda postavit? Ani právní experti se neshodnou na tom, do jaké míry by měla následovat hlas lidu ve vztahu k tématu, o kterém předtím rozhodl soud“ [Jsme fěr, 2018e), [online]].

Mezi země, ve kterých je (příp. může být) homosexualita trestaná smrtí, můžeme zařadit Írán, Afghánistán, Pákistán (kde je trestná pouze mužská homosexualita), Somálsko, Súdán, Nigérii, Mauritanii, Sýrii, Saudskou Arábii a Jemen. V Africe je 34 států, jejichž zákony homosexualitu zakazují nebo trestají [Pitoňák, 2018a), [online]].

³ Tzn. jaro 2019

5 Současné možnosti cest homosexuálů k dítěti v ČR

Kapitola představuje, jaké v ČR existují možnosti, k založení netradiční rodiny (tzn. dvě mámy nebo dva tátové a děti). Mnoho homosexuálně orientovaných osob totiž touží po vlastním dítěti nebo po získání dítěte pomocí adopce či svěřením do pěstounské péče.

„Zároveň historicky bylo dělání sexu (toho mezi mužem a ženou) spojováno s děláním dětí. Z tohoto pohledu je homosexualita vnímána jako automaticky neplodná, a tudíž bezdětná a podřadná“ [Sloboda, 2016, s. 107].

V současné době existuje ale i hodně homosexuálních párů, které již dítě mají. Ať už se jedná o dítě z předchozího heterosexuálního vztahu nebo manželství (můžeme tedy hovořit o tzv. „vyoutovaném“ rodiči) či předchozího vztahu homosexuálního nebo už má dítě v náhradní rodinné péči. *„Lesbické ženy na rozdíl od gayů mají větší možnost porodit a vychovat vlastního potomka“ [Janošová, 2000, s. 69].*

5.1 Náhradní rodinná péče

„V zájmu plného a harmonického rozvoje osobnosti musí děti vyrůstat v rodinném prostředí, v atmosféře štěstí, lásky a porozumění.“

(Preambule Úmluvy o právech dítěte)

Náhradní rodinnou péči (dále jen NRP) upravuje v ČR Z. č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník. Dříve byla NRP součástí zákona o rodině, který byl ale přijetím nového občanského zákoníku zrušen. NRP je uskutečňována formou svěřením dítěte do péče jiné osoby, osvojení (neboli adopce), pěstounské péče, pěstounské péče na přechodnou dobu nebo poručnictví. Pokud dítě nemůže vyrůstat ve vlastní rodině, lze jeho situaci řešit právě NRP, která má vždy přednost před ústavní výchovou.

Matějček uvádí, že *„V České republice žije, podobně jako v jiných evropských zemích, 1 % dětí (kolem 20.000), které nemohou vyrůstat ve své vlastní rodině. Pouze 2 % z této skupiny jsou úplní sirotci, kdežto 98 % jich tedy svou vlastní rodinu má, ale ta se o něj z nejrůznějších důvodů nemůže, nechce nebo neumí starat“ [Matějček, 1999, s. 31].*

V ČR se můžeme setkat s programem PRIDE (Parent Resources for Information, Development and Education), který byl vyvinut v roce 1993 v USA. Jde o jediný jednotný

způsob práce se zájemci o NRP [SocioFactor, 2015]. „*Východiskem programu PRIDE je přesvědčení, že rodinný život představuje pro správný vývoj dítěte základní hodnotu a to bez ohledu na definici rodiny*“ [SocioFactor, 2015, s. 9, [online]].

5.1.1 Osvojení (adopce)

„*Osvojením se rozumí přijetí cizí osoby za vlastní*“ [Z. č. 89/2012 Sb., § 794]. Osvojencem je dítě, které není zletilé a nenabylo plné svéprávnosti (i když Občanský zákoník upravuje také možnost osvojení zletilé osoby, pokud to není v rozporu s dobrými mravy). Dítě musí být tzv. právně volné. Tzn., že soud zbavil rodičovských práv a povinností jeho biologickou matku i otce. Osvojitelem se pak mohou stát manželé nebo jeden z manželů a ve výjimečných případech může dítě adoptovat i jiná osoba. O osvojení rozhoduje soud a před jeho rozhodnutím musí uplynout nejméně šest měsíců, po které zájemce o dítě pečuje zcela na své náklady (tzv. péče před osvojením). Soud rozhodne o předání dítěte osvojiteli do péče před osvojením, až když provede šetření týkající se vzájemné vhodnosti dítěte a osvojitele. Osvojení musí být v zájmu dítěte [Můj-právník, 2013, [online]].

Mezi osvojitelem a osvojencem je vztah jako mezi biologickými rodiči a vlastními dětmi. Proto mezi nimi musí být i přiměřený věkový rozdíl. Osvojitelé (příp. osvojitel) jsou zapsáni do matriky jako rodiče dítěte a mají za dítě rodičovskou odpovědnost. „*Osvojenec má příjmení osvojitele; společný osvojenec manželů má příjmení, které bylo určeno pro jejich děti při uzavření manželství. Nesouhlasí-li osvojenec, který má právo vyslovit se ke svému příjmení, se změnou svého příjmení, rozhodne soud, že osvojenec bude ke svému příjmení připojovat příjmení osvojitele*“ [Z. č. 89/2012 Sb., § 835].

„*O osvojení nemůže být rozhodnuto bez souhlasu dítěte, rodičů dítěte nebo osob, které jsou oprávněny dát souhlas za rodiče, popřípadě manžela osvojitele. To platí i v případě, že byl souhlas vzat zpět*“ [Z. č. 89/2012 Sb., § 805]. Zákon uvádí, že dítě, které dosáhlo dvanácti let, musí dát osobní souhlas s osvojením. Dřívější zákon o rodině, který již není platný, dělil adopci na zrušitelnou a nezrušitelnou. Občanský zákoník ale od takového dělení upustil a zmiňuje pouze to, že po uplynutí tří let od rozhodnutí o adopci jí nelze zrušit. Důležitou novinkou je také § 836, který uvádí, že dítě by mělo být informováno osvojiteli o tom, že je adoptované. A to nejpozději do začátku povinné školní docházky [Můj-právník, 2013, [online]].

V roce 2016 rozhodl Ústavní soud, že adoptovat dítě mohou i jednotlivci v registrovaném partnerství. Došlo tak k úpravě § 13 (2) zákona o registrovaném partnerství, jehož obsah byl vyhodnocen jako diskriminační. „*Trvající partnerství brání tomu, aby se některý z partnerů stal osvojitelem dítěte*“ [Z. č. 115/2006 Sb., a), § 13]. Do té doby bránilo registrované partnerství individuální adopci dítěte. V případě individuálního osvojení tedy dochází k zániku příbuzenského poměru mezi dítětem a jeho biologickými rodiči [Vláda ČR, 2016, [online]]. Jak jsme ale v předchozích kapitolách uvedli, registrované partnerství i nadále neumožňuje přiosvojení dítěte partnera ani společné osvojení dítěte. Více o právních rozdílech mezi registrovaným partnerstvím a manželstvím viz 4.

Osvojení dítěte homosexuálními osobami v praxi

Udělejme si malý souhrn výše napsaných odstavců a představme si takový praktický příklad, kdy existuje registrovaný gay nebo lesbický pár. Ten nemůže dítě osvojit společně (to je umožněno pouze manželům). Touží však po dítěti a adopce jim přijde jako správná volba cesty k dítěti. Tento pár se tedy rozhodne, že dítě adoptuje jeden z nich. Jelikož individuální adopce je povolena ve výjimečných případech. A protože už ani homosexuálně orientovaným osobám není odepřeno toto právo, upravením § 13 v zákonu o registrovaném partnerství. Jak jsme ovšem zmínili výše, rodičovská práva a povinnosti přecházejí pouze na osvojitele. Druhý partner tak právně nemá na dítě žádný nárok. Jelikož jsou dospělé osoby registrovanými partnery, můžeme předpokládat, že sdílí společnou domácnost. Zákon i praxe uvádí, že na výchově dítěte ve společné domácnosti registrovaných partnerů se podílí i druhý partner. Dítě vyrůstá ve společné domácnosti s oběma dospělými. Položme si ale otázku, co když osvojitel zemře? Druhý partner (tedy ne adoptivní rodič) nemá podle zákona žádné právo se s dítětem dále stýkat. Nemá však ani žádnou vyživovací povinnost vůči dítěti. A co když zemře partner, který s dítětem sice žil ve společné domácnosti, vychovával ho, ale nebyl osvojitelem? Jak jsme výše uvedli, dítě nemá nárok na sirotčí důchod po tomto partnerovi. Toto je současná situace a běžná praxe v České republice.

Statistika počtu osvojených dětí⁴

Matějček v roce 1999 uvedl, že: „Ročně je osvojováno v ČR kolem 600 dětí“ [Matějček, 1999, s. 33]. Vycházel ze statistiky MPSV, o počtu ročně osvojených dětí.

Rok	Počet osvojených dětí
1970	970
1980	700
1990	499
1995	628
1996	575
1997	634

Tabulku zpracovala: Romana Crháková, **Zdroj:** [Matějček, 1999].

Další statistické údaje jsme čerpali z ročních výkazů MPSV o výkonu sociálně-právní ochrany dětí. Přehled uvádíme od roku, kdy byl přijat zákon o registrovaném partnerství. Můžeme vidět, že počet osvojených dětí se od tvrzení Matějčka výrazně snížil.

Rok	Počet osvojených dětí
2006	516
2007	533
2008	542
2009	543
2010	549
2011	478
2012	526
2013	504
2014	300
2015	302
2016	377
2017	393

Tabulku zpracovala: Romana Crháková, **Zdroj:** [MPSV, 2017, [online]].

5.1.2 Pěstounská péče

Pěstounská péče je forma náhradní rodinné výchovy dítěte, která je řízena a kontrolována státem. „Dohled zajišťují orgány sociálně-právní ochrany dětí prostřednictvím svých sociálních pracovníků“ [Zezulová, 2012, s. 145]. Tato forma má přednost před ústavní výchovou. Přednost má i příbuzný nebo blízká osoba, ujme-li se

⁴ Tabulky vytvořila: Romana Crháková

dítěte. Pěstounství má za úkol dostatečně hmotně zabezpečit dítě a poskytuje i přiměřenou odměnu těm osobám, které se dítěte ujali [Matějček, 1999].

Tato forma NRP je volena v případech, kdy o dítě nemůže pečovat žádný z jeho rodičů (příp. poručník⁵). Soud může určit dobu pěstounství. A to na dobu, po kterou trvá překážka, která brání rodičům v péči o dítě. Pěstounská péče ovšem zaniká nabytím plné svéprávnosti (zletilostí) dítěte. Neboli dokud to nebude v zájmu dítěte. Rodiče mají k dítěti vyživovací povinnost, ale i právo se s dítětem stýkat a též na informace o dítěti. „*Pěstoun má povinnost udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s jeho rodiči, dalšími příbuznými a osobami dítěti blízkými. Má povinnost umožnit styk rodičů s dítětem v pěstounské péči, ledaže soud stanoví jinak*“ [Z. č. 89/2012 Sb., § 967].

Fyzická osoba, která se chce stát pěstounem, musí splňovat dle zákona určité požadavky. Osoba musí souhlasit se svěřením dítěte do pěstounství, bydlet na území ČR a tzv. „skýtat záruky dobré péče“. V praxi to vypadá tak, že je např. prověřován trestní rejstřík osoby, její sociální i zdravotní stav. Zákon nestanovuje podmínku, že pěstoun musí žít v heterosexuálním svazku. Záleží na odborném posouzení, zda pěstoun bude poskytovat řádnou záruku dobré péče pro dítě. Kromě takové osoby se může stát pěstounem i manželský pár nebo jeden z manželů. „*Dítě může být svěřeno do společné pěstounské péče společným pěstounům, pokud jsou manželé*“ [Z. č. 89/2012 Sb., § 964]. „*Se souhlasem druhého manžela může být dítě svěřeno do pěstounské péče jen jednoho z manželů. Na osobní péči o dítě v pěstounské péči se podílí i manžel pěstouna, pokud žije v rodinné domácnosti*“ [Z. č. 89/2012 Sb., § 965].

Pěstouni mají určená práva a povinnosti vůči dítěti zákonem (vykonávají přiměřeně práva a povinnosti rodičů) a o dítě osobně pečují. Tyto práva a povinnosti pěstounské péče upravuje zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí. Tento zákon upravuje také státní příspěvek na výkon pěstounské péče. Mezi dávky pěstounské péče patří příspěvek

⁵ Poručník

„*Není-li tu žádný z rodičů, který má a vůči svému dítěti vykonává rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu, soud jmenuje dítěti poručníka. Poručník má vůči dítěti zásadně všechny povinnosti a práva jako rodič, ale nemá k dítěti vyživovací povinnost. S ohledem na osobu poručníka nebo poměry dítěte, jakož i s ohledem na to, z jakého důvodu rodiče nemají všechny povinnosti a práva, může být výjimečně okruh povinností a práv poručníka vymezen jinak*“ [Z. č. 89/2012 Sb., § 928].

na úhradu potřeb dítěte, odměna pěstouna, příspěvek při převzetí dítěte, příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla a příspěvek při ukončení pěstounské péče [Z. č. 359/1999 Sb.]. Pěstouni zastupují dítě v běžných záležitostech. „*Například při návštěvách u lékaře, jednáních se školou a podobně. Nemohou sami zařídit například pas. Ale ve spolupráci s rodiči mohou zajistit vše potřebné*“ [Neckář, 2009, s. 3]. Rodiče pak mají práva a povinnosti vůči dítěti, která plynou z rodičovské odpovědnosti a která nemají určené pěstouni [Z. č. 89/2012 Sb.].

5.2 Umělé oplodnění

Umělé oplodnění umožňuje lesbickým ženám uspokojit touhu po mateřství. Lesbické páry takto často zakládají rodiny. V ČR upravuje umělé oplodnění zákon č. 373/2011 Sb. o specifických zdravotních službách, přesněji pak v díle 1 s názvem Asistovaná reprodukce. „*Asistovanou reprodukci se rozumí metody a postupy, při kterých dochází k odběru zárodečných buněk, k manipulaci s nimi, ke vzniku lidského embrya oplodněním vajíčka spermií mimo tělo ženy, k manipulaci s lidskými embryi, včetně jejich uchovávání, a to za účelem umělého oplodnění ženy*“ [Z. č. 373/2011 Sb., § 3].

U lesbického páru jsou tedy dvě ženy (mámy) plus dárce spermatu. „*Ženy toužící po vlastním dítěti se častěji rozhodují pro dítě prostřednictvím donora⁶ a v některých státech, kde mohou žádat o umělé oplodnění i svobodné ženy (např. v USA), využívají lesbické ženy možnosti spermobanky*“ [Janošová, 2000, s. 69]. ČR stále ženám neumožňuje podstoupit umělé oplodnění bez partnera. Partnerem se rozumí muž, se kterým je žena v heterosexuálním vztahu [Z. č. 373/2011 Sb.]. V praxi to často chodí tak, že jedna z lesbických žen přijde na kliniku asistované reprodukce např. s kamarádem a řekne, že chce založit rodinu. Kamarád se ovšem nutně biologickým rodičem stát nemusí. A tak je tento muž buď neplodný, nebo je nositelem nějaké genetické vady a pro budoucí dítě je lepší, aby sperma pocházelo od prověřeného anonymního dárce ze spermabanky. Kliniky prostě přítomnost muže pouze vyžadují. Fakticky a administrativně se jedná o „léčbu neplodnosti“. Před porodem nebo po porodu žena může prohlásit, že otec je neznámý. Tak se kamarád, který s ženou dorazil na kliniku, nemusí bát, že pro něj narozením dítěte

⁶ Donor = dárce

plynou rodičovská práva a povinnosti. „*Některé země, jako je Belgie, Dánsko, Finsko, Nizozemí, Španělsko, Švédsko, Velká Británie a některé státy USA umožňují využití umělého oplodnění jak ženám bez partnera, tak i lesbickým nebo bisexuálním ženám (přímo či nepřímo)*“ [Švecová, 2008, s. 36]. Lesbický pár tak často řeší dilema, kdy vybírá mezi oplodněním realizovaným přímo na klinice asistované reprodukce nebo oplodněním v domácím prostředí (nazývané též jako domácí inseminace) [Sloboda, 2016].

5.3 Sdílené rodičovství

Sdílené rodičovství znamená, že se domluví např. lesbický pár s gay párem, kdy se vždy jeden z páru stane biologickým rodičem dítěte. Dítě má poté dvě mámy a dva táty, kteří se střídají v péči. Někdy rodiny bydlí i ve stejném domě, někdy se střídají po týdnech, někdy mají rozdělené to, kdo se o jaké rodinné prvky bude starat (např. maminky se starají o výchovu, tatínkové o výlety apod.). Dospělí se domlouvají tak, aby vše bylo v co nejlepším zájmu dítěte. „*Někdy hledají stejnopohlavní homosexuální pár opačného pohlaví s podobnou touhou, a pak dítě vychovávají či spolu vychovávají čtyři dospělí lidé*“ [Janošová, 2000, s. 69]. Můžeme se setkat ale i s takovými případy, kdy se domluví heterosexuální žena (která nemůže najít vhodného heterosexuálního partnera) s gay kamarádem, nebo naopak lesbická žena s heterosexuálním kamarádem a dítě vychovávají společně.

5.4 Náhradní mateřství

Institut náhradního (surogátního) mateřství můžeme chápat tak, že náhradní matkou je žena, která někomu odnese jeho dítě. Tato žena není biologickou matkou dítěte. Existuje náhradní matka (poskytující své tělo k odnošení dítěte), dárkyně vajíčka a dárce spermatu. V praxi se můžeme setkat s tím, že gay pár poskytne sperma od obou partnerů a nadále nezjišťuje to, spermie, kterého z nich, se ujala. V ČR není náhradní mateřství ošetřeno žádným zákonem [Polášková, 2009]. To ale neznamená, že zde neexistuje. Ovšem nikdo vám nezaručí, že vše proběhne přesně tak, jak jste se na tom domluvili. Problémem u náhradního mateřství se může stát i právní znění, že: „*Matkou dítěte je žena, která je porodila*“ [Z. č. 89/2012 Sb., § 775]. A to i tehdy, když dítě není její biologicky. Právně je tedy uznána jeho matkou a nemusí se ho vzdát. Ale např. v některých státech USA na tuto problematiku náhradního mateřství legislativa existuje [Polášková, 2009].

6 Dítě a homosexuální rodiče

Proti rodičovství homosexuálů bývá hlavním argumentem ochrana správného psychického vývoje dítěte, nebo že v takovéto rodině chybí člen opačného pohlaví (někdy označován jako „vzor“) a dítě tak má obtížnější svou sexuální identifikaci [Janošová, 2000].

Ani dítě vyrůstající v tradiční rodině nemá vždy vhodný identifikační vzor. Při uvažování o tomto vzoru je podle autora třeba připomenout, že homosexuálové se zpravidla rodí heterosexuálním rodičům“ [Janošová, 2000, s. 66].

Crowl a kol. tvrdí, že je obtížné odhadnout počet dětí, jejichž rodiče mají homosexuální orientaci. Jelikož mnoho gay a lesbických jedinců svou sexuální orientaci v průzkumech neuvádí [Crowl, 2008]. „*Gay a lesbické rodičovství je téma, které vyvolává pocity opozice a pohrdání, stejně jako přijetí a hrdost*“ [Crowl, 2008, s. 386].

Z. Matějček tvrdí, že k tomu, abychom mohli pozitivně přijímat druhé, nejprve musíme pozitivně přijmout sami sebe [Matějček, 1999].

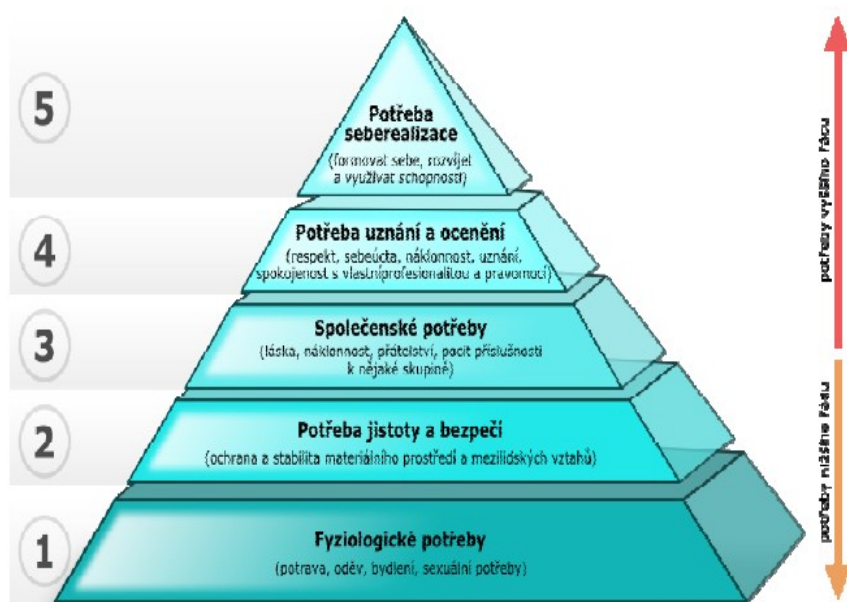
6.1 Potřeby dítěte

Potřebu můžeme definovat podle Janderkové jako: „*Nutnost organismu něco získat nebo se něčeho zbavit. Také stav organismu člověka, který znamená porušení vnitřní rovnováhy nebo nedostatek ve vnějších vztazích osobnosti. Opakem je pak stav vnitřní rovnováhy, nepřítomnosti aktuální potřeby*“ [Janderková, 2010, s. 39].

Psychickými potřebami se zabývá mnoho autorů. Asi nejznámější teorie potřeb je od amerického humanistického psychologa **Abrahama Maslowa**. Ten sestavil tzv. pyramidu potřeb, která má pět stupňů. Tu uveřejnil v roce 1954 ve své knize „*Motivation and personality*“ [Haová, 2013].

Myšlenkou pyramidy potřeb je, že aby mohly být naplněny vyšší potřeby, musí být nejprve naplněny ty na nižší úrovni. Mezi nižší potřeby řadí potřeby fyziologické (např. hlad, žízeň, spánek, sex) a potřeby bezpečí a jistoty. Mezi vyšší potřeby pak potřebu lásky, sounáležitosti a uznání (tzv. sociální potřeby).

Maslow tvrdí, že hlavním principem motivace u lidí je hierarchické uspořádání potřeb dle jejich vnitřní naléhavosti. Maslow ty potřeby, které se nachází na prvních čtyřech stupních, nazval jako potřeby nedostatkové. Poslední potřeby, vyskytující se na vrcholu pyramidy, označil jako potřeby bytí, existence nebo růstu [Haová, 2013].

Obr. 6.1 – Pyramida potřeb dle Maslowa

Pro tuto práci nesmíme opomenout ani teorii základních psychických potřeb podle psychologa Zdeňka Matějčka (1922–2004). Matějček se zaměřoval zejména na vývoj dětí v ústavech, kde se často vyskytuje *psychická deprivace*.

„Deprivace je komplexní proces ohrožující snad všechny aspekty vývoje včetně vývoje tělesného a zdravotního. Je to soubor vlivů, které se týkají absence důležitých složek ve fyzickém prostředí, v potravě, v domácím prostředí, ve zdravotním stavu a v hygieně, v sociálním a citovém chování okolních lidí k dítěti, v senzorické a intelektuální stimulaci, v duchovní sféře smyslu a hodnot“ [Smékal, 2002, s. 21].

Matějček společně s Josefem Langmeierem (1921–2007), popsali čtyři základní psychické potřeby. Ty byly odvozeny ze studií v ústavních zařízeních a v rodinách, které svou funkcí tyto potřeby nenaplňovaly. Později se k nim připojila pátá potřeba, odvozena na základě dalších výzkumů [Haová, 2013].

První je **potřeba stimulace**. Tu si lze představit jako potřebu proměnlivosti podnětů, ale také jejich množství a kvalita. Chudost nebo nadbytek podnětů ovšem působí nepříjemně a způsobuje negativní reakce. Jako další uvádí **potřebu smysluplného světa**. Jde o jakýsi řád a stálost podnětů. Ale také o jejich smysl. Tato potřeba se projevuje jako aktivní sklon ke kontaktu s okolním světem. Třetí popisovanou potřebou je **potřeba životní jistoty**. Tato potřeba je uspokojována především citovým vztahem s lidmi v blízkém okolí. Můžeme ji charakterizovat jako potřebu citových a sociálních vztahů. Jako další zmiňují **potřebu identity** (vědomí vlastního já). Potřeba je úzce spojena také s potřebou uplatnění a uznání. Později autoři tuto potřebu ještě **doplňují o potřebu vlastní integrity, sebenaplnění a nezávislosti**. Jedinec si prostřednictvím této potřeby buduje svůj žebříček hodnot. Poslední uváděnou je **potřeba otevřené budoucnosti** (životní perspektivy). Díky tomu si jedinec může stanovovat své cíle v životě [Vrličková, 2015].

6.2 Psychický vývoj dítěte

S asi nejznámější teorií duševního vývoje člověka bývá spojován Sigmund Freud⁷. V této podkapitole se nebudeme zabývat, jednotlivými etapami psychického vývoje, které Freud popsal. To přenecháme oboru psychologie. Uvádíme však několik, podle nás důležitých, názorů spojených s duševním vývojem dítěte.

Někteří odborníci se shodují na tom, že je pro dítě důležitější, zda spolu mají rodiče šťastný vztah, než to, jakou mají rodiče sexuální orientaci [Sobotková, 2012]. Totéž popisuje v knize „Psychický vývoj dítěte a výchova“ Richard Jedlička. Poukazuje na výzkumy a pracovní zkušenosti dětských psychologů a psychiatrů. Ty prý ukazují, že pro časný psychický vývoj dítěte je důležité, jaký mezi sebou mají rodiče vztah [Jedlička, 2017].

Ptáček s Kuželovou ve své příručce popisují *druhy norem a normalit* v psychickém vývoji dětí. „Tzv. **statistická norma** představuje jeden z nejčastěji aplikovaných způsobů hodnocení psychického vývoje dítěte. Posuzuje se zde aktuální vývojová úroveň dítěte vzhledem k reprezentativní, věkově odpovídající skupině“ [Ptáček, 2013, [online]]. Tato

⁷ Sigmund Freud (1856 – 1939) napsal např. knihy: Přednášky k úvodu do psychoanalýzy (1917), Tři úvahy o sexuální teorii (1905), Úvod do psychoanalýzy (1935), Ego a Id (1923), aj.

norma se často překrývá s **normou fyziologickou**, která tvrdí, že je normální to, co je „přirozené“. **Sociokulturní norma** znamená, že: „*Psychický vývoj se děje v konkrétním prostředí, ve kterém dítě vyrůstá. Každé sociokulturní prostředí má svá specifika, která se odrážejí v psychickém vývoji dítěte* [Ptáček, 2013, [online]]. Další je **norma zákonná**. Ta upozorňuje na fakt, že normu nelze posuzovat jen podle toho, že je něco časté či přirozené. Poslední zmiňovanou je **norma vývojová**. Též chápána jako norma očekávaná [Ptáček, 2013].

„Člověk přichází na svět s nějakou dávkou kapacity životní energie, vitality a možností rozvoje. Pokud se nedostává dostatečného nasycení základních potřeb, dochází k deprivaci“ [Doležalová, 2008, s. 97].

Jedlička uvádí, že pro dítě je důležité, když může sledovat jemu blízké osoby. Zejména pak pozorovat to, jak se daná osoba vyrovnává s různými situacemi života. „*Významná je především existence pozitivního vzoru*“ [Jedlička, 2017, s. 27].

6.3 Vývoj pohlavní (sexuální) identity dítěte

„Jedna známá studie (Golombok et al., 1988) zkoumala utváření pohlavní identity u dětí lesbických matek ve srovnání s dětmi z rodin vedených jedním rodičem. Ani u děvčat, ani u chlapců nebyly zjištěny žádné rozdíly“ [Sobotková, 2012, s. 196].

Janošová pak uvádí vyjádření autora z časopisu Logos: „... *k ovlivnění dítěte směrem k homosexuální orientaci nemůže dojít, protože je podmíněna především vrozenou dispozicí* [Janošová, 2000, s. 66].

Sexuální identita je důležitou součástí osobní identity. Tím, jak se utváří pohlavní identita, se zabývají různé teorie. Janošová ve své publikaci „Dívčí a chlapecká identita“ popisuje 4 hlavní teorie vzniku pohlavní identity. Identifikační teorii, teorii sociálního učení, kognitivně vývojovou teorii a teorii genderového schématu [Janošová, 2008].

1) Identifikační teorie

Tato teorie je jednou z nejstarších. Podle této teorie se dítě identifikuje s rodičem stejného pohlaví. To vše se děje díky anatomickým odlišnostem mezi mužem a ženou (tedy jde o fyzické rozdíly mezi oběma pohlavími). Ale i díky specifickým vnitřním psychickým

rozporům a střetům. Sigmund Freud tento fakt nazýval tzv. emoční krizí, která se odehrává ve vztahu k oběma rodičům [Janošová, 2008].

Podle Freuda je sexuální identita u chlapců vyvolaná traumatizujícím zjištěním, že nikdy nebudou osobou, která je ve své podstatě podobná matce. U chlapců tak vzniká nejistota, která vede k utvoření silného citového vztahu k jejich matkám a po určitý čas i k vnitřnímu boji s otcem. Chlapci usilují o přízeň matky. Vnitřní konflikt pomine tehdy, kdy chlapci přijmou za svůj identifikační vzor otce. Dívky prožívají při odhalení odlišností obou pohlaví psychickou krizi. Dochází k tomu, že dívky závidí mužský genitál a cítí se podřadně. Objevuje se tak vnitřní boj s představou, že dívka dříve penis také měla, ale přišla o něj, za což viní svou matku. Té také závidí intimní vztah s otcem, ke kterému si vytváří silný vztah. Tužba po mužském penisu je postupně nahrazována přáním mít potomka. To je ovšem dáno přijetím ženské role [Pětníková, 2014].

2) Teorie sociálního učení

Teorie tvrdí, že pohlavní identita dítěte se utváří jako důsledek výchovného působení rodičů a vychovatelů dítěte, ale i vlivu vrstevníků. Jde o přijetí, své náležité tzv. rodové role. Nejčastějším způsobem přijetí role je napodobování. „*Velký vliv má absence vzoru chování, kdy v případě, že chybí mužský nebo ženský vzor pro určitou kvalitu nebo povahový rys, má dítě tendenci interpretovat tento rys jako nevhodný pro pohlaví, u kterého jej zaznamenalo. V pojetí této teorie není dítě iniciátorem procesu vývoje pohlavní identity, ale pouze pasivním příjemcem signálů, na které reaguje*“ [Pětníková, 2014, s. 25].

3) Kognitivně vývojová teorie

Tato teorie vychází v předpokladu, že člověk reaguje na určité podněty jen tehdy, pokud jim rozumí. Jedinec tak musí dosáhnout jisté úrovně rozumových schopností. Teorie říká, že pohlavní identita prochází obdobnými stádii jako kognitivní vývoj. Ale také vývoj morálního myšlení [Pětníková, 2014].

4) Teorie genderového schématu

Teorie genderového schématu navázala na předchozí zmíněnu teorii. „*Zaměřuje se zejména na tvorbu genderových kognitivních teorií, pomocí nichž dítě třídí informace, jež se týkají mužského a ženského světa*“ [Pětníková, 2014, s. 26].

To lze chápat tak, že se tento přístup zabývá vývojem kognitivních struktur, týkajících se zpráv o genderu. Dítě tak třídí informace o obou pohlavích [Janošová, 2008].

Elena Sejrková a Petr Květoň ve svém příspěvku do sborníku „Utváření a vývoj osobnosti“ uvádí definici pohlavní role dle Feldmana následovně: „*Kulturně definovaná očekávání (normy), která popisují sadu vhodného (očekávaného nebo žádoucího) a nevhodného (zakázaného nebo nežádoucího) chování a postojů mužů a žen*“ [Sejrková, 2002, s. 248].

„Ani přítomnost obou rodičů různého pohlaví nezaručuje, že budou k jedinci vysílány takové signály, které by pomohly ke správnému přijetí rodové role a pohlavní identity“ [Pětníková, 2014, s. 25].

Mnoho odpůrců výchovy dětí homoparentálními osobami tvrdí, že dítě by měli vychovávat muž a žena, nikoliv dvě matky či dva otcové. V současné době je ovšem stále vysoká rozvodovost. Je tak velké množství případů, kdy dítě vychovává pouze jeden rodič...

6.4 Názory některých odborníků

Český psycholog PhDr. Mgr. **Jeroným Klimeš** Ph.D., který se zabývá zejména rodinnou psychologií. Ve svém článku se vyjádřil k otázce, zda mají homosexuální páry osvojovat děti? „*Bez pochyby existují homosexuální páry, které by děti vychovaly lépe než mnohé heterosexuální. Problém je najít je a vyloučit většinu z nich, které se rozpadnou do tří let, odhadnout ty, kteří dissimulují jiné sexuální úchytky, kterých budou také desítky procent, a odolat tlaku těch největších křiklounů, kteří sice bývají v boji s úřady úspěšní, ale zároveň jsou to ti, kteří jsou pro NRP nejméně vhodní. (Jak jsou tvrdí na úřady, tak jsou pak krutí i na děti.)... Homosexuální páry jsou mnohem méně stabilní než reprodukční vztahy heterosexuální (poločas rozpadu homosexuálních vztahů je prý mezi 2-3 lety). Partnerské nevěry a promiskuita jsou u nich větší problém než v heterosexuálních párech. Kdyby s takovou periodou partnerských vztahů v anamnéze přišel heterosexuální pár, tak by asi dítě nedostal. ... Psychologické posuzování heterosexuálních párů je v NRP na ubohé úrovni – je nesjednocené a posudky mají velmi rozdílnou úroveň. Navíc je naprosto naivní předpokládat, že sebelepší psycholog má účinnost odhalení úchyta blízká se 100 %. To bude odhadem několik málo desítek procent. Jestliže dnes nejsme schopni*

pořádně posoudit ani kvalitu majoritních párů, jak velké bude selhání diagnostiky u homosexuálních párů?“ [Klimeš, 2018, [online]].

Analytička Mgr. **Petra Kutálková** PhD., která se specializuje i na LGBT problematiku. Provádí též výzkumy duhových rodin. V rozhovoru pro kampaň Jsme fér uvedla: *„Příklad, který často lidi hodně zajímá – jak se dospívající děti stavěly ke zjištění, že jeden z jejich rodičů se vyoutoval. ... Stejně jako v zahraničních výzkumech mladí vyprávěli v různých podobách o tom, že samo o sobě nebylo takové zjištění nic traumatizujícího. To, co některým z nich zejména v citlivých obdobích rozpadu původní rodiny či v pubertě ubližovalo či bylo nepříjemné, byly obecné homofobní výkřiky spolužaček či spolužáků typu „o buznách“ a podobné. Nebo si představte situaci, kdy se ve škole probírá téma rodiny a ta jejich se prostě do učebnicového schématu nevejde“* [Kubíčková, 2018, [online]].

MUDr. **Štěpán Rucki** uvádí: *„Práce, které prokazují neutrální nebo příznivý vliv homosexuálního rodičovství, jsou zásadním způsobem závadné – nejsou dlouhodobé, soubory jsou nedostatečné co do velikosti, či nezájatého výběru vzorku, nejsou přítomny kontrolní vzorky, a při zpracování nejsou korigovány tzv. „matoucí proměnné““* [Drápal, 2013, s. 200].

Dětský psycholog PhDr. **Václav Mertin** a výzkumník na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy Mgr. **Jan Kozubík** sepsali vyjádření pro Parlament ČR, které odráží jejich stanovisko, coby odborníků. Pod text se souhlasně spolupodepsalo nemalé množství dalších odborníků (psychologů, psychiatrů, sexuologů, soudních znalců apod.). Celý průvodní dopis a jména těch, kteří spolupodepsali, viz příloha L. *„Na základě odborných poznatků, bychom na závěr rádi shrnuli, že obavy o dobro dětí vyrůstajících s dvěma matkami nebo otci jsou neopodstatněné, a otevření manželství stejnopohlavním pářům může mít pozitivní dopad na obavy zejména mladých leseb a gayů z přijetí v rodinách či kolektivu a na jejich celkové duševní zdraví“* [Jsme fér, 2018f), [online]].

6.5 19 studií v jedné (A. Crawl, S. Ahn a J. Baker, 2008)

V roce 2008 publikovali autoři Alicia Crawl, Soyeon Ahn a Jean Baker práci s názvem *„A Meta-Analysis of Developmental Outcomes for Children of Same-Sex and*

Heterosexual Parents“, která obsahuje meta-analýzu celkem 19 stávajících studií, které se zabývají výchovou dětí stejnopohlavními rodiči.

Zaměřuje se na vývojové výsledky a kvalitu vztahů rodič-dítě mezi dětmi stejnopohlavních rodičů. Celkový počet účastníků zahrnutých do studie bylo 564 homosexuálních rodičů a 641 heterosexuálních rodičů. Věkový rozsah dětí ve studii byl 5 až 24 let. Průměrný věk dětí pak byl 10,4 let [Crawl, 2008].

Výsledek srovnání potvrdil předchozí studie v tom, že děti vychované neheterosexuálními rodiči se stejně dobře starají o své děti v heterosexuálním svazku. Dále autoři uvádí, že současné výzkumy, které srovnávají stejnopohlavní rodiče s těmi heterosexuálními, ukázaly, že sexuální orientace rodičů nemá negativní vliv na psychologické přizpůsobení a celkový vývoj dítěte [Crawl, 2008]. Sobotková píše: *„Většina dostupných zahraničních výzkumů popírá, že by vývoj dětí byl v rodině homosexuálních partnerů nějakým způsobem ohrožen či narušen, ať už jde o sexuální orientaci dětí, jejich celkové psychické zdraví, či dopad zjištění, že jejich rodiče jsou homosexuálové“* [Sobotková, 2012, s. 196]. Výsledky studie A. Crawl a kol., byly roztrženy do šesti oblastí:

1. kvalita vztahu rodič-dítě,
2. kognitivní vývoj dítěte,
3. chování dítěte (genderové role),
4. identita dítěte (genderové role),
5. sexuální preference dítěte,
6. a sociální a emocionální vývoj dítěte (psychologické přizpůsobení dítěte).

Poslední z bodů – psychologické přizpůsobení – označuje nejen emocionální fungování dítěte, ale i schopnost dítěte dodržovat společensky uznávané standardy vhodného chování. Zahrnuje tedy nejen projevy chování dítěte, ale i kvalitu vzájemných vztahů a míru stigmatizace dětí, jejich vnitřní psychické zdraví (např. sebeúcta, duševní zdraví) [Crawl, 2008].

Výsledky studie ukázaly, že u dětí vychovávaných homosexuálními rodiči se nevyskytují žádné významné rozdíly v psychologii, v porovnání s dětmi vychovávanými heterosexuálními rodiči. Autoři uvádí, že neexistuje významný rozdíl mezi sexuálními preferencemi dětí gay a lesbických rodičů a heterosexuálních rodičů. Výsledky studie potvrdily předchozí výsledky, ve kterých se nepotvrdilo, že by měla sexuální orientace rodičů vliv na vývoj dítěte. Nebyly nalezeny žádné výrazné změny u dětí vychovávaných

gay a lesbickými rodiči od dětí vychovávaných heterosexuálními rodiči. Došli také k závěru, že ve vztahu rodič – dítě, mají lepší vztahy děti homosexuálních rodičů. Může to být dáno tím, že děti těchto rodičů mohou být vystavované stigmatizaci a předsudkům, a tak se rodič snaží vytvořit blízkým vztahem s dítětem jistý „nárazník“ a ochranu pro dítě [Crowl, 2008].

V předchozích studiích bylo zjištěno, že děti lesbických matek mají lepší vztahy s novou partnerkou matky než děti heterosexuálů (druhá partnerka lesbické matky je častěji přijímána jako další matka, kdežto druhý partner heterosexuálního rodiče je označován za narušitele). *„Významný rozdíl ve prospěch vztahů mezi rodičem a dítětem stejného pohlaví by tedy mohl být pravděpodobně způsoben spíše ženským pohlavím než sexuální orientací rodičů vzhledem k tomu, že matky jsou obvykle více zapojeny do výchovy dětí než otcové“* [Crowl, 2008, s. 399].

Mnoho již provedených studií má ale také jisté nedostatky. V první řadě je obtížné získat náhodné zástupce gay a lesbických rodičů, za druhé je mnoho výzkumů na toto téma založené na malých velikostech vzorků. Dále je důležité zdůraznit, že většina výzkumů ohledně stejnopohlavních rodičů se děje zejména s lesbickými matkami [Criel, 2008]. *„Nedostatky podobných výzkumů spočívají mimo jiné v tom, že byly zkoumány děti lesbických matek narozené v heterosexuálním manželství a teprve později vystavené rozvodu a lesbickému vztahu. Bylo by ovšem potřeba srovnávat a longitudinálně sledovat děti narozené a vychovávané přímo v homosexuálním vztahu (např. po umělém oplodnění) s dětmi z heterosexuálních „normálních“ manželství“* [Sobotková, 2012, s. 196]. Kritici výzkumu prováděného s rodiči stejného pohlaví pak tvrdí, že současné údaje nejsou dostatečné k vyvozování závěrů ohledně vlivu sexuální orientace na různé výsledky dítěte [Crowl, 2008].

„I když tedy žádné krátkodobé studie nenaznačují problémy ve formování pohlavní identity dětí z homosexuálních vztahů, chybí solidní longitudinální výzkumy o dlouhodobých důsledcích výchovy dítěte v těchto rodinách, o tom, jak děti samy vnímají sexuální identitu svých rodičů a svůj původ“ [Sobotková, 2012, s. 196].

7 Průzkum

Kapitola popisuje cíle a využití metody průzkumu, charakterizuje sledovaný vzorek. Zmínka je zde také o etických zásadách průzkumu.

7.1 Cíl průzkum

Cílem průzkumu bylo zdokumentovat subjektivní názory samotných homosexuálů k problematice výchovy dětí osobami s touto orientací, jak hodnotí postoj společnosti k tomuto tématu a zjistit, jak se tyto osoby zajímají o LGBT situaci. Bylo stanoveno také pět dílčích cílů průzkumu.

1. Zmapovat období coming outu a rodinného prostředí respondenta.
2. Zmapovat partnerský život respondenta.
3. Zjistit názory na předsudky a stereotypy, vyskytující se ve společnosti.
4. Zjistit, jak je sám respondent aktivní v LGBT komunitě.
5. Zjistit názory na ovlivnění života dítěte, vychovávaného stejnopohlavními rodiči.

7.2 Charakteristika sledovaného souboru

Respondenty jsme oslovili přes organizace a platformy, které se zabývají LGBT problematikou, a to přes webové stránky těchto organizací. Autorka napsala soukromé zprávy správcům jednotlivých LGBT stránek. Výzvu o vyplnění odpovědi poté uveřejnily stránky: Stejná rodina, PROUD — Platforma pro rovnoprávnost, uznání a diverzitu, Galibi, Aktuality LGBT, LGBT česká komunita, LGBT Česká republika a Ollove. Kampaň Jsme fěr naši výzvu neuveřejnila na jejich hlavní stránce (z důvodu obavy tzv. trollů⁸, kteří často tuto stránku navštěvují a jejich pravidel, že externí výzkumy nesdílí), ale uveřejnila ji v uzavřené skupině, kde jsou lidé, kterých se tato problematika přímo týká.

Mezi další oslovené patřila stránka Pargue Pride, jejíž správce se omluvil s tím, že stránka nemá kapacitu ke sdílení externích výzkumů a organizace STUD, která se do konce celého výzkumu nevyjádřila.

⁸ Označení „troll“ se užívá v internetovém slangu pro obvykle anonymního jedince, který se účastní on-line diskuzí (apod.) se záměrem provokovat či urážet.

Bylo osloveno i pár přátel autorky práce, kteří splňovali kritéria výzkumu. Ti poté dotazník rozeslali dalším svým známým, splňující kritéria atd. Byla tedy aplikována tzv. **metoda sněhové koule** (Snowball sampling method nebo také Snowballing). Vojtíšek uvádí: „*Sněhová koule nabaluje respondenty podle doporučení předchozích respondentů. Je to rovněž technika, která neusiluje o reprezentativitu vzorku, ale spíše o širší poznání problematiky a teoretického nasycení vzorku*“ [Vojtíšek, 2012, s. 21].

Respondenti měli splňovat následující kritéria:

- osoba s homosexuální orientací
- starší 18 let
- žijící v ČR

S dotazem, zda mohou dotazník vyplnit, se nám ozvalo i několik Čechů, žijících v zahraničí. Kritéria však byla stanovena jednoznačně a to i z důvodu, že osoba žijící v zahraničí, může mít zkreslené představy o situaci v ČR. To by se mohlo odrazit např. u otázky č. 24: „Jak se podle Vás staví česká společnost k otázce adopce dětí homosexuály?“, ale i u dalších.

U shromažďování dat on-line dotazníkem (viz 7.4 Metody průzkumu), který byl užít, je nutno brát v úvahu fakt, že nikdy na 100 % nevíme, jaká osoba ho vyplnila. Jak uvádí Ludvík Eger a Dana Egerová: „*Mezi nevýhody dotazníku patří: Riziko nedostatečné reprezentativnosti. Nedostatečná kontrola, kdo vyplňuje dotazník*“ [Eger, 2014, s. 92]. Za jistý nedostatek uvedených kritérií spatřujeme to, že nebylo upřesněno, zda mají dotazník vyplnit také osoby s orientací bisexuální. Autorce dotazníku byl dotaz, „Zda může dotazník vyplnit i osoba bisexuální?“, položen pouze jednou osobou. Musíme tedy brát v úvahu, že dotazník mohlo vyplnit i několik osob nejen s homosexuální orientací, ale též bisexuální.

7.3 Etika průzkumu

„*Etický přístup ve výzkumu je velmi významný zejména vůči účastníkům výzkumu, tj. vůči sledovaným subjektům či respondentům poskytujícím data*“ [Eger, 2014, s. 43].

Ve výzkumu jsme se řídili etickými principy, které jsou uznávané ve vědecké komunitě, a které zmiňuje ve své publikaci „*Metody výzkumu a evaluace*“ (2017) i Jan Hendl a Jiří

Remr. A to vše s respektem k lidem, kteří se na výzkumu podíleli. Vycházeli jsme též z Etického kodexu Akademie věd ČR [Akademie věd ČR, 2017, [online]].

Dotazník obsahoval úvodní doprovodný text. Ten respondentu seznamoval s tím:

- kdo výzkum provádí (tedy identita autorky),
- za jakým účelem se výzkum provádí,
- jaký respondent je pro výzkum vhodný (jaká musí splňovat kritéria),
- s dobrovolnou účastí na výzkumu (respondent měl možnost kdykoliv dotazování opustit),
- s anonymitou (*„Dotazník je zcela ANONYMNÍ! Nikdo tak nepozná, jak jste Vy konkrétně odpovídal/a. Pokuste se tak být ve svých odpovědích co nejotevřenější a nejupřímnější. Žádná odpověď není špatná!“*)
- odhadovaná doba vyplnění dotazníku,
- kontakt na autorku (v případě jakýchkoliv dotazů či připomínek) [Hendl, 2017].

Před ukončením vyplnění dotazníku byl respondent seznámen s tím, kde se bude možné seznámit s výsledky výzkumu (záměr výzkumu). Po ukončení vyplnění dotazníku jsme dali respondentům možnost se vyjádřit v diskuzi. Tu jsme nechali otevřenou, s možností vložení komentářů [Hendl, 2017].

Výzkum se též řídil následujícím etickým doporučením dle Hendla: *„Výzkumníci mají i povinnosti vůči vědecké komunitě při analýze a uvádění informací o výzkumu. Je nutné odhalit všechny pozitivní i negativní aspekty průběhu výzkumu a validity získaných výsledků. To se týká i výsledků, které byly získány explorativním způsobem. Je neetické upravovat data, provádět špatnou analýzu a informovat pouze o příznivých výsledcích. Výzkumník nejlépe poslouží rozvíjení vědy, pokud odhalí ostatním všechny problémy svého výzkumu, aby se s nimi mohlo počítat v budoucnu“* [Hendl, 2017, s. 62].

7.4 Metody průzkumu

Původní zamýšlenou metodou byla metoda hloubkového rozhovoru s osobami s homosexuální orientací. Nejspíš i z důvodu křehkosti daného tématu se nenašlo mnoho respondentů, kteří by s rozhovorem souhlasili. Většina z nich měla problém s tím se osobně setkat s autorkou, ať už ze strachu či studu. A to i přes to, že osoby byly seznámeny s etickými pravidly (jako je anonymita atd.). Můžeme též předpokládat, že v dnešní uspěchané době je pro jednotlivce obtížné najít si na rozhovor dostatek času, který byl vyžadován. Mezi potenciálními respondenty se nakonec vyskytovalo větší zastoupení

lesbických žen. Z důvodu malého vzorku, který by navíc nebyl různorodý, byla nakonec metoda hloubkového rozhovoru přehodnocena. Zejména na základě zpětných vazeb osob, kterých se téma týkalo, jsme přistoupili k metodě *on-line dotazování*.

„Dotazník patří k nejčastěji používaným výzkumným nástrojům a technikám sběru dat“ [Eger, 2014, s. 90]. Gavora uvádí, že jde o: *„Způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí“* [Gavora, 2000, s. 99].

Jako každá výzkumná metoda, má také on-line dotazník své výhody a nevýhody. Mezi výhody této metody můžeme zařadit např. získání odpovědí od většího počtu lidí, a to za relativně krátký čas. Celkově nebývá dotazník časově tak náročný jako např. hloubkový rozhovor. *„Dotazník je využíván zejména k získávání dat hromadné povahy. Znamená to, že prostřednictvím dotazníku můžeme získat údaje od velkého souboru respondentů a to při relativně malé časové investici“* [Eger, 2014, s. 90]. Dále můžeme zmínit, že jde o metodu, která není tak finančně náročná, je pro respondenty jednoduchá, snadněji se vyhodnocuje (písemný projev bývá přehlednější) a respondent může dotazník vyplnit např. v klidu doma v čase, který mu vyhovuje. Díky anonymitě dotazníku bývají respondenti otevřenější v odpovědích [Eger, 2014]. Jelikož šlo o vyplňování dotazníku přes webové stránky, neměli jsme kontrolu nad tím, kdo a kolikrát dotazník vyplňuje. Nevhodné respondenty, kteří nesplňovali požadovaná kritéria, jsme se pokusili eliminovat alespoň metodou sněhové koule a také zvolením organizací, které se zabývají LGBT problematikou a je zde utvořena jakási LGBT komunita lidí splňující požadovaná kritéria. Další nevýhodou dotazníku je nemožnost kontroly prostředí a podmínek, za kterých respondent dotazník vyplňoval. V našem případě jsme neřešili otázku návratnosti vyplněných dotazníků. Výběr se zakládal na dobrovolnosti. Nevýhodou on-line dotazování je, že ne všichni musí mít přístup k internetu nebo umět s internetem pracovat [Hendl, 2017]. Dalšími zápory, které se při užití této metody vyskytly, bylo odlišné chápání otázky různými respondenty, někdy povrchnost odpovědí a u otevřených otázek velké množství dat k vyhodnocování [Eger, 2014].

Pro vytvoření on-line dotazníku jsme využili webových stránek, které pomáhají realizovat internetové průzkumy. Po vložení dotazníku stránky vygenerovaly odkaz, na kterém se dotazník nacházel. Tento odkaz byl poté sdílen na LGBT stránkách.

U dotazníku byl zvolen jednoduchý vzhled, který byl pro respondenty atraktivní a přehledný. Reichel nazývá vhodný vzhled pojmem *„vizuál“* on-line dotazníku. Dále

uvádí: „*Dojem, který v respondentovi od první chvíle vzbudí například přitažlivou, avšak nevtravou grafickou úpravou, kvalitou papíru, též elegantní barevností, velikostí písma, popř. nějakým jednoduchým grafickým nápadem, je důležitý*“ [Reichel, 2009, s. 122].

Dotazník obsahoval otázky uzavřené (výběrové, škálové- 5 stupňová škála verbální), polouzavřené (výčtové) a pár otázek otevřených. Otevřené otázky byly vyhodnocovány tím způsobem, že byly rozřazeny do jednotlivých kategorií. Některé kategorie bylo možné předpovídat, jiné byly vytvořeny v průběhu vyhodnocování, dle odpovědí dotazovaných. Níže také uvádíme přehled, hlavních výhod a nevýhod jednotlivých forem. Součástí byly též **kontrolní otázky**, které ověřovaly stabilitu či rozpory odpovědí.

Otázky podle formy odpovědi	Výhody	Nevýhody
Uzavřené	Rychlé odpovědi. Je lehčí odpovědět. Jednodušší zpracování získaných dat.	Schematismus (mechanické podání). Respondent může volit některou z odpovědí jen jako kompromis.
Polouzavřené	Možnost jiné odpovědi brání tomu, aby respondent odpovídal zkreseně. Lze dopsat i jiné odpovědi, než ty, které jsou nabízeny, což může odhalit existenci nové odpovědi.	Kombinace výhod a nevýhod uzavřených a otevřených otázek.
Otevřené	Prostor k volnému vyjádření názoru, Umožňují lepší poznání souvislostí a vztahů. Nutí respondenta k hlubšímu zamyšlení nad danou otázkou a tématem. Odpovědi mohou přinést nové (i nečekané) informace, které nemusely autora napadnout.	Formulace odpovědí bývá obtížnější a náročnější na čas. Může se objevit nepřesnost odpovědí, díky nedostatečným vyjadřovacím schopnostem respondenta. Náročnější zpracování dat a jejich interpretace.

Tabulku zpracovala: Romana Crháková, **Zdroj:** [Eger, 2014], [Reichel, 2009].

Dále byly v dotazníku užity tzv. **filtrační otázky**. Zjednodušeně můžeme takové otázky popsat jako větvení otázek podle předchozí odpovědi respondenta. „*Aktivní filtrování je programová komponenta, která upravuje podobu dotazníku během jeho vyplňování respondentem. Na základě zvolených odpovědí dochází k filtrování otázek, které mohou být skrývány nebo odkrývány v závislosti na nastavených pravidlech [1]. Aktivní filtrování je v angličtině označováno jako „conditional branching“ [2] a „branch logic“, tedy volně přeloženo: „podmíněné větvení“ a „logika větvení“. Využití aktivního filtrování redukuje přebytečné příkazy, kterými je nutné instruovat respondenta při odpovídání dotazníku.*

Odpadává potřeba vytvářet a vypisovat instrukce, respondent nemusí číst kromě zadaných otázek nic navíc. Použitím aktivního filtrování se průběh odpovídání stává plynulejším“ [Vrábel, 2017, s. 7].

Po úvodním textu se respondentovi odkrývaly otázky jedna po druhé. Otázka vždy v záhlaví obsahovala instrukce pro vyplnění (v závorce pak případné upřesnění záměru otázky). Příkladně otázka č. 14 *Jaké mělo sdělení dopady ve Vaší rodině, příp. u blízkých osob?* (* např. někdo se se mnou přestal/začal bavit, odstěhování, zlepšení vztahů apod.).

Instrukce pro vyplnění dotazníku

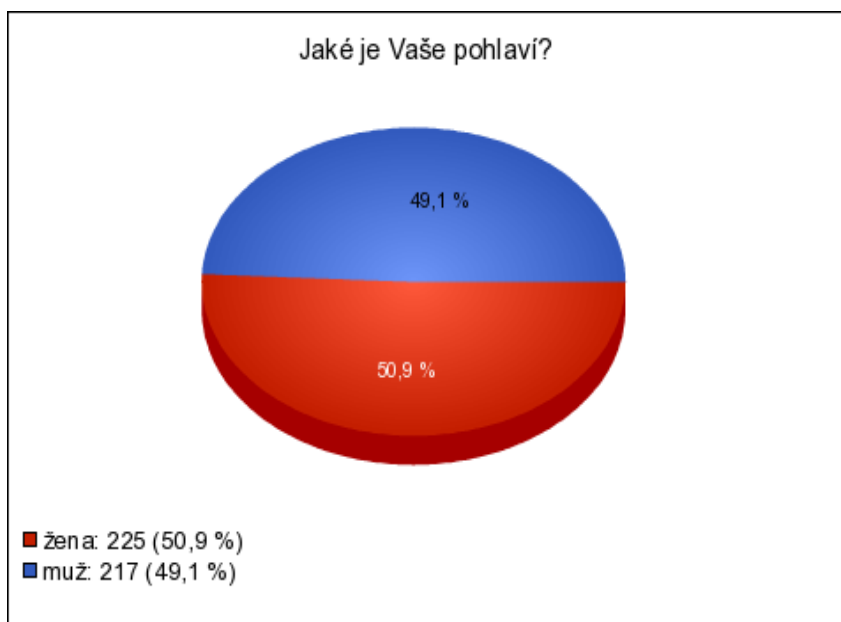
- Vyberte odpověď, se kterou souhlasíte.
- U otázek, kde lze vybrat více odpovědí, s nimiž souhlasíte, je na to upozorněno.
- U možnosti "jiné" lze napsat vlastní odpověď a názory, které nebyly uvedeny v možnostech.
- Otázku označenou symbolem "nepovinná otázka" lze přeskočit stisknutím tlačítka Pokračovat.

Před uveřejněním byl dotazník testován na zkušebním vzorku. Jednalo se o 6 osob, které splňovaly požadovaná kritéria. Cílem bylo zjistit zpětné vazby na dotazník a upravit případné nedostatky a nesrovnalosti. Ukázalo se, že testovací vzorek byl nedostatečný. Považujeme to za jedno z pochybení průzkumu.

8 Výsledky průzkumu

8.1 Prezentace a explorace dat, interpretace výsledků průzkumu⁹

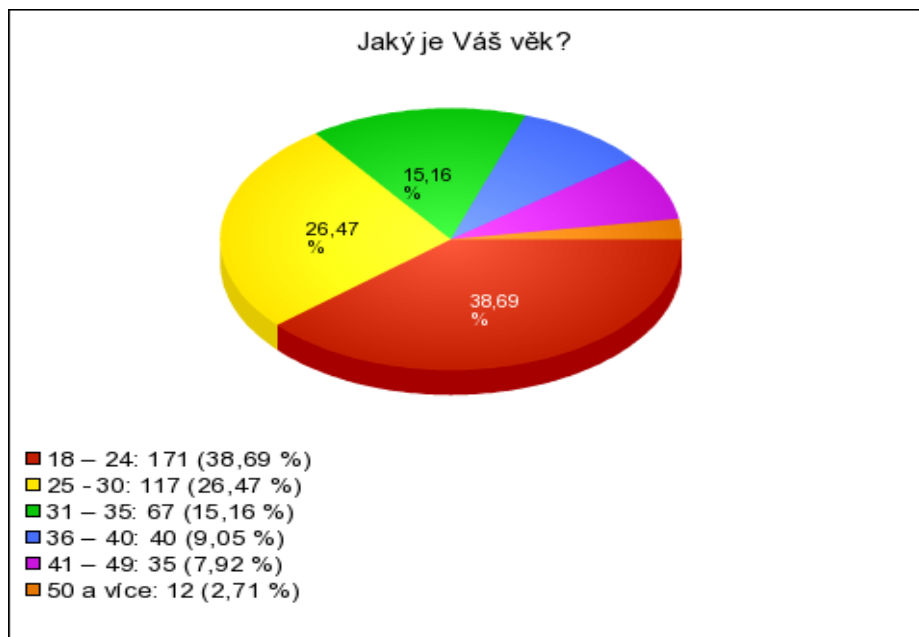
Celkový počet dotazovaných tvořilo 442 respondentů. V průzkumu nepatrně převažovaly ženy nad muži (viz graf 8.1). Respondenti, kteří případně procházeli v době vyplňování dotazníku oficiální změnou *pohlaví* (tzv. transsexuálové), měli uvést jejich budoucí pohlaví (tzn. pohlaví, které budou mít oficiálně uznané, po změně jejich původního pohlaví).

Graf 8.1 — Pohlaví respondentů

Jedním z kritérií pro vyplňování on-line dotazníku byl *věk*. Dotazovali jsme se zletilých osob, a to zejména kvůli předpokladu ustálenějších a vyzrálejších názorů a postojů. Jejich věkové rozmezí jsme roztřídili do kategorií (viz graf 8.2). Nejvíce odpovídali lidé ve věku 18 až 30 let, což může být zapříčiněno např. i větší aktivitou na internetu, která je v dnešní době pro daný věk typická.

⁹ Celý dotazník lze nalézt viz příloha M

Graf 8.2 – Věkové rozmezí respondentů

V průzkumu zazněla též otázka na **nejvyšší dosažené vzdělání**. Ve formulaci otázky jsme však později našli podstatnější metodologickou chybu, a to v chybějící možnosti VOŠ (Vyšší odborná škola), příp. uvedení možnosti „jiné“. Odpovědi na tuto otázku tak nelze považovat za zcela relevantní. Ovšem upozornění na chybějící možnost nám jako zpětnou vazbu do diskuze uvedl pouze jeden respondent s tím, že místo chybějící VOŠ, zvolil možnost „Vysokoškolské“.

Základní	SOU – vyučen/a	SŠ – maturita	Vysokoškolské
41	29	191	181

Tab. 8.1- Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Abychom si mohli udělat představu o tom, z jaké rodiny respondenti pocházeli a jaké zažívali dětství, dotazovali jsme se na **typ rodiny, ze které pochází a vztahy uvnitř ní**. Nejvíce respondentů uvedlo, že vyrůstali v úplné rodině (335×). V rodině neúplné pak vyrůstalo 102 respondentů. Nejčastěji byl důvodem rozvod rodičů (63×). Druhým důvodem v pořadí bylo úmrtí otce (12×). Zmiňován byl též odchod jednoho z rodičů, za jiným partnerem, příp. rozchod rodičů a nezájem a neplnění rodičovských povinností jednoho z nich (9×). Čtyři respondenti uvedli, že důvodem vyrůstání v neúplné rodině, byla buď psychiatrická porucha rodiče, alkoholismus, týrání, bezdomovectví či násilí. Tentýž počet popsal, že je vychovávala svobodná matka. Objevila se i odpověď, že rodiče spolu

nebydleli (1×), nebo že otec dlouhodobě pracoval mimo domov (1×). Jeden z respondentů napsal do volné odpovědi, že vyrůstal v rodině rozšířené. Tato odpověď byla započítána do kategorie neúplné rodiny. Pro příští výzkum je možné kategorie doplnit i o tuto možnost. Jelikož ale takto odpověděl pouze jediný člověk, nepovažujeme nabídku možnosti rozšířené rodiny za nutnost. Tři respondenti vyrůstali v dětském domově, dva pak vychovávali prarodiče.

Jak respondent hodnotil své dětství a jaké byly vztahy uvnitř jeho rodiny (příp. v ústavním zařízení), jsme posuzovali podle pětistupňové škály (viz tab. 8.2)

Odpověď	Velmi dobré	Dobré	Ani dobré ani špatné	Špatné	Velmi špatné
Dětství	167	166	81	23	5
Vztahy uvnitř rodiny (příp. v ústavním zařízení)	129	195	82	30	6

Tab. 8.2 – Dětství respondenta a vztahy uvnitř rodiny/v ústavním zařízení

Jeden okruh otázek se zaměřoval na *coming out respondentů*. Nezabývali jsme se ovšem vnitřními fázemi procesu coming outu nýbrž těmi vnějšími (tedy coming out k ostatním, zejm. blízkým osobám respondenta). Se svou homosexuální orientací se respondenti jako první svěřovali nejvíce své kamarádce/ovi (309×). 43 osob se jako první svěřilo matce. Je zajímavé, že žádný z respondentů neuvedl, že by se prvotně svěřil otcí. Když už došlo na coming out k rodičům, jednalo se prvotně buď jen o matku, nebo v 18 případech zároveň o oba rodiče. Důvěru měli respondenti i ke svému sourozenci (31×). Překvapující bylo zjištění, že šest dotazovaných, se se svou homosexuální orientací jako první svěřilo svému partnerovi/ce nebo manželovi/ce. A to buď minulým (tzn. již se rozešli/rozvedli) nebo i současným. Pět respondentů mělo důvěru ke svému učiteli/ce. Stejný počet poté uvedl, že se nikomu nesvěřoval („že to šlo ven samo“). Třikrát respondenti zmínili své prarodiče a též svého terapeuta/psychologa. Následovaly odpovědi vyskytující se dvakrát — svěřování se strýci/tetě, sestřenicí/bratřenci a někomu na internetu. Jednou se objevily i odpovědi jako prvotní svěřování se vychovateli, kolegovi, švagrovi nebo někomu jinému stejně orientovanému. Tři respondenti si svůj prvotní vnější

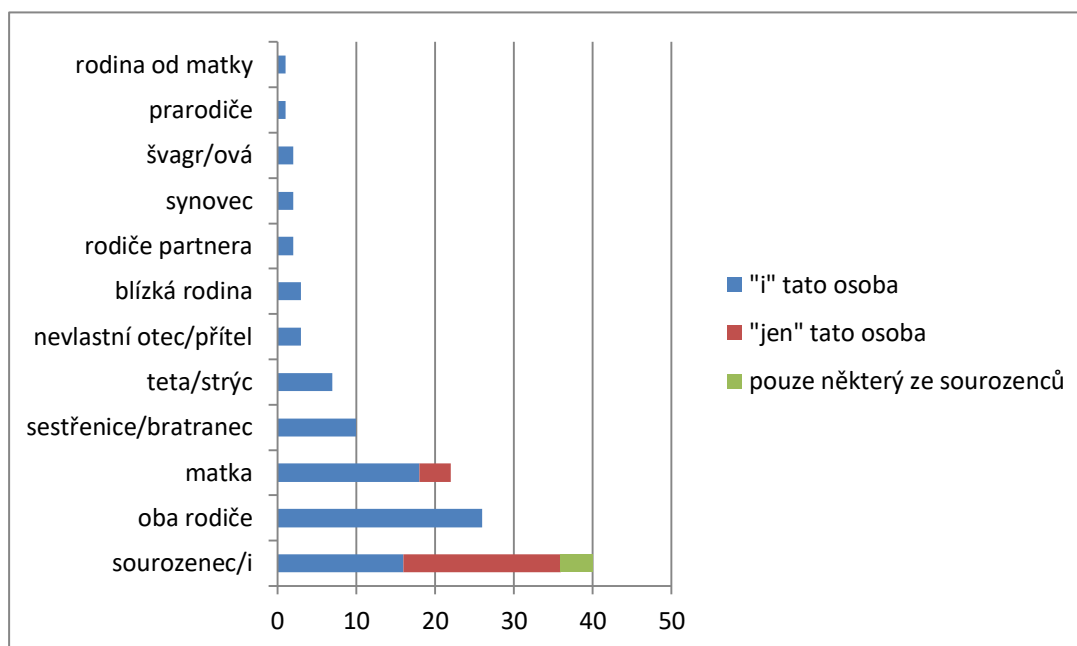
coming out již nevybavovali. Většina z těchto osob přijala informaci velmi dobře nebo dobře (viz tab. 8.3).

Velmi dobře	Dobře	Ani dobře ani špatně	Špatně	Velmi špatně
290	100	39	8	5

Tab. 8.3 – Jak přijala coming out osoba, které se respondenti svěřili jako první

U většiny respondentů ví o jejich homosexuální orientaci, dá se říci, celá rodina (323×). Dva respondenti přímo napsali, že o jejich homosexualitě vědí všichni, až na jejich prarodiče. Rádi bychom zde k tomuto tématu zmínili dokumentární film „*Bezpodmínečná láska*“¹⁰, který zachycuje coming out mladého muže, před jeho babičkou.

38 respondentů o své homosexualitě neřeklo nikomu z rodiny. Ostatní dotazovaní uvedli, že se svěřili pouze někomu z rodiny. Přehled uvádíme níže, viz graf 8.3.

Graf 8.3 – Kdo z rodiny ví o homosexuální orientaci respondenta

¹⁰ Dokumentární film s názvem „*Bezpodmínečná láska*“ (Unconditional Love), byl natočen v roce 2018 a o rok později promítán v ČR. A to v rámci Festivalu dokumentárních filmů o lidských právech JEDEN SVĚT. Autorem je Rafał Lysak z Polska.

V grafu se nachází i kategorie „blízká rodina“. Takto odpověděli tři dotazovaní a z odpovědi přesně nevíme, koho všeho respondenti do blízké rodiny řadí. Proto ji uvádíme samostatně. Jedna osoba uvedla, že se svou homosexuální orientací netají, ale nikomu se přímo nesvěřovala. Osoby měly za úkol označit na pětistupňové škále, jaká byla **reakce rodiny** (příp. některých členů) a blízkých osob na vnější coming out respondenta (viz tab. 8.4).

Dobrá u všech osob	Dobrá u většiny osob	U někoho dobrá, u někoho špatná	Špatná u většiny osob	Špatná u všech osob
184	132	110	13	3

Tab. 8.4 – Reakce rodiny (příp. některých členů) a blízkého okolí

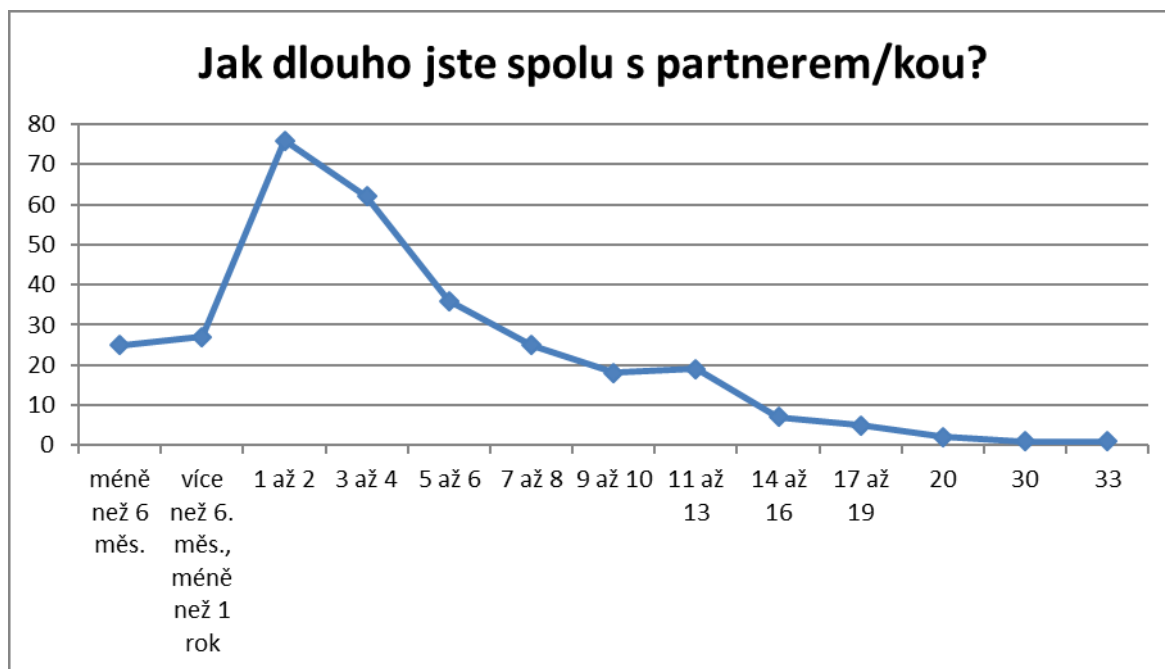
Dotazovaní se mohli vyjádřit v otevřené otázce, ***jaké mělo sdělení případné dopady***. Jednalo se o nepovinnou otázku, i tak se vyjádřilo mnoho respondentů (viz tab. 8.5). Zmiňovali zejména reakce jednotlivých členů rodiny, často i fáze, které probíhaly buďto před smířením se s touto informací, nebo stále probíhají.

Pozitiva	Negativa
U obou rodičů	
<ul style="list-style-type: none"> Pročistil se vzduch (23×) Věděli jsme to (2×) 	<ul style="list-style-type: none"> O čem se nemluví, to neexistuje (11×) Strach o mou budoucnost (4×) Zhoršení vztahů (5×) Ať to nikde neříkám (3×) Ignorují, že mám vlastní rodinu <u>Reakce</u>: šok (16×), naštvan (4×), lítost (2×), nevěřím (2×)
Pouze u matky	
<ul style="list-style-type: none"> Zlepšení vztahu (7×) 	<ul style="list-style-type: none"> Zhoršení vztahu (7×) Přestala se mnou komunikovat (2×) Matka mi (lesbě) chtěla stále vybírat partnerky Stále na mě tlačí, že chce vlastní vnouče <u>Reakce</u>: smutek, dlouho se s tím vyrovnávala (4×), matku to psychicky ničí
Pouze u otce	
<ul style="list-style-type: none"> Zlepšení vztahu (3×) 	<ul style="list-style-type: none"> Že mě nechce už vidět („Ať mu nelez na oči“). (4×) <u>Reakce</u>: pláč
U sourozenců	
<ul style="list-style-type: none"> Zlepšení vztahu (4×) 	<ul style="list-style-type: none"> Zhoršení vztahu (2×) Omezení kontaktu Zamezení přístupu k synovci/neteři Sourozenec více hlídal své děti <u>Reakce</u>: lítost
U prarodičů	
<ul style="list-style-type: none"> Podpora (2×) 	<ul style="list-style-type: none"> Ztráta zájmu (6×)
Ostatní	
<ul style="list-style-type: none"> Ocenění za svěřením se Více tolerance Podpora od širší rodiny Prohloubení vztahu s přáteli Začali se vzdělávat, číst o LGBT Zkoumání LGBT předků Identifikace stejných přátel Už se mě nikdo neptá, kdy přivedu nevěstu (gay) 	<ul style="list-style-type: none"> Celkové zhoršení vztahů (8×) Ztráta kamaráda/ů (5×) Nutnost se odstěhovat (3×) Vyhrožování psychiatrem („Ať se jdu léčit“) (2×) Zhoršení vztahu s bratranci (2×) Šikana Zákaz kontaktu s přítelkyní Hloupé otázky od lidí, kterým jsem to řekl/a Vyloučení z křesťanského sboru Teta se mnou přestala komunikovat

Tab. 8.5 – Jaké mělo sdělení dopady v rodině (příp. u blízkých osob) respondenta

Zajímalo nás, zda mají respondenti *v současné době stálého partnera/ku, a případně jak jsou spolu dlouho*. Celých 69% (305 osob) potvrdilo, že partnera/ku má. Nejdelší vztahy trvaly 33, 30, 27 a 20 let. V diskuzi, která byla přístupná po ukončení vyplňování dotazníku, se jeden z respondentů ohradil, že otázka na délku vztahu je autorkou dotazníku

předsudková, a to kvůli nabízeným možnostem, které byly uvedeny pouze do čtyř let vztahu. Nebylo to však autorčiným záměrem. Do budoucna by ovšem bylo lepší volit věkové intervaly. 63 osob (tzn. 20,66 %) uvedlo, že je *registrovaných*.

Graf 8.4 – Délka trvání současného vztahu s partnerem/kou

Z celkového počtu bylo dvacet osob *v minulosti ženatých/vdaných*. Jejich manželství trvalo různě dlouhou dobu, převažovala ale doba nad pět let. Nejdelší pak čtyřicet let. Dvacet let setrvali v manželství s heterosexuálním partnerem dva respondenti. Jedna osoba neuvedla počet let číslicí, nýbrž sdělením „několik let“. Nelze tak přesně říci, jakou dobu si pod tímto pojmem představit.

Graf 8.5 – Doba trvání manželství respondenta v minulosti

Dotazovaní odpovídali i na velmi osobní a intimní dotazy. Ty byly pokládány zejména z důvodu vyvrácení (či potvrzení) argumentů, vyskytujících se ve společnosti. Jednou z takových otázek byla otázka, která se dotazovala na **sexuální zkušenost (myšleno pohlavní styk) s opačným pohlavím**. Mnoho lidí se domnívá, že aby si někdo uvědomil svou homosexuální orientaci, musí nejprve „vyzkoušet“ sex s opačným pohlavím. Téměř polovina respondentů však sexuální zkušenost s opačným pohlavím neměla (48,94 %). V souvislosti s tím byla položena také otázka, co si respondenti myslí o názoru některých lidí, že homosexuální osoba (zejm. muž), je automaticky **pedofil**? Tento názor jsme mohli slyšet např. v Poslanecké sněmovně ČR od některých politiků, a to při projednávání uzákonění manželství pro stejnopohlavní páry. Ve společnosti se objevují také názory, že pokud vychovává homosexuální muž dceru, je to nebezpečné, protože jí může sexuálně zneužívat. Toto tvrzení však postrádá logiku. Většina homosexuálů nemá žádnou sexuální zkušenost s opačným pohlavím. Nepřitahují je tedy ženy, natož dívky. Očekávali jsme, že dotaz na pedofiliu mnoho respondentů pobouří, což se také potvrdilo. Ovšem považovali jsme za důležité tuto otázku položit, abychom ukázali, jak se k tomuto tvrzení staví sami homosexuálové. Níže uvádíme jednotlivé názory, které jsme rozdělili do kategorií.

Odpovědi	Počet odpovědí
Je to absurdní (hloupost, nesmysl). Nechápu toto tvrzení.	300
Lidé, co tohle tvrdí, nevidí do dané problematiky. Nejsou vzdělání v tématu. Měli by si o tom něco přečíst.	76
To samé by se mohlo tvrdit o heterosexuálech.	39
Tito lidé si pletou sexuální orientaci se sexuální preferencí.	38
Toto tvrzení je založeno na předsudcích. Někde to zaslechli.	36
Rodičovské city nezáleží na sexuální orientaci. Jde o poskytnutí milujícího domova, nikoliv o sexuální orientaci. Homosexualita nevylučuje rodičovské kompetence.	29
Tento názor mají lidé, kteří jsou ze „staré školy“, vychováni komunistickým režimem.	19
Nevím.	19
Jde o homofobii. O nesnášenlivost vůči odlišnostem.	18
Jde o strach z neznámého.	15
Jde o vlastní komplex osoby, která to tvrdí. Nevypěstlost, chybu charakteru nebo nepřiznání si vlastní homosexuality.	13
Každý má nárok na svůj názor.	12
Nikdy jsem se s tímto názorem nesetkal/a.	10
Je to urážka všech homosexuálů.	8
Jde o „argument“, aby homosexuálové nemohli mít děti.	7
Tento názor šíří zejména média.	7
Nemám slov	6
Je to smutné, mrzí mě to.	4
Tento názor lze vyvrátit debatou a osobním setkáním s homosexuály.	3
Lidé, co tohle tvrdí, by se měli nechat vyšetřit u psychiatra.	3
Názory ostatních mě v tomto nezajímají.	3
Kdyby se raději každý staral sám o sebe.	2
Je to vtípné.	2
Chce to ještě čas na změnu těchto zakořeněných názorů a osvětu.	2
Nic na to neříkám, takový člověk si zaslouží facku.	2
Nerespektuji takové lidi.	2
Vím, že se to tvrdí. Už jsem o tom slyšel/a.	2
Je to k pláči.	1
Je to z toho zle.	1
Takový člověk měl zřejmě smutné dětství.	1
Je mi to líto.	1
Oni tím neprošli, tak to nechápou.	1

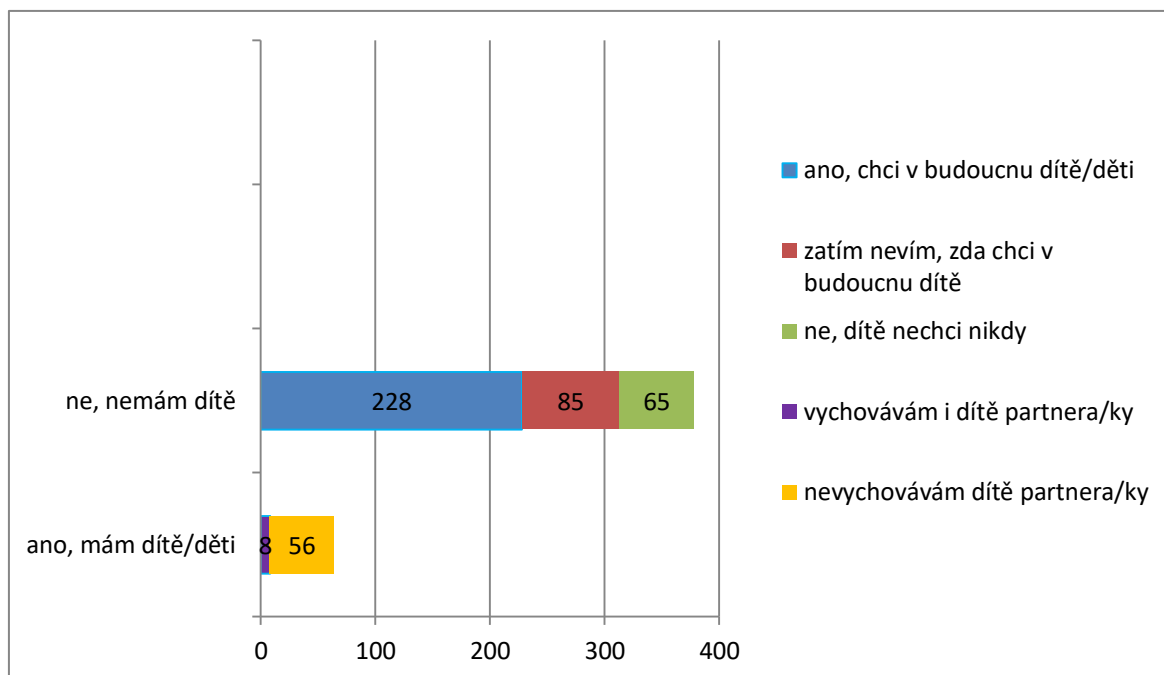
Tab. 8.6 – Názory respondentů na tvrzení, že homosexuál = pedofil

Dovolili jsme si položit také dotaz na **víru** respondentů. Účelem bylo prozkoumat, zda se mezi homosexuály vyskytují věřící lidé, a tím případně vyvrátit další z předsudků, vyskytujících se ve společnosti, přesněji tvrzení, že homosexualita a víra nejdou dohromady. Jistým stereotypním názorem bývá i tvrzení, že věřící rodiče (mluvíme nyní

o křesťanství), jsou vždy správní rodiče. Měli by se totiž řídit tím, co popisuje Bible. Takovéto názory ale nelze generalizovat. Tato práce se zaměřuje na výchovu dětí homosexuálními osobami. Z výsledků můžeme vyčíst, že víra je individuální záležitostí, a nelze ji spojovat se sexuální orientací. V odpovědích jsme, s respektem k respondentům, nabídli i možnost se nevyjádřit. Tuto možnost ovšem využilo jen 19 osob. Věřících bylo 45 osob. Více než polovina respondentů (52,71 %) uvedla, že věří v „Něco“ nebo „Někoho“, ale těžko říct, zda jde o Boha. Zbytek osob (32,81 %) zvolilo, že nevěří v Boha, ani v „Nic“ nebo „Nikoho“ jiného.

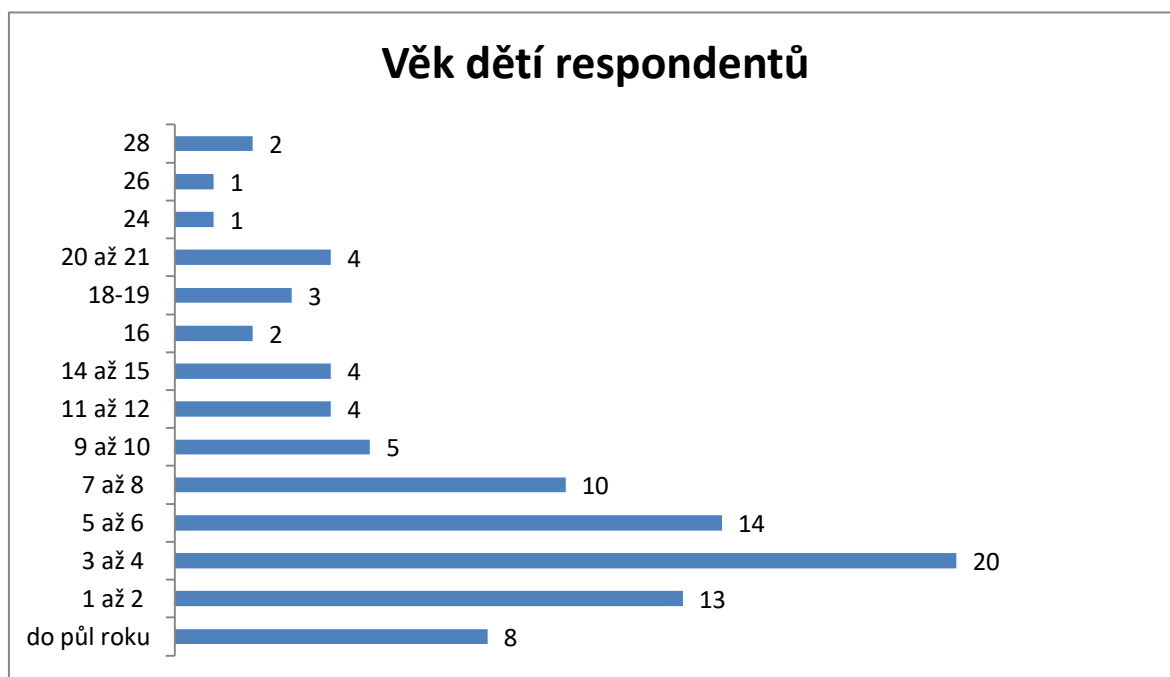
Na otázku, zda má respondent *vlastní dítě*, 64 dotazovaných uvedlo, že ano. Z toho osm z nich ještě vychovává dítě/děti svého partnera/ky. Ostatní respondenti dítě neměli. Lišily se i jejich názory na to, *zda dítě v budoucnu chtějí, či nikoliv*. Převažovalo ale kladné stanovisko, případně respondenti zatím neměli zcela jasný názor (viz graf 8.6).

Co se týče počtu dětí, nejčastěji měli respondenti jedno dítě (36×). Dvě děti mělo 19 osob, tři děti poté osob osm. Ve výsledcích se vyskytla i odpověď, že má respondent sedm dětí. Mohli bychom si myslet, že se jedná např. o pěstouna. Ale z následujících provokativních odpovědí jsme usoudili (podle pořadí, ve kterém respondenti odpovídali), že se jednalo o smyšlenou odpověď. Nepovažujeme tak odpověď sedmi dětí za zcela relevantní, i když jí nelze zcela vyloučit.

Graf 8.6 – Respondent a děti – má/nemá, chce/nechce, ne/vychovává dítě partnera/ky

Zajímalo nás *stáří dětí respondentů*. Nejčastěji osoby uváděly, že jsou jejich děti ve věku od tří do čtyř let (viz graf 8.7).

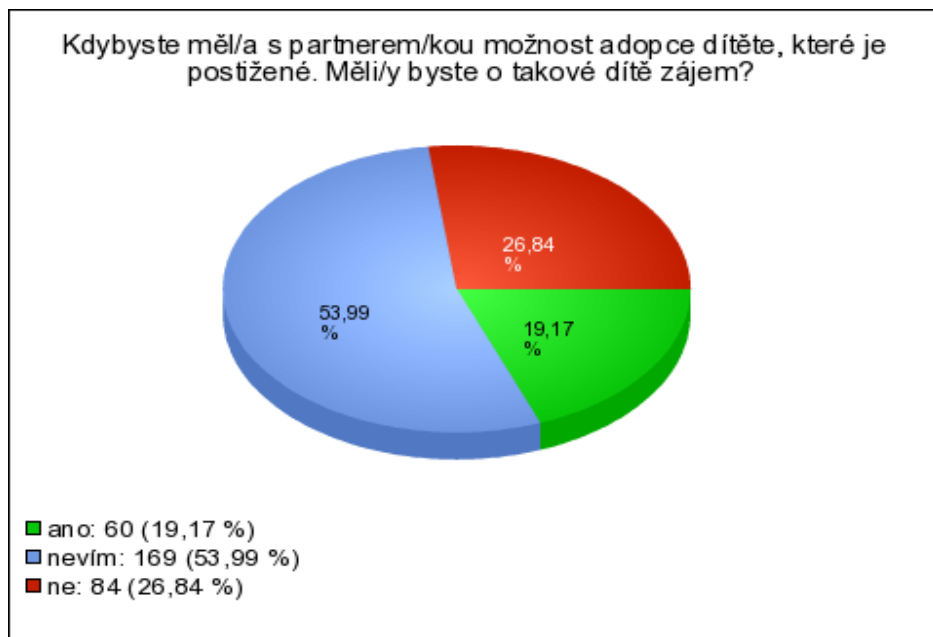
Graf 8.7 – Věk dětí respondentů

Osob, které zvolily v dotazníku, že dítě nechtějí, jsme se zeptali z jakého důvodu. Dvacet z nich sdělilo, že nemůže mít děti vlastní, tak proto. Ať už kvůli vysokému věku nebo ze zdravotních důvodů. Konkrétně pak respondenti uváděli např. dědičné chronické onemocnění nebo zdravotní omezení, kvůli němuž by se o dítě osoba nebyla schopna plně postarat. Dalších patnáct osob napsalo, že děti celkově „nemusí“. Třináct osob pak mělo jiné životní priority, než mít dítě. Pět osob zmiňovalo svou kariéru. Také ale nechtěly obětovat dítěti svůj čas a přály si život bez starostí.

Mezi odpověďmi se vyskytovaly i názory jako: „Nejsem mateřský/otcovský typ, necítím potřebu mít dítě“, „Jsem nezodpovědný/á, netrpělivý/á“ nebo „Necítím se připraven/a na dítě“ (8×). Pět dotazovaných naopak přemýšlelo zodpovědně nad tím, že jim chybí finance a nejsou zajištěni. Tři lidé pochybovali o tom, zda by byli dobrými rodiči. Stejný počet uvedl, že jim „stačí“ neteř/synovec nebo sourozenec. Po jedné či po dvou odpovědích pak respondenti uváděli, že je nás na světě už dost, že se bojí šikany dítěte, že neví, že nechtějí dítě z jiných osobních důvodů (netýkajících se sexuální orientace) nebo že mají špatnou zkušenost z minulosti. A to takovou, kdy respondent

vychovával společně dítě partnera/ky, na které respondent neměl po rozchodu právní nárok.

Respondentům, kteří uvedli, že dítě v současnosti nemají, jsme položili otázku. Zda by se svým partnerem/kou, **adoptovali postižené dítě**, kdyby měli takovou možnost? (viz graf 8.8)

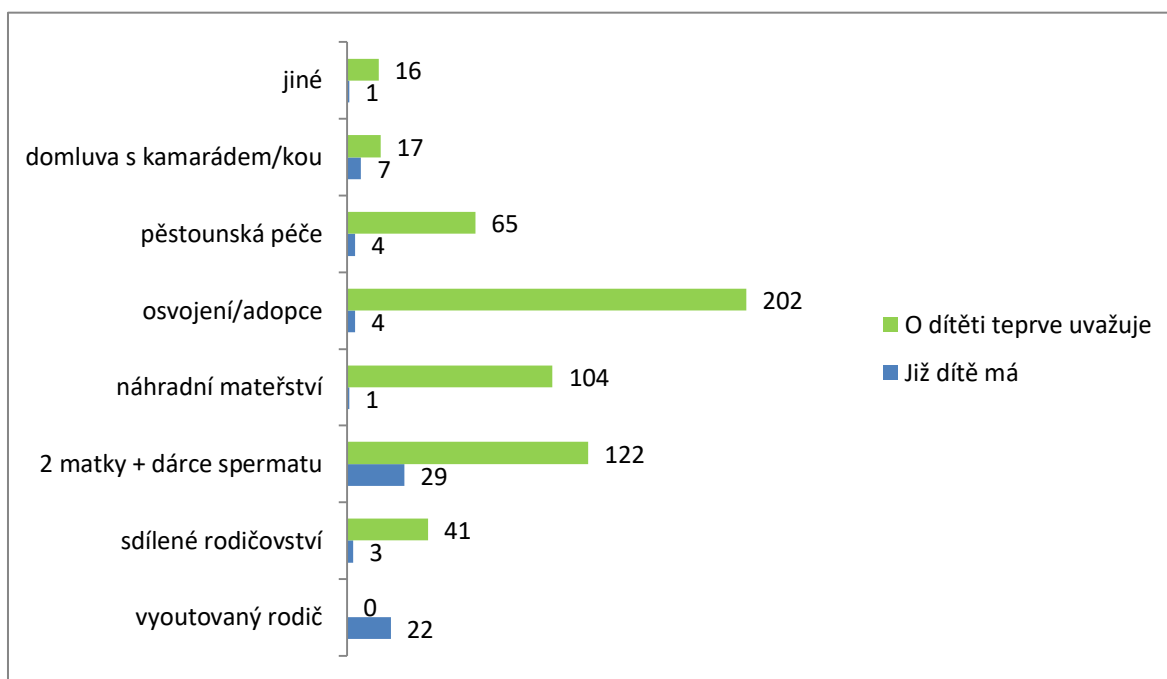

Graf 8.8 – Zájem o adopci dětí s postižením

Těch, kteří zvolili možnost „ne“, jsme se zeptali na jejich názory. Z nabízených možností jedinci vybrali nejčastěji odpověď, že se necítí připraveni na to mít dítě s postižením (68×). Dále volili možnost, že nechtějí takovému dítěti obětovat všechn svůj čas a energii (44×), nechtějí dítě za každou cenu (23×) nebo že si nepřejí postižené dítě, když mají při adopci možnost žádat o dítě bez postižení (18×). Čtyři osoby si přejí hlavně vlastní (biologické) dítě. Tři osoby uvedly, že by dítě s postižením psychicky nezvládly, že by je tento fakt velmi trápil. Stejný počet poté sdělil, že by si nechtělo nechat ani vlastní (biologické) dítě s postižením. Dva respondenti by nechtěli adoptovat takové dítě z toho důvodu, že už s lidmi s postižením pracují (pracovali) ve svém zaměstnání. Jedna osoba uvedla, že je u ní předpoklad, že se stane imobilní.

Filtrační otázky byly uzpůsobeny tak, že dělily respondenty na ty, kteří v současnosti dítě mají a ty, kteří nikoliv. Pokládali jsme jim většinu podobných otázek (pouze s upravenou formulací). Níže budeme uvádět, jak respondenti odpovídali. Výsledky budou porovnávány (bezdětné osoby vs. osoby, které dítě/i mají).

Dotazovali jsme se na *cestu, kterou respondenti k dítěti přišli*, nebo o jaké cestě uvažují do budoucna (pokud dítě plánují), viz graf 8.9. Do výběrových odpovědí jsme nabídli možnost tzv. vyoutovaného rodiče (tzn., že dříve osoba žila v heterosexuálním vztahu, příp. v manželství a svou homosexualitu přiznala později, kdy už měla z takového vztahu dítě/i). Dále možnost sdíleného rodičovství (tzn. domluva dvou gay mužů a dvou lesbických žen, kdy vždy jeden z páru je biologickým rodičem dítěte). Bylo možné vybrat také odpověď, že respondent zvolil cestu k dítěti přes anonymního dárce spermatu nebo přes náhradní mateřství (tzn., že náhradní matka dítě odnese, kdy vajíčko poskytla dárkyně, a gay muž poskytl sperma). Bylo možné zvolit i formu náhradní rodinné péče (jako osvojení či pěstounskou péči).

Graf 8.9 – Cesty k dítěti

Můžeme si všimnout toho, že kdo dítě v současné době už má, jako nejčastější cestu k dítěti označovali možnost dvou matek plus dárce spermatu. Těsně za ní pak byla odpověď vyoutovaného rodiče. Do budoucna respondenti uvažují zejména o adopci dítěte. Velký ohlas jsme zaznamenali i u náhradního mateřství, které v současné době „jde

kupředu“. Možnost náhradního mateřství byla v poslední době medializovaná i díky dvěma youtuberům a jejich kanálu s názvem „Dva tátové“. ¹¹

Do kategorie „jiné“ jsme zařadili odpověď jedné z osob, která zmínila, že je transsexuální muž a má dítě z doby, kdy byl ještě ženou. Za zajímavé můžeme považovat, že tento muž žije i nadále se svým partnerem, se kterým dítě zplodil. Mezi odpověďmi se vyskytl i případ domácí inseminace, který jsme v přehledu zařadili do kategorie „2 matky + dárce spermatu“. Kategorie „domluva s kamarádem/kou“ zahrnuje případy, kdy se homosexuální osoba domluvila se svou/svým heterosexuální/m či homosexuální/m kamarádem/kou. Případně žije s partnerem/kou, který/á již dítě má z minulosti. Též jsme do stejné kategorie zařadili odpověď, že děti lesbických žen mají stejného otce, ale každé z nich jinou matku.

U dvou respondentů, kteří o dítěti zatím jen uvažují, jsme se dozvěděli, že plánují využít kliniku asistované reprodukce v zahraničí, kde umožňují poskytnutí anonymního dárce spermatu i homosexuálnímu páru. Jeden z dotazovaných si chce najít partnera s dítětem. Další osoba uvedla, že je transsexuální muž, který ovšem neprošel sterilizací, tak plánuje vlastní těhotenství s partnerem. Devět lidí zatím neuvažovalo, jakou cestu k dítěti by zvolili. Zajímavé byly odpovědi dvou dotazovaných, kteří na otázku napsali, že jsou pansexuálové¹². Není tak zcela jasné, jakou možnou cestu k dítěti měli na mysli. Všechny tyto odpovědi jsme zařadili do kategorie „jiné“.

Zajímalo nás, zda jsou respondenti s dětmi i v případném **kontaktu s druhým biologickým rodičem** dítěte. Z celkového počtu 64 osob s dětmi, odpověděla více jak polovina, že v kontaktu s druhým biologickým rodičem jsou. A to ať v pravidelném (24×), tak v nepravidelném (16×). Žádný kontakt poté neudržovalo 24 respondentů. Z předchozí otázky, můžeme vyčíst, že o dárce spermatu se jednalo ve 29 případech, ovšem jako neznámého (anonymního) dárce, uvedlo pouhých 12 respondentů. Můžeme se tak domnívat, že v ostatních případech šlo o domluvu s kamarádem. V ostatních případech bylo uvedeno, že se s druhým rodičem takto společně domluvili, a že má druhý biologický rodič svůj život (6×). Nebo že druhý biologický rodič nejeví zájem (3×), nebo nežije (1×).

¹¹ <https://www.youtube.com/dvatatove>

¹² Pansexualita je považována za další ze sexuálních orientací, která se často zaměřuje s bisexualitou. Takového jedince přitahují lidé, bez ohledu na jejich pohlaví.

Pokud je dítě v kontaktu s druhým biologickým rodičem, má s ním rodina převážně velmi dobré (16×) a dobré (13×) vztahy. Žádný z respondentů neuvedl, že by měli vztahy velmi špatné a pouze tři označili, že vztahy jsou špatné. Zbytek (8×) pak označil možnost „ani dobré, ani špatné“.

Dotazovali jsme se i na kritéria, podle kterých partneri určovali, *kdo z jejich páru bude biologickým rodičem* dítěte. A to v případech, kdy šlo o sdílené rodičovství, náhradní mateřství či dárce spermatu. Dotaz jsme položili také osobám, které dítě teprve plánují. Tedy podle čeho určí, kdo z jejich páru bude biologickým rodičem.

Odpovědi	Osoby, které již dítě mají (Počet odpovědí)	Osoby, které o dítěti teprve uvažují (Počet odpovědí)
Společné odpovědi		
Věk („biologické hodiny“)	16	27
Větší touha být matkou (touha počít a odnosit dítě vs. antipatie k těhotenství, porodu)	9	35
2 matky- každá 1 dítě (jeden z partnerů už dítě má)	9	54
Zdravotní stav (genetika, rodinná anamnéza)	6	79
Ekonomická situace rodiny (plat)	7	17
Jeden z partnerů děti mít nemůže	3	8
Domluva (dohoda, diskuze s partnerem/kou))	2	34
Náhoda na klinice (bylo to jedno)	2	19
Jiné		
Rodina partnerky by neunesla, kdyby neměla dítě ona (tedy partnerka)	1	—
Dárce spermatu byl můj starší bratr. To rozhodlo, že biologickou matkou bude partnerka.	1	—
Rozhodli o tom bývalí tcháni	1	—
Nevím	—	72
Rozhodne losování	—	11
Rozhodující budou předpoklady (IQ, vlastnosti...)	—	11
Rozhodující bude to, kdo je psychicky odolnější	—	4
Předchozí zkušenosti (bývalý partner/ke mně o dítě připravil/a)	—	2
Bude to ten, kdo je jedináček (aby zachoval rod)	—	2
Ten, kdo je v roli ženy/muže	—	2
Bude záležet na názorech širší rodiny	—	1

Tab. 8.7 – Kritéria (co bylo/bude bráno v úvahu) pro určení, kdo z páru bude biologickým rodičem

Později jsme položili záměrně kontrolní otázku, ve které jsme se dotazovali, podle jakých kritérií respondenti určí/určili, kdo z jejich páru půjde/šel na **rodičovskou dovolenou**. Podle současné legislativy, může jít na rodičovskou dovolenou pouze biologický rodič (u NRP žadatel). Jelikož biologickým rodičem může být pouze jeden z partnerů (pomineme-li případy transsexuality), jde automaticky na rodičovskou dovolenou ten. Tudíž by se měla kritéria, podle kterých partneri určí, kdo bude biologickým rodičem, v podstatě shodovat s kritérii, podle kterých osoby určí, kdo půjde na rodičovskou dovolenou. Otázka byla položena úmyslně tak, aby odrazila, zda se respondenti nad otázkami skutečně zamýšlí a zda jsou pozorní.

Respondenti, kteří již dítě mají, dále uvedli, že kritériem bylo jejich studium (2×), byli v té době sami (4×), byli v té době ještě v manželství (2×). Jeden z respondentů napsal, že pracuje i na rodičovské dovolené. Bezdětné osoby zmínily, že „se uvidí podle situace“ (9×), podle toho, kdo bude v tu dobu chtít být na rodičovské (3×). Jedna osoba zmínila, že nikdo, pokud by šlo o adopci už staršího dítěte. Celkově 51 dotazovaných reflektovalo skutečnost, že na rodičovskou dovolenou může pouze biologický rodič (příp. žadatel u NRP).

Odpovědi	Osoby, které již dítě mají (Počet odpovědí)	Osoby, které o dítěti teprve uvažují (Počet odpovědí)
Společné odpovědi		
Věk („biologické hodiny“)	—	2
Větší touha být matkou (touha počít a odnosit dítě vs. antipatie k těhotenství, porodu) Podle toho, kdo má více vyvinutý „mateřský/otcovský pud“	15	157
2 matky- každá 1 dítě (jeden z partnerů už dítě má)	—	14
Zdravotní stav (genetika, rodinná anamnéza)	1	2
Ekonomická situace rodiny (plat)	21	193
Domluva (dohoda, diskuze s partnerem/kou))	1	17
Podle toho, kdo se více stará o domácnost	10	78
Hodíme si mincí (podle losování)	2	14

Tab. 8.8 — Kritéria (co bylo/bude bráno v úvahu) pro určení, kdo z páru půjde na rodičovskou dovolenou

Dále nás zajímal názor na to, zda by podle dotazovaných měly osoby s homosexuální orientací, které uvažují o dítěti, **projít psychologickými testy**. Následně měly uvést proč. V této otázce jsme našli metodologickou chybu, a to ve špatně zvolené formulaci.

Záměrem autorky bylo určit, zda si dotazovaní myslí, že by psychotesty měl podstoupit každý stejnopohlavní pár usilující o dítě a nejen ten, který žádá o svěření dítěte do NRP. Tato otázka ovšem byla chápána ve většině případů mylně s tím, že se dotazujeme pouze na náhradní rodinnou péči. I proto dotazovaní zodpovídali otázku v tom smyslu, že každý žadatel o adopci musí projít psychologickými testy, a to bez ohledu na sexuální orientaci. Mnozí ale zvolili i některou z nabízených výběrových odpovědí. Přesněji, že o nic nejde a pokud člověk nic neskrývá, nemusí se ničeho bát (91×), 76 osob by psychotesty schvalovalo z důvodu, že by se dozvěděly, kde mají nějaké nedostatky či slabiny a mohly by to zlepšit. 51 dotazovaných tvrdilo, že by alespoň existoval doklad pro společnost, že jsou „normální“.

Ostatní, kteří s psychotesty nesouhlasili (celkem 240×), poznamenali, že by se cítili diskriminováni (159×), je to proti jejich lidské důstojnosti (116×), jsou to svéprávné osoby (102×). Odpověď, že psychotesty klidně podstoupí, pokud je budou podstupovat (nebo je podstupují) i heterosexuální páry, se objevovala také poměrně často (86×). Dotazovaní poukazovali zejména na stejná práva, ale i povinnosti. Dále se objevily názory jako: jsem normální, nejsem nemocný/á, nevidím důvod, otěhotnění se nemůže zakládat na testech, v případě nezbytnosti bych testy podstoupil/a nebo že sexuální orientace nerozhoduje o tom, jaký budu rodič. Dva respondenti zmínili, že by se obávali, že testy odhalí, že mají nějaký vážný problém.

Dalším z výzkumných záměrů bylo zjistit, zda respondenti vidí nějaká pozitiva či negativa v tom, když dítě vychovávají stejnopohlavní rodiče. A také, zda si myslí, že takováto výchova má nějaké dopady na psychiku dítěte. Odpovědi jsme opět rozdělili, viz tab. 8.9.

Mezi jinými názory na *pozitivní dopady na psychiku dítěte* se objevily např. kvalitní život (2×), mnoho pozitiv (3×), menší šance na rozvod nebo skvělé oblečení. Tři osoby otázku údajně nepochopily. Úplná rodina byla zmiňována ve vztahu k ústavní výchově. Tito respondenti mysleli, že jde o děti, které jsou adoptované. Někdy respondenti tvrdili, že homosexuálové jsou milujícími rodiči, jsou empatičtí, jejich rodičovství bývá plánované (mají připravené zázemí pro dítě), museli si projít mnoha zkouškami, než dítě získali, jsou „pod lupou“ společnosti, jsou soudržnější, tolerantnější a více si museli vše vybojovat.

Pozitiva	Negativa
<ul style="list-style-type: none"> • Nevím (125×) • Žádná (22×) • Tolerance (k odlišnostem), otevřenost (100×) • Stejná jako u heterosexuálních párů, na pohlaví nezáleží (75×) • Výchova milujícími rodiči (50×) • Úplná rodina- zejména oproti ústavu (26×) • Více lásky, pochopení, naslouchání, dostatek péče (17×) • Jiné (11×) 	<ul style="list-style-type: none"> • Nevím (148×) • Žádná (99×) • Netolerantní společnost, předsudky, diskriminace (112×) • Šikana a hate crimes¹³ — zejm. ve škole a od vrstevníků (68×) • Chybí přímý vzor opačného pohlaví (19×) • Právní komplikace — odlišná práva k dítěti než u heterosexuálních párů (7×) • Stejná jako u heterosexuálních párů, na pohlaví nezáleží (4×) • Jiné (4×)
Dopady na psychiku dítěte	
<ul style="list-style-type: none"> • Nevím (42×) • Žádné (306×) • Stejně jako při výchově v heterosexuální rodině (27×) • Jiné (64×) 	

Tab. 8.9 – Pozitiva/negativa, když dítě vychovávají homosexuální rodiče a možné dopady na psychiku dítěte

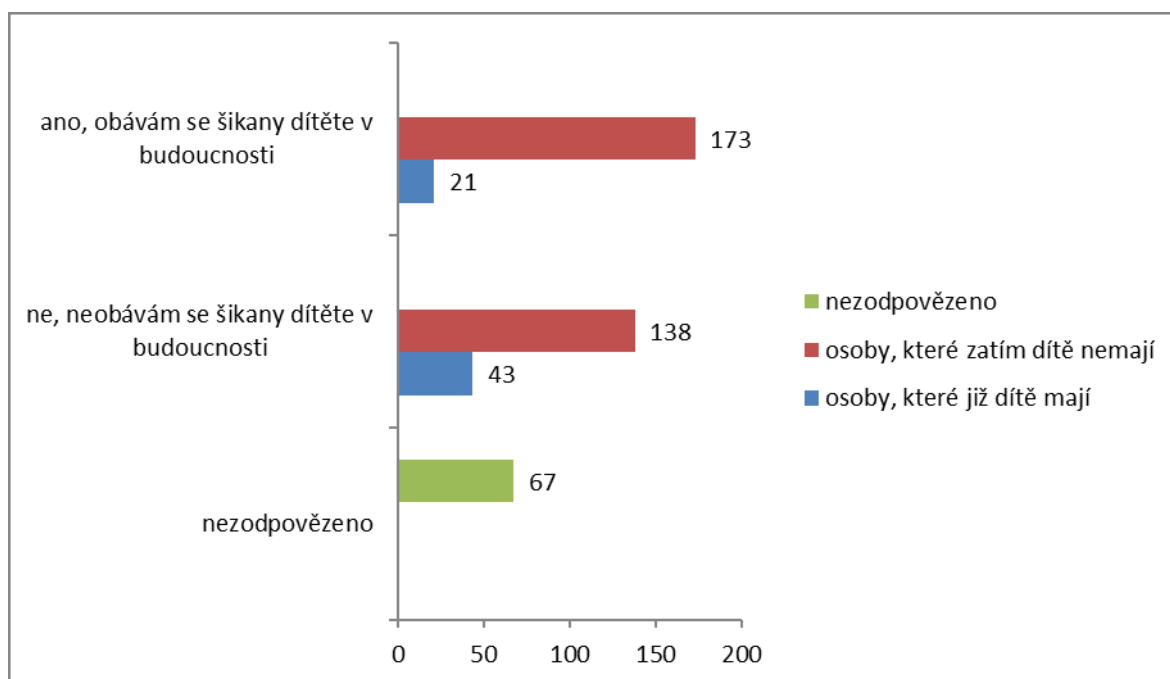
Negativa, která dotazovaní vidí v tom, když dítě vychovávají homosexuální rodiče, se týkají zejména netolerance společnosti. Konkrétně byla zmiňována stigmatizace, reakce okolí a upozorňování okolím na odlišnost. To, že dítěti chybí vzor opačného pohlaví, zároveň komentovali tak, že se totéž vyskytuje u rozvedených rodin a matek samoživitelek. Do kategorie „jiné“ jsme zařadili odpovědi jako: obrácení vzdoru v pubertě vůči homosexualitě rodičů, obtíže při vysvětlování jistých specifík (např. muž menstruaci dívky) a touhu pátrat po svém biologickém rodiči.

Do kategorie „jiné“ byly zahrnuty reakce jako — že může docházet k šikaně, což má dopady na psychiku (27×), dítě bude k ostatním více tolerantní (12×), dítě může zažívat pocity méněcennosti, příp. odlišnosti (8×), může trpět depresí, mít horší prospěch ve škole, nebo mít naopak radost z toho, že má dvě matky či dva otce. V odpovědích se také vyskytovaly neurčité odpovědi. A to, že **dopady na psychiku dítěte**, které vychovávají homosexuálové, jsou pozitivní (4×), velké, i malé. Blíže však tyto dopady nebyly specifikovány. Respondenti, kteří již dítě mají, uvedli z celkového počtu 64 osob, pouze

¹³ Hate crimes neboli trestné činy z nenávisti

dvakrát, že se obávají, že dítě, které vychovávají, bude mít v budoucnosti **pokřivený pohled na partnerství**. Což by se mohlo projevit v jejich pocitech či charakteru.

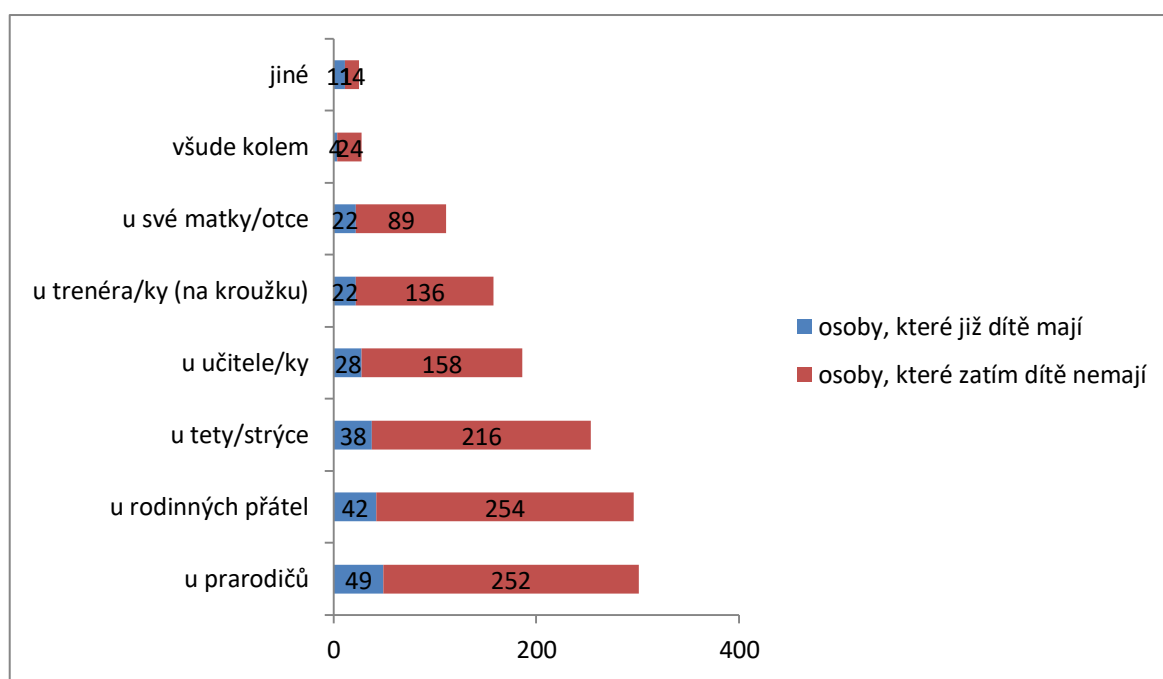
Část dotazovaných, reagovala obavou z možné **šikany dítěte**. Tu uváděli jako možný negativní dopad na dítě, které vyrůstá v duhové rodině. Další z dotazů výzkumu zjišťoval tuto skutečnost přímo. U osob, které dítě mají, nás zajímalo, zda jejich dítě někdy šikanované bylo. A to z důvodu, že ho vychovávají dvě ženy/dva muži. A pokud ne, zda a proč se toho případně do budoucna obávají? Zda mají ze šikany dítěte v budoucnu strach, jsme zjišťovali též u bezdětných respondentů. Výpovědi zobrazujeme, viz graf 8.10.

Graf 8.10 — Obavy z šikany dítěte v budoucnosti

Lze si povšimnout, že strach o dítě potvrdilo více osob (celkem 194), než které tento fakt zmínily v možných negativních dopadech na dítě (celkem 68 osob). Lidé s dětmi, kterých bylo z celkového vzorku dotazovaných 64, poté v 63 případech sdělili, že jejich dítě se do této doby se šikanou díky péči stejnopohlavních rodičů, nesetkalo. Musíme ale brát v potaz fakt, že z celkového počtu 85 dětí respondentů je téměř polovina (41×) mladší pěti let. Z průzkumu též vyplývá, že se do budoucna šikany dítěte bojí více jedinci, kteří zatím dítě nemají než ti, kteří v současné době již nějaké vychovávají. Ti poté uvedli, že mají strach zejména z toho důvodu, že lidé mají zastaralé názory a jsou zlí (9×), děti jsou kruté nebo že se tím dítě bude trápit (3×).

Jak uvádíme v textu výše (viz podkapitola 6.4), bývá častým argumentem proti rodičovství homosexuálů, že v takovéto rodině chybí **vzor opačného pohlaví**. To by mělo podle odpůrců působit obtížnější sexuální identifikaci dítěte. Označení vzor bývá ve většině případů zaměňováno s pohlavními rolemi (tedy očekáváním žádoucího / nežádoucího chování a postojů mužů a žen) nebo s genderovými stereotypy (tedy jak vypadá maskulinní muž a femininní žena). V průzkumu jsme se ptali, u koho může nebo bude moci dítě vidět opačný mužský/ženský vzor (viz graf 8.11), zda a z jakého důvodu to pro dítě je/bude či není/nebude důležité.

Graf 8.11 – Kde má/bude mít dítě možnost vidět vzor opačného pohlaví

Do kategorie „jiné“ jsme zařadili odpovědi jako — u lékaře, sociální pracovníce, v televizi nebo v pohádkách. Někteří dotazovaní uvedli rodinu jako takovou (3×), další popsali, že je doba emancipace (8×) a že nezáleží na pohlaví vzoru, nýbrž na jeho chování (3×). Jeden z mužů zmínil, že dítě uvidí opačný vzor přímo u něj, jelikož v domácnosti zastává ženskou roli. Tři respondenti na otázku odpověděli tak, že jde o předsudek, stereotyp a homofobii.

Otázku, zda je podle respondenta důležité či nikoliv, aby mělo dítě vzor opačného pohlaví, nezodpovědělo 65 osob. Zbytek s důležitostí souhlasil v 64 % (242×). Záporný postoj zaujalo 35 % (135×). Důvody důležitosti či nepodstatnosti uvádíme níže, viz tab. 8.10.

Odpovědi			
Ano, je/bude to důležité	Počet	Ne, není/nebude to důležité	Počet
Aby vědělo, jací jsou muži a jaké ženy	50	Dítě si najde vzory samo, všude kolem sebe	27
Mělo by potkat všechny druhy osob	30	I v hetero. rodinách často chybí druhý rodič	18
K identifikaci se stejným pohlavím a rozvoji jeho identity	23	Rozdíly mezi pohlavími se v dnešní době stírají	15
Kvůli rovnováze — 2 odlišné elementy	14	Dítě potřebuje jen dobré vzory (nezáleží na tom, zda ženské či mužské) — že se k sobě rodiče chovají dobře	14
Aby vědělo, že obě varianty vztahu (homo. i hetero.) jsou správné a že nemusí být jako my	8	Homosexuálové nemají tyto stereotypní role, dělají vše	12
Možnost porovnání s tradiční rodinou — aby zjistilo, že se homo. v ničem neliší	7	Je to přeceňované	9
Aby se umělo chovat k opačnému pohlaví	7	Je to jedno	7
Aby vědělo, jakou úlohu hraje ve společnosti	5	Nebylo to důležité ani pro mě	5
O některých věcech se mluví lépe se stejným pohlavím	3	Podtrhuje to je genderové stereotypy	3
Naučí se větší toleranci k odlišnostem	2	Jiné	3

Tab. 8.10 — Názory na důležitost vzoru opačného pohlaví pro dítě

Mezi odpověďmi v kategorii „jiné“ se u negativních reakcí vyskytly např. — že svou osobnost si dítě stejně určí, jakou ono samo chce, že v dnešní době jsou muži stejně zženštilí. Odpověď nevím poté uvedlo 11 dotazovaných.

Byli jsme zvědaví také na to, ***jak děti stejnopohlavní rodiče oslovují***, příp. budou nejspíš v budoucnu oslovovat. Celkem 359 respondentů zvolilo možnost mami/tati, z toho 18 pak upozornilo, že je dítě oslovuje mami a mami, příp. tati a tati. Nezodpovídali tak jen za sebe, ale také za svého partnera/ku. V budoucnu bychom tedy doporučili, upřesnit otázku. A to tak, aby respondent buď odpovídal jen za sebe, nebo odpovídal za sebe, i jeho partnera/ku. Dotazovaní ve velkém, volili i možnost oslovení křestním jménem (101×). Podle počtu respondentů, kteří zvolili tuto možnost, můžeme usuzovat, že dítě rodiče oslovuje či bude oslovovat buď mami/tati plus zároveň křestním jménem, aby od sebe rodiče stejného pohlaví rozlišilo. Anebo je možné, že dotazovaní volili odpověď i za svého

partnera/ku. Dva respondenti také odpověděli i za svého partnera tak, že dítě je bude rozlišovat oslovením mami/tati u jednoho rodiče, u druhého poté teto/strejdo. Oslovení teto/strejdo, vyznačilo v dotazníku dalších 17 jedinců. Otázkou však zůstává, zda jde o rodiče, kteří mají dítě/i v NRP či nikoliv? Tento dotaz vyvstal při vyhodnocování dotazníku a myslíme si, že by bylo zajímavé, zjistit v budoucnu i tyto odpovědi. Přezdívkou oslovují (budou oslovovat) děti 27 z dotazovaných. U bezdětných osob padly také názory, že to, jak je bude dítě oslovovat, nechají na dítěti. Zejména tedy u starších dětí v NRP (8×). Tři jedinci se nad tímto zatím nezamýšleli, tak neví. Dvěma je to jedno. Tato otázka též opomenula rodiče, které již dítě mají, ale které nemluví (2×). Těmto jedincům totiž byla nabízena pouze možnost v přítomném čase. Tedy „Jak Vás dítě/i oslovuje/í?“.

A jak dotazovaní vysvětlili nebo do budoucna **vysvětlí dítěti/dětem, že je vychovávají rodiče stejného pohlaví?** V mnohých odpovědích se shodovali. Jako první uváděli, že se mají rádi/y a to je to hlavní. A že mají rádi/y i jeho (29×). Dále, že každá rodina je jiná. Někdo má dvě maminky, někdo dva tatínky a někdo maminku a tatínka (23×). 19 respondentů to vysvětlí tak, jak to je. Řeknou pravdu. Že jsou na ženy/muže. Někdo totiž cítí lásku k tomu a někdo k tomu. Že je to takto normální a není to nic divného, zaznělo od sedmi osob. Jeden z dotazovaných má v blízkém okolí dokonce mnoho duhových rodin. Zmíněna byla i možnost vysvětlení pomocí pohádky či komiksu (6×). Dvě osoby vysvětlily/í vše, podle věku dítěte. Stejnopohlavní rodiče též uváděli, že jejich děti jsou tolerantní, že toto ani vysvětlovat nechtěly. Pro dítě je přirozené to, v čem žije (7×). Totéž uváděli bezdětní jedinci (5×). Mezi jinými odpověďmi bylo zmíněno vysvětlení jako: „Maminka se o vás nemůže starat, tak se staráme my“, „U lidí je to stejné jako v přírodě“ nebo „Vysvětlil/a jsem důvody rozvodu“. Do budoucna objasní dotazování dítěte, že ho vychovávají stejnopohlavní rodiče tak, že: „Mít dvě mámy/dva táty je přeci paráda!“, anebo „Bez odlišností by na světě byla šed' a nuda.“. Dvě osoby zmínily, že doufají, že v době, kdy budou mít dítě, už duhové rodiny budou považovány za běžné. A tak nebude potřeba nic vysvětlovat. Zbytek osob odpověděl, že neví, zatím neví nebo že nad tím ještě nepřemýšlel.

Dotazovaní měli zhodnotit na škálové stupnici, jak se podle jejich názoru, **staví česká společnost k otázce adopce dětí homosexuály** (viz tab. 8.11). Převažoval neutrální názor. Poté se názory ubíraly spíše negativním směrem.

Velmi dobře	Dobře	Ani dobře ani špatně	Špatně	Velmi špatně
4	81	188	145	24

Tab. 8.11 – Postoje společnosti, k adopci dětí homosexuály

Jak moc se respondenti *zajímají o legislativní situaci v ČR*, týkající se svěřením dítěte do výchovy homosexuálům, jsme zjišťovali pomocí další otázky v dotazníku (viz tab. 8.12). Ve většině případů mají respondenti přehled velký nebo alespoň nějaký. Ten, kdo má velký přehled o této problematice se o toto téma velmi zajímá a vyhledává si informace. Ti, kteří uvedli, že mají nějaký přehled, toho ví o současné legislativě dost, ale určitě ne vše. O tématu jim chodí nějaké informace. Někteří o zákonech, týkajících se možností homosexuálních osob, někde něco pouze zahlédli/zaslechli, ale dále se o věc nezajímají. Pouze pět osob uvedlo, že neví, jaké jsou současné legislativní možnosti homosexuálů, v otázce svěřením dítěte do výchovy.

Ano, velký	Ano, nějaký	Nevím	Spíše ne	Ne
94	256	31	56	5

Tab. 8.12 – Přehled o současných legislativních možnostech v ČR

V současné době je velkým diskutovaným tématem tzv. „*Manželství pro všechny*“. Tedy manželství nejen heterosexuálních párů, ale také párů stejnopohlavních. Z nejrůznějších internetových průzkumů, můžeme zjistit, jak se pravděpodobně staví k tomuto tématu většinová společnost. Není však mnoho průzkumů, které by se na názor ptaly přímo osob, kterých se téma bezprostředně týká. Tedy samotných homosexuálů. Dotazovaní mohli zvolit z několika nabízených možností, co si o manželství pro všechny myslí. Mohli ale také dopsat to, co podle nich, v těchto možnostech chybělo. Největší počet zvolil, že by se manželství pro všechny mělo uzákonit. S tímto výrokem souhlasilo téměř 87 % dotazovaných (384×). 62 % poté označilo možnost, že manželství pro všechny by bylo dobré. A to zejména z důvodu narovnání práv (a povinností). Skoro 48 % by schvalovalo, aby bylo uzákoněno slovo „manželství“ i pro osoby s homosexuální orientací. To proto, že se osoby nechtějí odlišovat. A to např. tím, že budou mít v Občanském průkazu napsáno registrovaný/á. Přijde jim to diskriminující. Názory na to, zda je

manželství pro všechny projednáváno nedostatečně či nadměru, se různí. Velké množství dotazovaných si myslí, že se toto téma probírá ve společnosti málo (75×). Některé osoby zastávají názor, že se kolem manželství pro všechny, dělá až moc velký povyk (35×). Devíti respondentům stačí registrované partnerství. Zmíněno bylo i případně ošetření práv a povinností předregistrační smlouvou. Dvakrát zazněla ale i odpověď, že by mělo být „registrované partnerství pro všechny“. Někteří nazírali na situaci tak, že je jedno, jaký název bude. Ovšem jde zejména o narovnání a stejná práva a povinnosti (20×). Jeden respondent napsal, že manželství je jen pro muže a ženu, Mezi dalšími odpověďmi zaznělo, že změny jsou nutné, že v civilizovaných zemích už manželství pro všechny je a že je toto sjednocení práv (a povinností) důležité i pro veřejné zdravotnictví (např. snížení sebevražd).

Chtěli jsme zjistit, zda respondenti *sledují některou z organizací*, zabývající se LGBT tematikou. Ti poté zmiňovali jednotlivé organizace a platformy. Ale i skupiny na sociální síti. Celých 81 % dotazovaných, sleduje kampaň, Jsme fěr (341×). 48 % poté sleduje PROUD — platformu pro rovnoprávnost, uznání a diverzitu (210×). Mnoho dotazovaných sleduje i Stejnou rodinu (172×). Další Prague Pride (7×), STUD, Ollove, Amnesty international (2×), LGBT českou komunitu, LGBT Českou republiku, Aktuality LGBT, Galibi, Jihočeskou Lambdu, S barvou ven, Ilga world, Queer Geography, All out, Égalité, Hate Free (1×). Někteří z respondentů nesledují žádnou organizaci (66×).

Většina dotazovaných tyto *organizace také podporuje*. Nejčastěji jejich podpora spočívá ve sdílení příspěvků organizace na sociálních sítích (214×), často se zapojují také do diskuzí pod příspěvky (198×), účastní se podpory osobně — např. jsou přítomni při jednání v Poslanecké sněmovně, účastní se pochodů atd. (101×) nebo podporují organizaci finančně (35×). Čtyři dotazovaní se vyjádřili, že sbírali podpisy na petici (uzákonění manželství pro všechny), tři informují o tématech své okolí (přátele, ale i studenty). Jeden z respondentů konkrétně napsal, že pořádá filmové projekce, přednášky a diskuze. Dva respondenti se podílí přímo na činnosti spolku. Tentýž počet uvedl, že byl jejich příběh sdílen na stránkách organizace, nebo že byl v televizi. Po jedné odpovědi zaznělo také, že firma, ve které respondent pracuje, podporuje, kampaň Jsme fěr, Nebo že je rodina respondenta v této kampani. Jedena z osob zmínila, že podporuje LGBT organizace tak, že vyplňuje dotazníky, týkající se LGBT témat. Někteří organizace nepodporují žádným způsobem (139×).

8.2 Závěry průzkumu

Z celkového počtu 442 dotazovaných, odpovídali nejčastěji jedinci do 24 (respektive 30) let věku. A to nejspíš i díky možné vyšší aktivitě na internetu. Nikdy ovšem přesně nezjistíme, kdo a kolikrát on-line dotazník vyplňoval.

Mnohé otázky byly velmi osobního až intimního charakteru. Kladené dotazy postupně umožnily objasnit stanovené dílčí cíle. Většina respondentů vyrůstala v rodině úplné a vztahy uvnitř rodiny (příp. v ústavním zařízení) hodnotila jako (velmi) dobré. Vnější fáze coming outu, probíhala u osob nejčastěji jako první před jejich kamarádem/kou. Zajímavé je zjištění, že žádný z dotazovaných, se prvotně nesvěřil pouze svému otci (na rozdíl od matky). Předpokládáme, že k prvotním osobám měli respondenti důvěru. Ta se promítla i do reakcí těchto osob, které byly vesměs pozitivní. A to více, než u rodin respondentů, které informaci o homosexuální orientaci přijaly různě, podle jednotlivých členů. Toto sdělení o odlišné orientaci mělo v některých rodinách negativní, ale i pozitivní dopady. Větší stopu po sobě ovšem zanechaly záporné reakce rodin. Ty byly také častěji uváděny jako dopady po sdělení homosexuality.

Nižší věk respondentů se odráží i ve výsledcích z oblasti doby partnerského soužití a uzavřených registrovaných partnerství dotazovaných. Z tohoto průzkumu tedy nelze zcela relevantně odpovědět, zda jsou vztahy homosexuálních osob krátkodobé či dlouhodobé. Odpovídalo nám 64 respondentů, kteří v současnosti už mají dítě/děti, příp. vychovávají i dítě svého partnera/ky. Celkový počet dětí vyrůstajících v duhových rodinách je pouze v rámci tohoto průzkumu 98. Nejčastěji se v rodinách vyskytuje jedno dítě, ve věku od tří do čtyř let. Jedenáct dotazovaných uvedlo věk dítěte nad 18 let. Někteří mají dítě z přechozího manželství, které trvalo nejčastěji nad pět let. Hovoříme o „vyoutovaném“ rodiči. Za zajímavé zjištění považujeme, že popularitu získává u bezdětných homosexuálů tzv. náhradní mateřství, jako jedna z možných cest k dítěti. Velký zájem se objevil také o adopce. Respondenti se v mnoha případech plánují domlouvat, ohledně poskytnutí genetického materiálu, i se svým heterosexuálním či homosexuálním kamarádem/kou. Naši pozornost může upoutat i výpověď dvou respondentů, kteří plánují využít kliniky asistované reprodukce v zahraničí. V některých zemích může žádat o umělé oplodnění od anonymního dárce spermatu i lesbický pár.

V ČR to zatím oficiálně nelze. Nebo výpověď dvou transsexuálních mužů, kdy jeden z nich počal dítě před jeho sterilizací a druhý do budoucna sterilizaci neplánuje a chce odnosit dítě vlastní.

Více než polovina osob je v kontaktu s druhým biologickým rodičem dítěte a má s ním (velmi) dobré vztahy. Ti, kteří s ním v kontaktu nejsou, ve většině případů podstoupili umělé oplodnění od anonymního dárce spermatu, které jako možnou cestu k dítěti zvolil též nemalý počet bezdětných osob. Tito respondenti pak projevili velký zájem mít do budoucna dítě/i (příp. to zatím ještě neví). Ti, jež dítě nechtějí, mají ujasněno, proč tomu tak je. Hlavní roli však hraje věk nebo zdravotní stav a fakt, že nemohou mít dítě vlastní. Za zmínku stojí i negativní zkušenost respondenta, který vychovával společně partnerovo/čino biologické dítě. Po rozchodu partnerů ovšem neměl na dítě právní nárok a dítě nemohl dále vídat. Bojí se toho, že se tato situace bude opakovat.

Dotazovaní určí/určili, kdo bude případně biologickým rodičem dítěte zejména podle věku partnerů nebo u žen, dle touhy prožít těhotenství a porod. U většiny lesbických párů lze pozorovat fenomén, kdy každá z žen odnese a porodí jedno své biologické dítě. Většinou pak volí stejného dárce spermatu. Jedna z žen uvedla zajímavost, že dárce spermatu byl její bratr, tudíž bylo jasné, že biologickou matkou, bude její partnerka. Bezdětní jedinci se při volbě, více zamýšlí nad zdravotním stavem obou partnerů. V kontrolní otázce, poté nejvíc dotazovaní zmiňovali důležitost ekonomické situace rodiny.

Předsudky a stereotypy, vyskytující se ve společnosti (jako jedna z forem argumentů, proti výchově dětí homosexuálními osobami), respondenti vyvrátili, negovali či objasnili. Je dáno, že psychotesty prochází všichni zájemci o NRP. A to bez ohledu na sexuální orientaci. Psychologické testy by ovšem některým z dotazovaných nevadily, protože nemají co skrývat. Považují je i za výhodu, díky které by mohli zlepšit své potencionální nedostatky. U části osob je stále zakořeněna představa, že musí společnosti dokazovat, že jsou „normální“. Možná proto by někteří považovali výsledky psychotestů za doklad pro ostatní. Největší důraz je ale kladen na stejná práva a povinnosti pro všechny. Znevýhodňování jedné skupiny oproti druhé je diskriminující a proti lidské důstojnosti. Navíc sexuální orientace neurčuje, jakým kdo bude rodičem.

Ve většinové společnosti se můžeme setkat i s názorem, že pokud chtějí homosexuálové dítě, měli by si adoptovat dítě s postižením, jelikož těchto dětí je v ústavních zařízeních

mnoho. Tento argument však nelze generalizovat. Adopce postiženého dítěte je individuálním procesem. Část dotazovaných by takové dítě ale stejně vychovávala ráda. Většina však zatím nemá utvořený jasný názor. Ti, jež by dítě s postižením adoptovat nechtěli, mají ujasněné důvody proč. Značná je touha po vlastním (biologickém) dítěti. Dvakrát se objevila výpověď, že respondent s lidmi s postižením pracuje či pracoval, a proto by nechtěl adoptovat dítě s postižením. I mezi homosexuálními osobami se nachází jedinci, kteří jsou věřící. Je tedy mylné se domnívat, že homosexualita a víra nejdou dohromady.

Srovnávání homosexuality s pedofií, značnou část respondentů pobouřilo. Což se ovšem dalo předpokládat. Toto tvrzení považují homosexuálové v 68 % případů za absurdní až hloupé. Tvrdí, že to samé by se mohlo říkat o heterosexuálních jedincích, což by bylo stejně tak nesmyslné. Poukazují i na nevzdělanost osob, které tohle tvrdí, v problematice. Zejména v záměně sexuální orientace se sexuální preferencí. Navíc téměř polovina z dotazovaných nemá sexuální zkušenost s opačným pohlavím. Což vyvrací i homofobní názory a osočování hlavně homosexuálních mužů z možného zneužívání děvčat.

Možný „vzor“ opačného pohlaví pro dítě stejnopohlavních rodičů, bývá společností často zaměňován s pohlavními rolemi či genderovými stereotypy. Více než polovina dotazovaných, potvrdila důležitost těchto „vzorů“. A to hlavně proto, aby dítě vědělo, jaké jsou ženy a jací muži. A také mu to umožnilo, identifikovat se se stejným pohlavím. Respondenti se shodovali v tom, že dítě by mělo potkat co nejvíce různorodých osob, aby si vytvářelo svou osobnost. Muže i ženy, může dítě vidat všude kolem sebe. Nejvíce pak v podobě svých prarodičů, rodinných přátel nebo tet a strýců. V souvislosti s tímto tématem některé osoby důležitost „vzoru“ odmítají. Uvádí, že v dnešní době emancipace se rozdíl mezi muži a ženami stírají. Poukazují také na skutečnost, že v současnosti existuje mnoho heterosexuálních rodin, ve kterých chybí druhý rodič (např. „matky samoživitelky“).

Pozitivní dopady na dítě stejnopohlavních rodičů, spatřují dotazovaní v tom, že takovéto dítě bude více tolerantní k odlišnostem. Opačným (negativním) dopadem, je poté netolerantní společnost, která se podle dotazovaných staví i k otázce adopcí dětí homosexuály spíše špatně či neutrálně. Pouze dvě osoby se obávají, že dítě bude mít v budoucnu pokřivený pohled na partnerský život. Většina respondentů také uvedla, že

dopady na dítě jsou stejné, jako u heterosexuálních rodičů. Mnoho osob se obává šikany dítěte, která by pravděpodobně měla dopady i na jeho psychiku. Z odpovědí si můžeme povšimnout, že bezdětní jedinci se potencionální šikany dítěte obávají více než ti, kteří v současné době už nějaké dítě mají. Z celkového počtu 98 dětí respondentů, se se šikanou setkala jen jedno dítě. Musíme brát do úvahy ale i fakt, že téměř polovina těchto dětí je mladší 5 let.

Pokud se dítě respondenta zeptá/alo, proč ho vychovávají dvě matky či dva otcové, není třeba mu cokoli tajit. Vysvětlení poté probíhá zejména tak, že se mají s druhým rodičem rádi/y a každá rodina je jiná. Všechny typy rodin jsou v pořádku. Zmiňovány byly též pohádky, které s vysvětlováním pomohou. Důležité je upozornit i na to, že děti těchto rodičů, bývají natolik tolerantní, že o žádné vysvětlování ani nestojí a berou svou duhovou rodinu za zcela normální. Jedna z dotazovaných osob uvedla, že mají kolem sebe více než deset duhových rodin a dítěti to tak přijde běžné. Děti své rodiče nejčastěji oslovují mami a mami nebo tati a tati. Obvykle k tomuto oslovení připojují i křestní jméno rodičů, aby je od sebe rozlišilo, příp. přezdívku.

O současné legislativě v ČR, týkající se svěřením dítěte do výchovy homosexuálům, má přehled většina dotazovaných. Zájem o manželství pro všechny uvedlo 87 % respondentů. A to hlavně z důvodu narovnání práv (a povinností) s heterosexuálními osobami. Téměř polovina pak stojí o uzákonění slova „manželství“. Pouze dvacet dotazovaných poté zmínilo, že jim nejde ani tak o název, jako o narovnání práv. Že se uzákonění manželství pro všechny projednává málo si myslí 17 % respondentů. Naopak 8 % tvrdí, že je tato problematika probírána ve společnosti příliš. Respondenti ve většině případů sledují některou z LGBT organizací. Ať už českou nebo zahraniční. Nejvíce pak kampaň Jsme fěr (77 %), organizaci PROUD (48 %) a Stejná rodina (39 %). Většina organizace podporuje hlavně sdílením jejich příspěvků, zapojováním se do diskuzí, ale i osobně (např. účastí při pochodech, v Poslanecké sněmovně při projednávání návrhu na úpravu legislativy apod.). Na finanční podpoře těchto organizací se poté podílí 8 % dotazovaných. Zmíněno bylo i sbírání podpisů na petici nebo pořádání diskuzí a projekcí.

O vyplnění on-line dotazníku projevil zájem velký počet osob. Lze předpokládat, že tyto osoby už by do budoucna projevily k autorce práce větší důvěru a byly by ochotnější přistoupit k hloubkovému rozhovoru s autorkou.

Závěr

Diplomová práce je koncipována tak, aby čtenáři přiblížila problematiku osob s homosexuální orientací a jejich práv (zejména) ve vztahu k dětem. Po jejím přečtení by měl mít čtenář představu o tom, jak je na homosexualitu nazíráno z různých hledisek a v různých zemích světa. Práce poukazuje též na legislativní rozdíly mezi manželstvím a registrovaným partnerstvím.

Práce čtenáře dále seznamuje s tím, jaké jsou v současnosti možné cesty homosexuálů k dítěti v ČR. Také stručně řeší, zda má výchova stejnopohlavními rodiči na dítě nějaké dopady. Celá práce se opírá o argumenty pro a proti výchově dětí homosexuálními osobami.

Výsledky průzkumu ukázaly, že homosexuální osoby stojí zejména o narovnání práv (a povinností) s osobami heterosexuálními. V duhových rodinách vyrůstá v současné době už mnoho dětí a jejich počet bude dále stoupat. Společnost se k této problematice staví dle dotazovaných respondentů spíše neutrálně a i nadále v ní přetrvávají jisté předsudky a stereotypy. U lesbických matek jsme pozorovali jistý fenomén, že každá z nich má nebo chce své jedno biologické dítě (obv., se stejným anonymním dárcem spermatu). Rostoucí zájem jsme zaznamenali i u institutu náhradního mateřství a adopcí. Dotazovaní se aktivně zajímají o LGBT situaci.

Přínos práce spatřuji v tom, že výsledky mohou pomoci při rozhodování o případné změně nebo zrušení (a jeho nahrazení) zákona o registrovaném partnerství. A to zejména ve prospěch dětí vyrůstajících v duhových rodinách.

Tato práce je dobrým podkladovým materiálem pro další studie, týkající se této problematiky. Do budoucna je možné se více zaměřit na otázku informovanosti většinové společnosti např. ohledně historie homosexuality. Zajímavé by bylo i zaměření na osoby transsexuální ve vztahu k výchově dětí.

Myslím si ale, že nejdůležitější je v této situaci zejména ochrana práv dětí. A to ať už je vychovávají jakýkoliv rodiče. Jako lidé bychom také neměli zapomínat na to, že ve své podstatě jsme „koneckonců“ všichni stejní.

Resumé

Diplomová práce popisuje problematiku výchovy dětí osobami s homosexuální orientací, příp. svěřování dětí do péče těchto osob. Práce se zaměřuje na současné legislativní možnosti homosexuálů ve vztahu k dětem a rozdíly mezi manželstvím a registrovaným partnerstvím. Uvádí také argumenty pro a proti změnám těchto zákonů.

Obsahem práce je i přehled chápání homosexuality z hlediska historie, náboženství či lékařství. Práce také definuje rodinu a její důležitost. Snaží se objasnit pojetí tzv. normální rodiny a popisuje gay a lesbické vztahy. Nedílnou součástí práce je i charakteristika psychického vývoje dítěte, jeho potřeb a vývoje pohlavní identity.

Cílem celé práce bylo zdokumentovat subjektivní názory samotných homosexuálů k problematice výchovy dětí osobami s touto orientací. Ale také zjistit, jak hodnotí postoj společnosti k tomuto tématu a jak se tyto osoby samy zajímají o LGBT situaci. Z průzkumu vyplývá, že homosexuálové stojí zejména o narovnání práv a povinností, které mají i heterosexuální jedinci. Postoj většinové společnosti vnímají spíše jako negativní, s přetrvávajícími předsudky a stereotypy. Homosexuální osoby se o LGBT situaci zajímají převážně velmi aktivně.

Práce je v rámci speciální pedagogiky přínosem zejména v oblasti etopedie. A to tak, že umožňuje širší nazírání na možnosti náhradní rodinné péče a pojetí tzv. „normální“ rodiny. Upozorňuje ale též na lidská práva a čtenářům dává možnost k zamyšlení nad pojmy jako je předsudek, stereotyp, homofobie nebo diskriminace.

Summary

This diploma thesis deals with the problematic of rising up children by persons with homosexual orientation or with the entrusting children to homosexuals. This work focuses on current legislative options of homosexuals in relation to children and the differences between matrimony and the registered partnership. It also argues for and against changes of these laws.

The content of the work is also short overview of homosexuality in view of history, religion and medicine. This work also defines a family and its importance. It tries to clarify the concept of the so-called normal family and describes gay and lesbian relationships. An integral part of the work is also the characteristics of the child's mental development, his needs and the development of gender identity.

Aim of the work was to document subjective opinions of the homosexuals themselves to the issue of rising up children by persons with such an orientation. Also to find out how they evaluate attitude of the society to this topic and how these persons are interested in LGBT situation themselves. The survey suggests that homosexuals are particularly concerned about settling rights and obligations that even heterosexuals have. They see the attitude of the majority society as negative, with persistent prejudices and stereotypes. Homosexuals are mainly interested in the LGBT situation very actively.

The work is within special pedagogy particularly beneficial in the field of ethopedy. That is, it allows a broader view of the possibilities of substitute family care and the concept of the so-called “normal” family. It also draws attention to human rights and gives readers the opportunity to reflect on concepts such as prejudice, stereotype, homophobia or discrimination.

Seznam literatury

Monografické publikace

- 1) **ALLPORT, G.** *O povaze předsudků*. United States : ©Prostor, 2004. 574 s. ISBN 80-7260-125-4
- 2) **BRZEK, A. & PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J.** *Třetí pohlaví*. Praha : Scientia Medica, 1992. 124 s. ISBN 80-85526-03-4
- 3) **CRAWFORD, M., & UNGER, R.** *Women and gender: A feminist psychology*. (4th. ed.) New York : MyGraw-Hill, 2004. 107 s. ISBN 0072821078
- 4) **DRÁPAL, D.** *Vztahy, sex, rodina. Velký rozvrat a cesta k obnově*. 1. vyd. Praha : Návrat domů, 2013. 261 s. ISBN 978-80-7255-304-4
- 5) **EGER, L., EGEROVÁ, D.** *Základy metodologie výzkumu*. Plzeň : Západočeská univerzita, 2014. 146 s. ISBN 978-80-261-0418-6
- 6) **GAVORA, P.** *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno : Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6
- 7) **HARTL, P., HARTLOVÁ, H.** *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha : Portál, 2000. 776 s. ISBN 80-7178-303-X
- 8) **HELMINIAK, D.** [z anglického originálu ... přeložil MICKA, D.] *Co vlastně Bible říká o homosexualitě?* 1. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007. 131 s. ISBN 978-80-7325-122-2
- 9) **HENDL, J., REMR, J.** *Metody výzkumu a evaulace*. Praha : Portál, 2017. 376 s. ISBN 978-80-262-1192-1
- 10) **HNILICA, K.** *Stereotypy, předsudky, diskriminace (pojmy, měření, teorie)*. Praha : Karolinum, 2010. 206 s. ISBN 978-80-246-1776-3
- 11) **JANDERKOVÁ, D.** 2010. *Slovník základních pojmů z pedagogiky, psychologie a metodologie*, 1. Vydání, Brno : Mendelova univerzita v Brně. ISBN:978-80-7375-372-6.
- 12) **JANDOUREK, J.** *Sociologický slovník*. Praha : Portál, 2001. 288 s. ISBN 80-7178-535-0
- 13) **JANOŠOVÁ, P.** *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha : Karolinum, 2000. 218 s. ISBN 80-7184-954-5
- 14) **JANOŠOVÁ, P.** *Dívčí a chlapecká identita. Vývoj a úskalí*. Praha : Grada Publishing, 2008. 288 s. ISBN 978-80-247-2284-9
- 15) **KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V.** *Člověk – prostředí – výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno : Paido, 2001. 199 s. ISBN 80-7315-004-2
- 16) **KRAUS, B.** *Základy sociální pedagogiky*. Praha : Portál, 2008. 208 s. ISBN 978-80-7367-383-3
- 17) **LINHART, J.** *Slovník cizích slov pro nové století*. Litvínov : ©Dialog. 2005. 412 s.

- 18) **MALINOVÁ, G.** *Problematika homosexuálních vztahů*. Praha : Českobratrská církev evangelická, 2006. 53 s. ISBN 80-7017-032-8
- 19) **MATĚJČEK, Z.** *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha : Portál, 1994. 104 s. ISBN 80-85282-83-6
- 20) **MATĚJČEK, Z.** *Náhradní rodinná péče*. Praha : Portál, 1999. 184 s. ISBN 80-7178-304-8
- 21) **MATOUŠEK, O.** *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha : Slon, 2003. ISBN 80-86429-19-9
- 22) **MOŽNÝ, I.** *Sociologie rodiny*. Praha : Slon, 2002. 250 s. ISBN 80-86429-05-9
- 23) **MOŽNÝ, I.** *Rodina a společnost*. Praha : Slon, 2006. 312 s. ISBN 80-86429-58-X
- 24) **NECKÁŘ, P.** *Adopce a pěstounská péče aneb Jak na to*. Hradec Králové : Garamon, 2009. 40 s. ISBN 978-80-904264-4-3
- 25) **NEDBÁLKOVÁ, K.** *Matky kuráže (Lesbické rodiny v pozdně moderní společnosti)*. Praha — Brno : Slon ve spolupráci Masarykovou Univerzitou, ©2011. 119 s. ISBN 978-80-7419-041-4
- 26) **POLÁŠKOVÁ, E.** *Plánovaná lesbická rodina, klíčové aspekty přechodu k rodičovství*. Brno : Masarykova univerzita, 2009. 249 s. ISBN 97-80-210-5013-6
- 27) **PUTNA, M.** *Křesťanství a homosexualita: Pokusy o integraci*. Praha : ©Torst, 2012. 161 s. ISBN 978-80-7215-434-0
- 28) **REICHEL, J.** *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha : ©Grada Publishing, 2009. 192 s. ISBN 978-80-247-3006-6
- 29) **SATIROVÁ, V.** *Kniha o rodině*. 2. vyd. Praha : Práh, 2006. 357 s. ISBN 80-7252-150-0
- 30) **SEIDL, J.** *Od žaláře k oltáři*. Brno : ©Host. 2012, 582 s. ISBN 978-80-7294-585-6
- 31) **SLOBODA, Z.** *Dospívání, rodičovství a (homo) sexualita*. Praha : Pasparta, 2016. 163 s. ISBN 978-80-88163-09-1
- 32) **SOBOTKOVÁ, I.** *Psychologie rodiny*. Praha : Portál. 2012, 224 s. ISBN 978-80-262-0217-2
- 33) **ŠTĚPÁNKOVÁ, M.** *Registrované partnerství pro začínající*. Brno : Gay a lesbická liga Stud, 2006. 24 s. ISBN 80-239-7821-7
- 34) **VOJTÍŠEK, P.** *Výzkumné metody. Metody a techniky výzkumu a jejich aplikace v absolventských pracích vyšších odborných škol*. Praha : ©Vyšší odborná škola sociálně právní, 2012. 54 s. ISBN 978-80-905109-3-7
- 35) **WIESS, P. a kol.** *Sexuologie*. Praha : Grada Publishing, 2010. 744 s. ISBN 978-80-247-2492-8
- 36) **ZEZULOVÁ, D.** *Pěstounská péče a adopce*. Praha : Portál, 2012. 200 s. ISBN 978-80-262-0065-9

Sborníky

- 37) **BURYÁNEK, J., VANĚČKOVÁ, M.** Gayové a lesbičky. In *Interkulturní vzdělávání: příručka nejen pro středoškolské pedagogy*. Praha : Člověk v tísní, 2002. s. 492-493
- 38) **DOLEŽALOVÁ, P.** Základní lidské potřeby a Pessu Boyden psychomotorický systém- využití při práci s pěstouny a ohroženými rodinami. In *Děti potřebují rodinu*. Praha : Člověk hledá člověka, 2008. s. 96-100
- 39) **HIML, P.** Proti přirozenosti. Stejnopohlavní vztahy v předmoderních dějinách českých zemí. In *Miluji tvory svého pohlaví*. Himl, P., Seidl J., Schindler, F. 1. vydání. Praha : Argo, 2013. s. 23-75 ISBN 978-80-257-0876-7
- 40) **ŘÍDKÝ, J.** Homosexualita v českých populárně-sexuologických příručkách 30.-90. let 20. století. In *Miluji tvory svého pohlaví*. Himl, P., Seidl J., Schindler, F. 1. vydání. Praha : Argo, 2013. s. 387-410 ISBN 978-80-257-0876-7
- 41) **SEJRKOVÁ, E., KVĚTOŇ, P.** Rodina v devadesátých letech z hlediska mužské a ženské role. In *Utváření a vývoj osobnosti*. Smékal, V., Macek, P. 1. vydání. Brno : Barrister & Principal – studio, 2002, s. 247-262 ISBN 80-85947-83-8
- 42) **SMÉKAL, V.** Vývoj osobnosti dítěte. In *Utváření a vývoj osobnosti*. Smékal, V., Macek, P. 1. vydání. Brno : Barrister & Principal – studio, 2002, s. 9-28 ISBN 80-85947-83-8
- 43) **UHLÍKOVÁ, P.** Rodiče a rodina v životě dítěte. In *Služby pro rodinu a děti*. MPSV ČR. 1. vydání. Praha : MPSV ČR, 2011. 52 s. ISBN 978-80-7421-041-9

Kvalifikační práce

- 44) **BÁRTOVÁ, K.** *Mužská homosexualita z kulturního hlediska*. Praha, 2010. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Fakulta humanistických studií. Katedra obecné antropologie. Vedoucí práce Jaroslava VALENTOVÁ.
- 45) **BLAŽKOVÁ, J.** *Rodičovství homosexuálních párů v České republice*. Pardubice, 2013. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice. Fakulta filozofická. Katedra věd o výchově. Vedoucí práce Adriana SYCHROVÁ.
- 46) **CACKOVÁ, M.** *Moderní rodina*. Olomouc, 2010. Bakalářská práce. Univerzita Palackého. Pedagogická fakulta. Ústav pedagogiky a sociálních studií. Vedoucí práce Tomáš KADLEC.
- 47) **ČENĚK, J.** *Vztah aspirace na manažerské místo, self-efficacy a genderových stereotypů*. Brno, 2010. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta. Psychologický ústav. Vedoucí práce Tomáš URBÁNEK.
- 48) **HAOVÁ, M.** *Respektování potřeb předškolních dětí v mateřských školách pracujících dle různých kurikul*. Praha, 2013, Diplomová práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra primární pedagogiky. Vedoucí práce Jana HAVLOVÁ.
- 49) **KLIMEŠOVÁ, V.** *Genderové rozdíly*. Brno, 2012. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Fakulta sociálních studií. Katedra psychologie. Vedoucí práce Lenka LACINOVÁ.

- 50) **MATUŠKA, F.** *Homosexualita a společnost*. Zlín, 2010, Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati. Fakulta humanitních studií. Ústav pedagogických věd. Vedoucí práce Jiří MUSIL.
- 51) **PĚTNÍKOVÁ, A.** *Výchova dítěte partnery stejného pohlaví*. České Budějovice, 2014. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita. Teologická fakulta. Katedra teologických věd. Vedoucí práce Tomáš VEBER.
- 52) **ŠVECOVÁ, P.** *Homosexualita a rodičovství*. Brno, 2008. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Pedagogická fakulta. Katedra rodinné výchovy a výchovy ke zdraví. Vedoucí práce Jitka REISSMANNOVÁ.
- 53) **VRÁBEL, M.** *Podmíněná logika větvení dotazníku*. Brno, 2017. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Fakulta informatiky. Vedoucí práce Michal BRANDEJS.
- 54) **VRLÍČKOVÁ, L.** *Naplnění psychických potřeb u dětí z běžného rodinného prostředí versus děti z dětského domova*. Olomouc, 2013. Diplomová práce. Univerzita Palackého. Pedagogická fakulta. Ústav speciálně-pedagogických studií. Vedoucí práce Lucia PASTIERIKOVÁ.

Internetové zdroje

- 55) **AKADEMIE VĚD ČR:** Etický kodex Akademie věd ČR. *Avcr.cz* [online]. 2017, Poslední změna: 01. 01. 2017 [cit. 2019-02-05]. Dostupné z: <http://www.avcr.cz/cs/vyhledavani/index.html?searchaction=search&searchPage=1&query=etick%C3%B4dex>
- 56) **CROWL, A., AHN, S. & BAKER, J.:** A Meta-Analysis of Developmental Outcomes for Children of Same-Sex and Heterosexual Parents. *Tandfonline.com: Journal of GLBT Family Studies* [online]. 2008, Poslední změna 11. 10. 2008 [cit. 2019-02-27]. Dostupné z: https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/15504280802177615?fbclid=IwAR1F3n04_8kMLFupxDgFxs9wVQYmUX89tOylv5cB6ZAZOqajmgrdhQkSIIQ
- 57) **ČESKÁ TELEVIZE:** Homosexualita v dějinách. *Ceskatelevize.cz: Experiment* [online]. 2008a) [cit. 2019-01-07]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10211487240-experiment/2814-homosexualita-v-dejinach/>
- 58) **ČESKÁ TELEVIZE:** O homosexualitě. *Ceskatelevize.cz: Experiment* [online]. 2008b) [cit. 2019-01-07]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10211487240-experiment/2813-o-homosexualite/>
- 59) **ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD:** Registrované partnerství je častější u mužů. *Czso.cz* [online]. 2011, Poslední změna 20. 12. 2014 [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/0800492b9c>
- 60) **ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD:** Partnerské svazky osob stejného pohlaví v České republice a v Evropě. *Czso.cz* [online]. 2013, Poslední změna 29. 01. 2014 [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/partnerske-svazky-osob-stejneho-pohlavi-v-ceske-republice-a-v-evrope-n-7zdlf33hnf?fbclid=IwAR29TOYZ8nTF2XXOM7zWHDrt-StMACz0WbNh5sBeS5Lu94ncP5UZ-2FKxQ8>

- 61) **ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD:** Jaké je složení domácností v ČR?. *Czso.cz* [online]. 2013a), Poslední změna 07. 03. 2013 [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/jake_je_slozeni_domacnosti_v_cr20130307?fbclid=IwAR3OgV1CJ4r1k1nTj_ONi6dexqmwYmbrJrGQStE-ATysL5yzpyPjKS0H-Co
- 62) **ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD:** Statistická ročenka České republiky — 2018. *Czso.cz* [online]. 2018, Poslední změna: 28. 11. 2018 [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/4-obyvatelstvo-77d936ifcb>
- 63) **DOBŘÝ START:** Miminka do ústavu nepatří. *Dobrystart.cz* [online]. ©2017 [cit. 2019-03-03]. Dostupné z: <https://dobrystart.cz/>
- 64) **ECHO24:** Vstřícná Evropa. Sňatky homosexuálů umožňuje 25 zemí, 16 z nich je v Evropě. *Echo24.cz* [online]. 2018, Poslední změna: 07. 01. 2018 [cit. 2018-10-06]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/SST53/vstricna-evropa-snatky-homosexualu-umoznuje-25-zemi-16-z-nich-je-v-evrope>
- 65) **EXTRASTORY:** Gayové za socialismu: praktiky šílených lékařů, ale i vydírání StB. *ExtraStory.cz* [online]. 2017 [cit. 2019-01-02]. Dostupné z: <http://extrastory.cz/gayove-za-socialismu-praktiky-silenych-lekaru-ale-i-vydirani-stb.html>
- 66) **FIALA, J.:** Registrované partnerství v Česku (demografie). *Queergeography.cz: Témata* [online]. 2019, Poslední změna 01. 02. 2019 [cit. 2019-02-26]. Dostupné z: https://www.queergeography.cz/sexualni-obcanstvi/registrovana-partnerstvi-v-cesku-demografie/?fbclid=IwAR3aplM1uvC4LBHzQhK9wDUHIIU02029TRu6khH4-_7tc8Ak_a0IzYaoHc
- 67) **JSME FÉR:** Registrované partnerství není manželství. *Jsmefer.cz: Aktuality* [online]. 2017, Poslední změna 30. 11. 2017 [cit. 2018-10-06]. Dostupné z: https://www.jsmefer.cz/registrovane_partnerstvi_neni_manzelstvi
- 68) **JSME FÉR:** Farář Ondřej Kolář: Není důvod odmítat manželství pro všechny. *Jsmefer.cz: Aktuality* [online]. 2018, Poslední změna 27. 11. 2018 [cit. 2019-02-08]. Dostupné z: https://www.jsmefer.cz/ondrej_kolar?fbclid=IwAR388j597jVtreXLCFlgEZyEN5DG05dk3-e_CxX7E9_PBjVJZA45dHzUISw
- 69) **JSME FÉR:** Farářka Daniela Brodská: Nechci nikoho vyřazovat ze společnosti. *Jsmefer.cz: Aktuality* [online]. 2018a), Poslední změna 02. 11. 2018 [cit. 2019-02-08]. Dostupné z: https://www.jsmefer.cz/daniela_brodskaa?fbclid=IwAR2V0ON5L2QH6wbF1ONmUNTBLwC6RJpQAJEamrvDxgEwaR2Q6uSMVEJg8f4
- 70) **JSME FÉR:** Zdeněk a Míla: Mít partnera křesťana je poloviční výhra. *Jsmefer.cz: Aktuality* [online]. 2018b), Poslední změna 26. 09. 2018 [cit. 2019-02-08]. Dostupné z: https://www.jsmefer.cz/zdenek_a_mila?fbclid=IwAR3kvnNI5XPB0qXquo5CcBBxWr6LW1LP1QD-tr4Ps1fEwXjzSd78ua2ZBSU
- 71) **JSME FÉR:** Pro koho je manželství? Reakce na komentář v MF Dnes. *Jsmefer.cz: Aktuality* [online]. 2018c), Poslední změna 04.05.2018 [cit. 2019-01-31]. Dostupné z: https://www.jsmefer.cz/reakce_mf_dnes?fbclid=IwAR1OKgyPJjsVT1_fHnG5KUZLIM589oZ1IH7FM4Yw0xvx4EkxjlqAFg5FSZA
- 72) **JSME FÉR:** Fér osobnosti. *Jsmefer.cz: Stojí za námi* [online]. 2018d) [cit. 2019-01-31]. Dostupné z: https://www.jsmefer.cz/stoji_za_nami

- 73) **JSME FÉR:** Tchajwanci nepodpořili manželství pro všechny. Ústavnímu soudu navzdory. *Jsmefer.cz* [online]. 2018e), Poslední změna: 26. 11. 2018 [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <https://www.jsmefer.cz/tchaj-wan>
- 74) **JSME FÉR:** Dvě matky nebo dva otcové? Obavy jsou neopodstatněné, píšou odborníci. *Jsmefer.cz: Aktuality* [online]. 2018f), Poslední změna: 27. 10. 2018 [cit. 2019-02-17]. Dostupné z: https://www.jsmefer.cz/stanovisko_odborniku?fbclid=IwAR1qMS_2Y8m_mn2J310KrvDNiSv2837X8I9FS-YKxOrrn2CdehPKnDCP9ZQ
- 75) **JSME FÉR:** První čtení: manželství pro všechny ve Sněmovně. *Jsmefer.cz: Akce* [online]. 2019 [cit. 2019-01-28]. Dostupné z: https://www.jsmefer.cz/prvni_cteni_podruhe
- 76) **JSME FÉR:** Jsme fér otevřelo v Česku diskuzi, o manželství pro všechny mluví i politici. *Jsmefer.cz: Aktuality* [online]. 2019a), Poslední změna 20. 02. 2019 [cit. 2019-03-03]. Dostupné z: https://www.jsmefer.cz/politici_o_manzelstvi_pro_vsechny
- 77) **JSME FÉR:** Roste podpora manželství pro všechny. 5,2 milionu voličů je pro!. *Jsmefercz: Aktuality* [online]. 2019b), Poslední změna: 07. 02. 2019 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: https://www.jsmefer.cz/60_procent
- 78) **KLIMEŠ, J.:** Mají homosexuální páry osvojovat děti?. *Klimes.mysteria.cz* [online]. 2018 [cit. 2019-01-27]. Dostupné z: http://klimes.mysteria.cz/clanky/psychologie/homosexualove_osvojeni_2018-09-14.htm?fbclid=IwAR0g5pl2xwJyBrGlpjQosy-oHEtisKAZZR4imFzxTGkSscuJ9IB51BTj2k
- 79) **KUBÍČKOVÁ, K.:** Analytička: Děti z LGBT rodin jsou statečné. *Jsmefer.cz: Aktuality* [online]. 2018, Poslední změna 26. 04. 2018 [cit. 2018-09-06]. Dostupné z: https://www.jsmefer.cz/petra_kutalkova?fbclid=IwAR0Qg4xf26Lu0XXaK4Iw2yDMDSytJ_6hrMr5v2nYof2myQxw0p-F_ogjgco
- 80) **LIDOVKY:** Homosexuálové budou vládnout. *Lidovky.cz* [online]. 2018, Poslední změna 13. 10. 2018 [cit. 2018-11-08]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/homosexualove-budou-vladnout-tenhle-skandal-nelze-prejit-kritizuje-projev-kneze-halik.A181012_094059_in_domov_jho?recommendationId=00000000-0000-5000-8000-000000000000
- 81) **MPSV:** Statistiky. *Mpsv.cz: Rodina, ochrana práv dětí, senioři* [online]. Praha, 2017 [cit. 2018-11-02]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/7260>
- 82) **MŮJ-PRÁVNÍK:** Osvojení, adopce a změny od 1. 1. 2014. *Muj-pravnik.cz* [online]. 2013, Poslední změna 04. 12. 2013 [cit. 2018-09-13]. Dostupné z: <https://muj-pravnik.cz/osvojeni-adopce-zmeny-od-2014/>
- 83) **MV ČR:** Uzavření registrovaného partnerství. *Mvcr.cz: Služby pro veřejnost* [online]. ©2019 [cit. 2019-03-16]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/uzavreni-registrovaneho-partnerstvi.aspx?fbclid=IwAR1UphlHCApj1LUFBDNU_W9IAWHtm_zqprNKZ350-M9fAii1RAv6GSIIsdM
- 84) **NRP:** Počet dětí žijících mimo svou biologickou rodinu. *Knihovnanrp.cz: Virtuální knihovna NRP* [online]. 2017 [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <http://www.knihovnanrp.cz/nahradni-rodinna-pece/aktualni-statistiky/pocet-deti-zijicich-mimo-svou-biologickou-rodinu/>
- 85) **OKAMURA, T.:** Manželství homosexuálů. *Facebook.com: Tomio Okamura- SPD* [online]. 2018, Poslední změna 14. 11. 2018 [cit. 2018-12-04]. Dostupné z:

<https://www.facebook.com/tomio.cz/videos/1186723781474830/?v=1186723781474830>

- 86) **PARLAMENTNÍ LISTY:** Nezasahujeme do tradic, bavíme se o civilním manželství. *Parlamentnilisty.cz: Profily* [online]. 2018, Poslední změna 14. 11. 2018 [cit. 2018-12-04]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/profily/Frantisek-Kopriva-104374/clanek/Nezasahujeme-do-tradic-bavime-se-o-civilnim-manzelstvi-90303?fbclid=IwAR0vG5BBcaINkq2rsUoaK72B9SQ4O25kS4ogjCVzIJSdtjf-rjOtrX3aJCK>
- 87) **PITOŇÁK, M.:** Manželství párů rozdílného pohlaví (demografie). *Queergeography.cz: Témata* [online]. ©2018, Poslední změna 2019 [cit. 2019-02-26]. Dostupné z: https://www.queergeography.cz/sexualni-obcanstvi/manzelstvi-paru-rozdilneho-pohlavi-demografie/?fbclid=IwAR35Ez3z8_NjG66OSzFSnR2oK3S0afb-sxKWHXU-3K9-0uT-unqgLFCNQhio
- 88) **PITOŇÁK, M., PITOŇÁK, L.:** Právní postavení ne-heterosexuálních lidí ve světě. *Queergeography.cz: Mapy* [online]. 2018a), Poslední změna: 2018 [cit. 2019-01-05]. Dostupné z: https://www.queergeography.cz/sexualni-obcanstvi/pravni-postaveni-ne-heterosexualnich-lidi-ve-svete/?fbclid=IwAR2OXiKgsE_72FTp1T6bJze4jdKxR-sqsT0ZRHbmGTkOo3mOrBjAGH-d8Htc
- 89) **POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČR.** *Psp.cz: Jednání a dokumenty* [online]. 2018, Poslední změna 14. 11. 2018 [cit. 2018-12-04]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/2017ps/stenprot/020schuz/s020384.htm>
- 90) **PTÁČEK, R., KUŽELOVÁ, H.:** Orientační hodnocení psychického vývoje dítěte pro sociální práci. *Mpsv.cz* [online]. 2013 [cit. 2018-10-17]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/14811/OH_nahled.pdf?fbclid=IwAR1XBVm-vCv9QmjMEg3vp-oGfvCMkHP7GkwinDixVy76zW1VB7sZlzMzY4
- 91) **RYCHLÍKOVÁ, A.:** Peklo jménem kojenecké ústavy nejde racionalizovat. *Irozhlas.cz: Komentáře* [online]. Praha, 2019, Poslední změna 28. 02. 2019 [cit. 2019-03-03]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/komentare/kojenecke-ustavy-komentar-apolena-rychlikova-deti-pece-matka_1902281230_och?fbclid=IwAR3EOg83btvQncS2NqJE0N49-Ej8BbAkrVSUE2CLC46wUswEcxfU8RfhLdY
- 92) **SKOČOVSKÝ, K.:** Homosexualita. *Teologietela.paulinky.cz: Sexualita & plodnost* [online]. 2003 [cit. 2018-11-08]. Dostupné z: <http://teologietela.paulinky.cz/Sexualita-Plodnost/Ctnost-cistoty/text>
- 93) **SOCIO FACTOR:** Analýza programu PRIDE v ČR. *Pravonadetstvi.cz* [online]. 2015 [cit. 2018-10-13]. Dostupné z: www.pravonadetstvi.cz/stahnout-soubor/analyzaimplementaceprogramupridevcr-1/
- 94) **TOTALMAG:** Nikterak růžová historie homosexuality (Gay dějepis). *Totalmag.cz* [online]. 2016 [cit. 2019-01-07]. Dostupné z: <http://www.totalmag.cz/spolecnost/66-fenomen-doby/3527-nikterak-rova-historie-homosexuality-gay-djepis.html>
- 95) **ÚSTAV ZDRAVOTNICKÝCH INFORMACÍ A STATISTIKY ČR:** Poruchy duševní a poruchy chování: Poruchy osobnosti a chování u dospělých (F60- F69). *Uzis.cz* [online]. 2018, Poslední změna 07. 03. 2018 [cit. 2018-11-08]. Dostupné z: <https://www.uzis.cz/cz/mkn/index.html>

- 96) **ÚSTAVNÍ SOUD ČR:** Nález. *Usoud.cz* [online]. 2016, Poslední změna 18.07.2016 [cit. 2018-10-13]. Dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezy/2017/I._US_3226_16_an.pdf
- 97) **VLÁDA ČR:** Vláda schválila novelu zákona o NKÚ a novelu zákona o registrovaném partnerství. *Vlada.cz: Archiv* [online]. 2016, Poslední změna 24. 10. 2016 [cit. 2018-11-02]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/priuradu-vlady/jiri-dienstbier/aktualne/vlada-schvalila-novelu-zakona-o-nku-a-novelu-zakona-o-registrovanem-partnerstvi-150053/>

Legislativní zdroje

- 98) **Zákon č. 89/2012 Sb.** Platný od 22. 3. 2012 *Občanský zákoník*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>
- 99) **Zákon č. 115/2006 Sb.** Platný od 3. 4. 2006 *O registrovaném partnerství*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-115>
- 100) **Zákon č. 115/2006 Sb., a),** Platný od 3. 4. 2006 *O registrovaném partnerství*. Dostupné z: gay.iniciativa.cz/files/f09afe34930a938f31bd1b79ad98f01e.12.05end.doc
- 101) **Zákon č. 187/2006 Sb.** Platný od 12. 5. 2006 *O nemocenském pojištění*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-187>
- 102) **Zákon č. 359/1999 Sb.** ze dne 9. 12. 1999 *O sociálně-právní ochraně dětí*. Dostupné z: [https://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-o-socialne-pravni-ochrane-deti/uplne/#ca st5](https://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-o-socialne-pravni-ochrane-deti/uplne/#ca%20st5)
- 103) **Zákon č. 373/2011 Sb.** Platný od 8. 12. 2011 *O specifických zdravotních službách*. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-373-2011-o-specifickych-zdravotnich-sluzbach/f4438598/>
- 104) **Zákon č. 380/2008 Sb.** ze dne 20. 10. 2008 *O matrikách, jménu a příjmení*. Dostupné z: <http://www.sagit.cz/info/sb08380>

Seznam zkratek

ČR = Česká republika

ČSÚ = Český statistický úřad

G & L = gay a lesbický

LGBT = lesby, gayové, bisexuálové a trans osoby

LZPS = Listina základních práv a svobod

MKN 10 = Mezinárodní klasifikace nemocí 10. revize

NRP = náhradní rodinná péče

RP = registrované partnerství

UNICEF = United Nations International Children's Emergency Fund (Dětský fond OSN)

WHO = world health Organization (Světová zdravotnická organizace)

Seznam příloh

- A. Seznam registrujících matričních úřadů
- B. Rozdíly manželství vs. registrované partnerství
- C. Podpora manželství gayů a leseb- vývoj v čase
- D. Právní postavení homosexuálů ve světě
- E. Osoby v trvajícím RP a faktickém partnerství podle věku v roce 2011
- F. Legalizace registrovaného partnerství a sňatků osob stejného pohlaví v Evropě
- G. Uzavřená registrovaná partnerství dle pohlaví (1. 7. 2006 až 31. 12. 2018)
- H. Vývoj sňatečnosti a rozvodovosti mezi lety 1989-2017
- I. Rozvody podle délky trvání manželství ve vybraných letech
- J. Podíl dětí narozených v/mimo manželství
- K. Počet dětí žijících mimo svou biologickou rodinu
- L. Vyjádření odborníků
- M. Dotazník

Příloha A – Seznam registrujících matričních úřadů

Matriční úřad	Správní obvod
Úřad městské části Praha 1	území hlavního města Prahy
Magistrát města Kladna	území Středočeského kraje
Magistrát České Budějovice	území Jihočeského kraje
Úřad městského obvodu Plzeň 3	území Plzeňského kraje
Magistrát měst Karlovy Vary	území Karlovarského kraje
Úřad městského obvodu Ústí nad Labem-město	území Ústeckého kraje
Magistrát města Liberec	území Libereckého kraje
Magistrát města Hradec Králové	území Královéhradeckého kraje
Magistrát města Pardubice	území Pardubického kraje
Magistrát města Jihlava	území kraje Vysočina
Úřad městské části Brno-střed	území Jihomoravského kraje
Magistrát města Olomouc	území Olomouckého kraje
Úřad městského obvodu Moravská Ostrava a Přívoz	území Moravskoslezského kraje
Magistrát města Zlín	území Zlínského kraje

[MV ČR, 2019, [online]].

Dostupné z:https://www.mvcr.cz/clanek/uzavreni-registrovaneho-partnerstvi.aspx?fbclid=IwAR1UphlHCApj1LUFBDNU_W9IAWHtm_zqprNKZ350-M9fAii1RAv6GSIIsdM

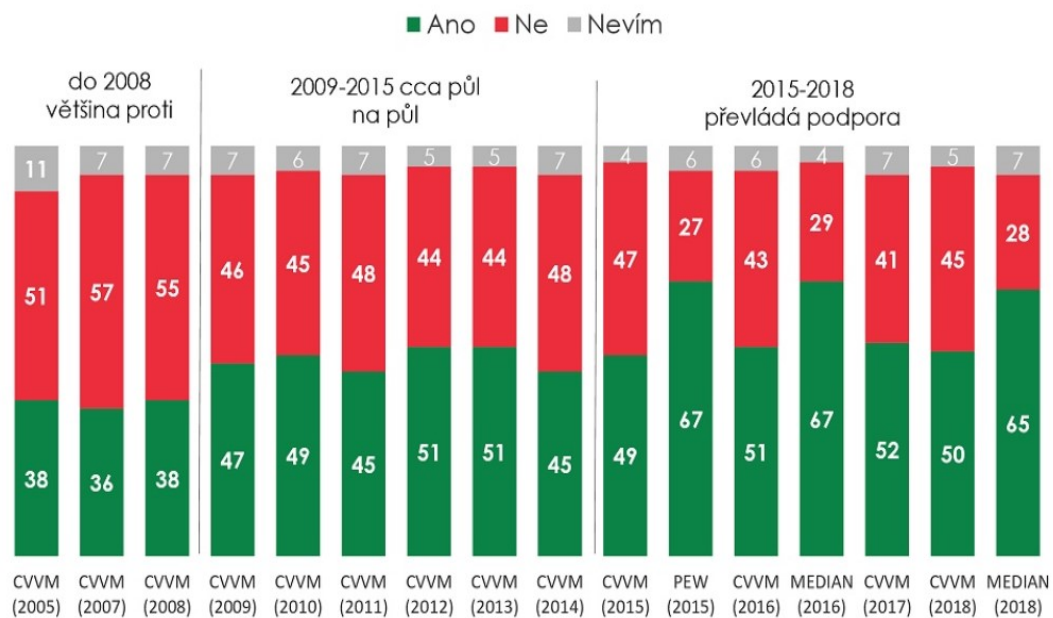
Příloha B – Rozdíly manželství vs. registrované partnerství

Manželství	Registrované partnerství
Symbolicky, pocitově	
„Manželé“.	„Registrovaní partneři“.
Manželství je základním kamenem rodinného práva.	Registrované partnerství je administrativním úkonem
Snoubenci se mohou vzít na téměř jakékoli matrice nebo českém konzulátu v zahraničí	Registrovaní partneři jen na 14 určených úřadech.
V případě ohrožení života snoubence může přijít v úvahu zjednodušený postup při vstupu do manželství.	V případě registrovaného partnerství žádný zjednodušený postup neexistuje.
Dva svědci.	Beze svědků.
Prohlášení činí před starostou, místostarostou nebo pověřeným členem zastupitelstva.	Pouze před matrikářem.
Prakticky	
Pracovní volno 2 dny na svatbu.	Není.
Automaticky vzniká společné jmění manželů. Jeho existence zlehčuje život manželů, kteří si nemusí ke všemu udělovat plnou moc. Také znamená, že na manžela může při děděni připadnout větší podíl než na registrovaného partnera.	Nevzniká, partneři jsou jen podíloví spoluvlastníci. Není žádná úprava vypořádání majetku v případě rozpadu vztahu.
Při uzavření sňatku si snoubenci mohou určit, jaké společné příjmení budou používat.	Nelze, je třeba žádat dodatečně po registraci.
Mají nárok na vdovský a vdovecký důchod.	Nemají.
Po úmrtí manžela přechází na manžela nárok na různé dávky (důchod, nemocenské atd.).	Nepřechází.
Děti mají nárok na sirotčí důchod po svém rodiči.	Děti tento nárok nemají ve vztahu k partnerovi, který není biologickým rodičem.
Ve vztahu k dětem	
Manžel může přiosvojit dítě druhého manžela (například z předchozího vztahu).	Nelze.
Mohou společně osvojit dítě z ústavu.	Nelze.
Mohou být společnými pěstouny.	Nelze.
Podmínkou rozvodu je úprava vztahů k dětem.	Není upraveno. Partner, který není biologickým rodičem, nemá automaticky možnost děti dále vidat a nemá ani povinnost platit výživné.

[Jsme fěr, 2017, [online]].

Dostupné z: <https://www.jsmefer.cz/registrovane-partnerstvi-neni-manzelstvi>

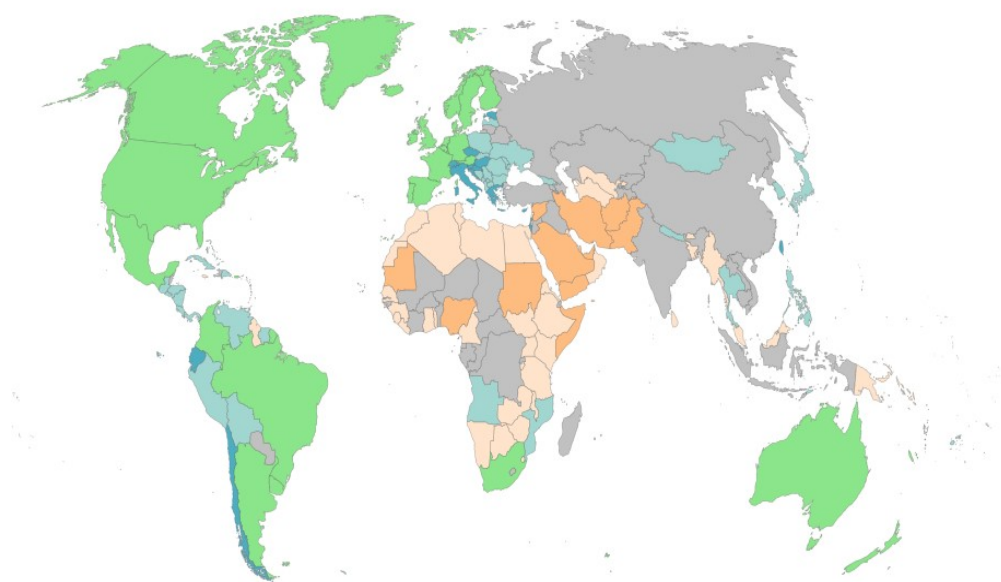
Příloha C – Podpora manželství gayů a leseb- vývoj v čase

[Jsme fér, 2019b), [online]].

Dostupné z: https://www.jsmefer.cz/60_procent

Příloha D – Právní postavení homosexuálů ve světě

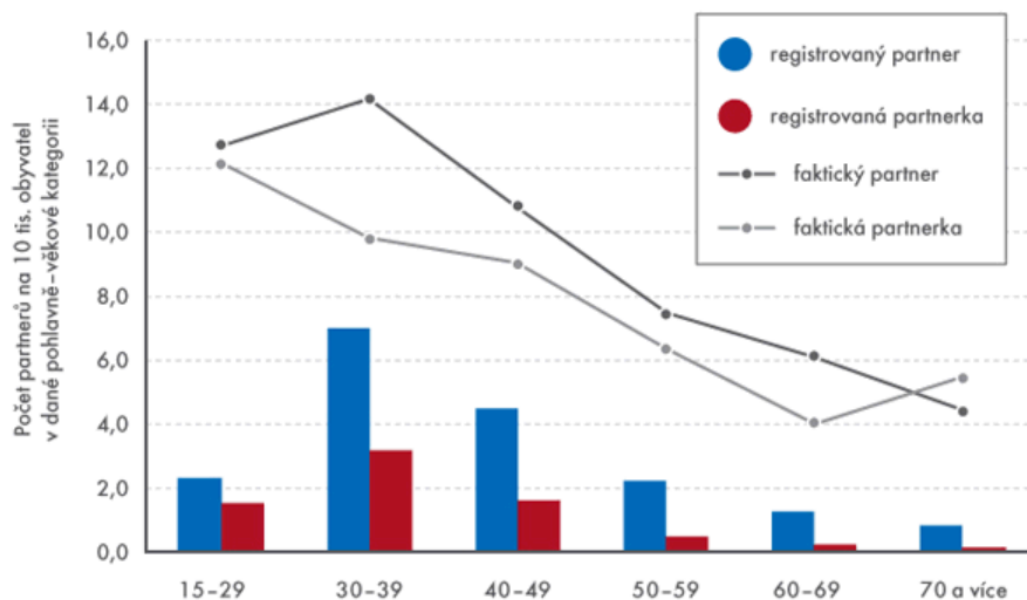

- páry různého i stejného pohlaví mají stejná práva (platí rovnost manželství)
- svazky osob stejného pohlaví jsou rozeznány, nejsou však rovny manželství
- plná nebo alespoň částečná právní ochrana sexuálních menšin
- homosexualita není trestná
- mužská nebo i ženská homosexualita je zákonem kriminalizována
- homosexualita je (nebo může být) trestaná smrtí

[Pitoňák, 2018a), [online]].

Dostupné z: https://www.queergeography.cz/sexualni-obcanstvi/pravni-postaveni-ne-heterosexualnich-lidi-ve-svete/?fbclid=IwAR2OXiKgsE_72FTp1T6bJze4jdKxRsqs_T0ZRHbmGTkOo3mOrBjAGH-d8Htc

Příloha E — Osoby v trvajícím RP a faktickém partnerství podle věku v roce 2011

[Český statistický úřad, 2011, [online]].

Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/0800492b9c>

Věk	Celkem	do 29 let	30 až 39 let	40 až 49 let	50 až 59 let	60 až 69 let	70 let a více	Nezjištěno
Registrované partnerství	1 264	176	585	282	127	65	29	-
Faktické partnerství	8 112	2 444	2 107	1 381	970	650	547	13

[Český statistický úřad, 2013, [online]].

Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/partnerske-svazky-osob-stejneho-pohlavi-v-ceske-republice-a-v-evrope-n-7zdlf33hmf?fbclid=IwAR29TOYZ8nTF2XXOM7zWHDrt-StMACz0WbNh5sBeS5Lu94ncP5UZ-2FKxQ8>

Příloha F – Legalizace registrovaného partnerství a sňatků osob stejného pohlaví v Evropě

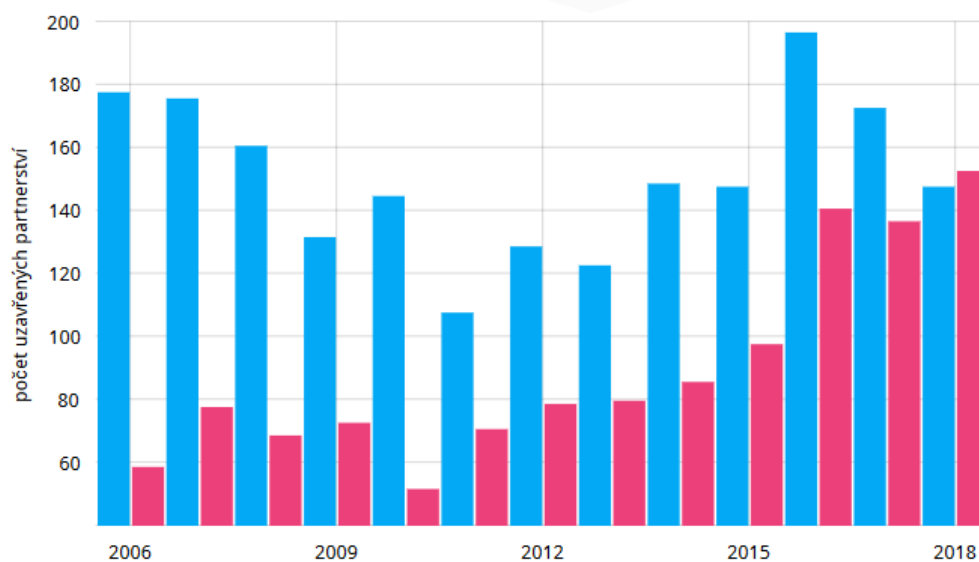
Stát	Dánsko	Norsko	Švédsko	Island	Nizozemsko	Francie	Belgie
Sňatek Registrované partnerství	2012 1989-2012	2009 1993-2009	2009 1995-2009	2010 1996-2010	2001 1998	2013 1999	2003 2000
Stát	Německo	Finsko	Lucembursko	Spojené království	Španělsko	Andorra	Česká republika
Sňatek Registrované partnerství	2001	2002	2004	2014* 2005	2005	2005	2006
Stát	Slovensko	Švýcarsko	Maďarsko	Rakousko	Portugalsko	Irsko	Lichtenštejnsko
Sňatek Registrované partnerství	2006	2007	2009	2010	2010	2011	2011

[Český statistický úřad, 2013, [online]].

Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/partnerske-svazky-osob-stejneho-pohlavi-v-ceske-republice-a-v-evrope-n-7zdlf33hnf?fbclid=IwAR29TOYZ8nTF2XXOM7zWHDrt-StMACz0WbNh5sBeS5Lu94ncP5UZ-2FKxQ8>

Příloha G — Uzavřená registrovaná partnerství dle pohlaví

(1. 7. 2006 až 31. 12. 2018)

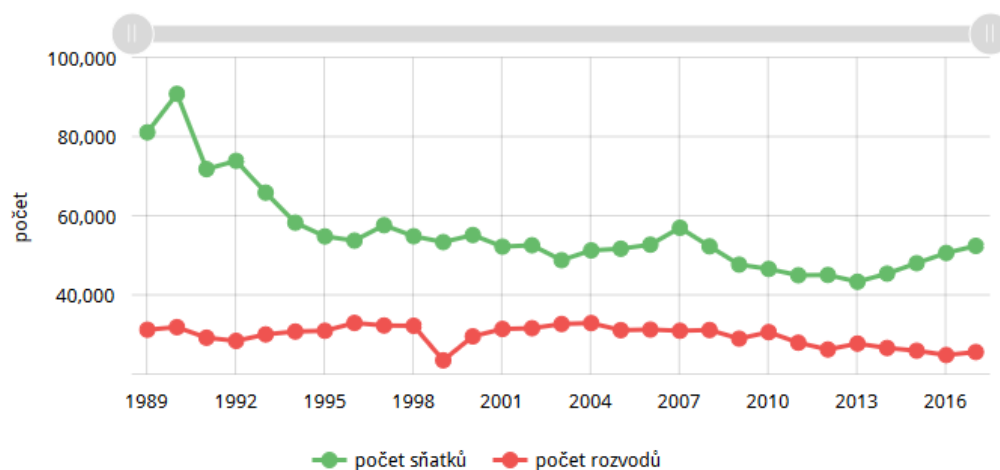
modrá = muži, růžová = ženy

[Fiala, 2019, [online]].

Dostupné z: https://www.queergeography.cz/sexualni-obcanstvi/registrovana-partnerstvi-v-cesku-demografie/?fbclid=IwAR3aplKM1uvC4LBHzQhK9wDUHIIU02029TRu6khH4-7tc8Ak_a0IzYaoHc

Příloha H – Vývoj sňatečnosti a rozvodovosti v letech 1989-2017

Vývoj sňatečnosti a rozvodovosti mezi lety 1989-2017

[Fiala, 2019, [online]].

Dostupné z: https://www.queergeography.cz/sexualni-obcanstvi/registrovana-partnerstvi-v-cesku-demografie/?fbclid=IwAR3aplM1uvC4LBHzQhK9wDUHIIU02029TRu6khH4-_7tc8Ak_a0IzYaoHc

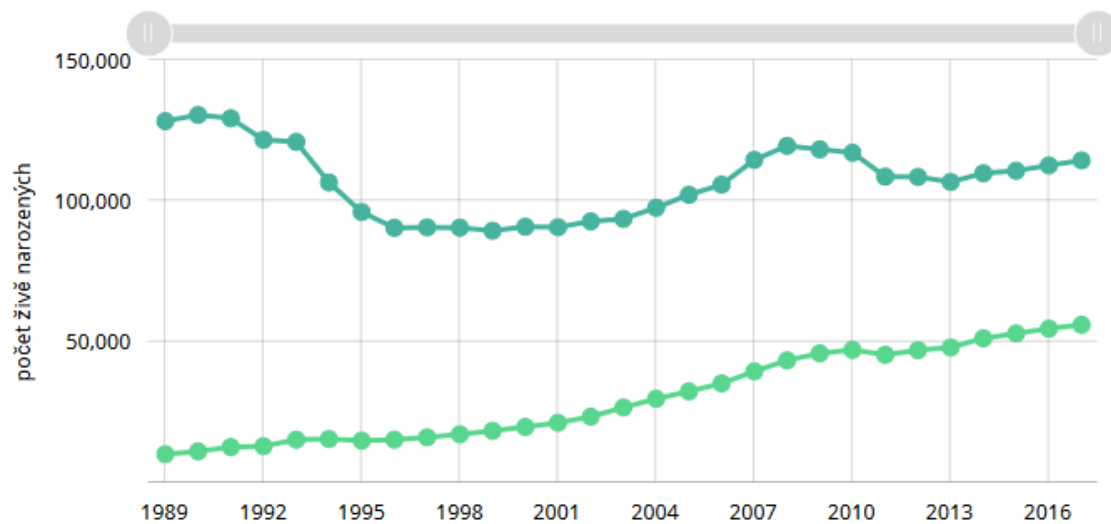
Příloha I – Rozvody podle délky manželství ve vybraných letech

V roce	1993	1995	2000	2005	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	In the year
Rozvody celkem	30 227	31 135	29 704	31 288	31 300	29 133	30 783	28 113	26 402	27 895	26 764	26 083	24 996	25 755	<i>Divorces, total</i>
Délka trvání manželství (v letech)															<i>Duration of marriage (years)</i>
0	283	210	-	187	341	307	254	235	205	218	194	205	197	233	0
1–4	8 987	8 272	6 311	5 347	5 656	5 453	5 775	5 123	4 747	4 648	4 329	4 193	3 991	4 082	1–4
5–9	8 143	8 789	7 813	6 852	6 573	5 925	6 132	5 675	5 444	6 106	6 153	6 066	5 720	5 751	5–9
10–14	4 797	5 180	6 180	6 089	5 148	4 771	4 997	4 440	4 424	4 702	4 298	4 409	4 355	4 633	10–14
15–19	3 937	3 926	3 797	5 521	5 493	4 933	5 098	4 188	3 935	3 890	3 682	3 549	3 399	3 600	15–19
20–24	2 470	2 889	2 916	3 549	4 181	3 899	4 213	4 156	3 710	3 921	3 659	3 289	2 973	2 903	20–24
25–29	1 082	1 222	1 688	2 164	2 067	2 101	2 280	2 271	2 148	2 374	2 343	2 268	2 349	2 449	25–29
30+	528	647	999	1 579	1 841	1 744	2 034	2 025	1 789	2 036	2 106	2 104	2 012	2 104	30+
Podle délky trvání manželství (%) / Percentages by duration of marriage															
Rozvody celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	<i>Divorces, total</i>
Délka trvání manželství (v letech)															<i>Duration of marriage (years)</i>
0	0,9	0,7	-	0,6	1,1	1,1	0,8	0,8	0,8	0,8	0,7	0,8	0,8	0,9	0
1–4	29,7	26,6	21,2	17,1	18,1	18,7	18,8	18,2	18,0	16,7	16,2	16,1	16,0	15,8	1–4
5–9	26,9	28,2	26,3	21,9	21,0	20,3	19,9	20,2	20,6	21,9	23,0	23,3	22,9	22,3	5–9
10–14	15,9	16,6	20,8	19,5	16,4	16,4	16,2	15,8	16,8	16,9	16,1	16,9	17,4	18,0	10–14
15–19	13,0	12,6	12,8	17,6	17,5	16,9	16,6	14,9	14,9	13,9	13,8	13,6	13,6	14,0	15–19
20–24	8,2	9,3	9,8	11,3	13,4	13,4	13,7	14,8	14,1	14,1	13,7	12,6	11,9	11,3	20–24
25–29	3,6	3,9	5,7	6,9	6,6	7,2	7,4	8,1	8,1	8,5	8,8	8,7	9,4	9,5	25–29
30+	1,7	2,1	3,4	5,0	5,9	6,0	6,6	7,2	6,8	7,3	7,9	8,1	8,0	8,2	30+

[Český statistický úřad, 2018, [online]].

Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/4-obyvateľstvo-77d936ifcb>

Příloha J – Podíl dětí narozených v/mimo manželství

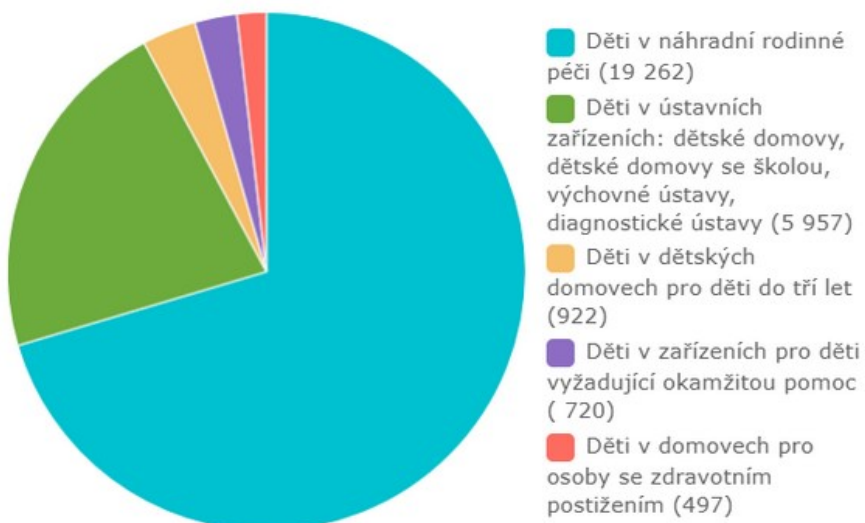

[Fiala, 2019, [online]].

Dostupné z: https://www.queergeography.cz/sexualni-obcanstvi/registrovana-partnerstvi-v-cesku-demografie/?fbclid=IwAR3apIkM1uvC4LBHzQhK9wDUHIIU02029TRu6khH4-7tc8Ak_a0IzYaoHc

Příloha K – Počet dětí žijících mimo svou biologickou rodinu

Počet dětí žijících mimo svou biologickou rodinu

Zdroj: MPSV a ÚZIS k 31. 12. 2017

[NRP, 2017, [online]].

Dostupné z: <http://www.knihovnanrp.cz/nahradni-rodinna-pece/aktualni-statistiky/pocet-deti-zijících-mimo-svou-biologickou-rodinu/>

Příloha L – Vyjádření odborníků

Český parlament čeká diskuse o zákonu, který by umožnil stejnopohlavním párům uzavírat manželství se všemi právy a povinnostmi, které k tomu náleží – včetně rodičovství. Domníváme se, že je v této chvíli žádoucí, aby měla společnost k této otázce přesné a objektivní informace založené na odborných poznatcích. Proto jsme se rozhodli vyjádřit se k obavám panujícím okolo této změny, zejména v oblasti výchovy dětí.

První z nich je ta, zdali dítě nebude strádat, pokud nebude mít otce i matku. Nehledě na to, že v ČR jsou již dnes tisíce dětí vyrůstající jen s jedním rodičem, panuje v odborné komunitě shoda na tom, že sexuální orientace nemá žádný vliv na schopnost být dobrým rodičem. Existují desítky výzkumů, které toto potvrzují.¹

Obavy o nedostatek mužských či ženských vzorů jsou neopodstatněné, variant výchovy dětí je již dnes mnoho a žádný z modelů nevede dítě automaticky k patologickému vývoji nebo jakékoliv dysfunkci. Klíčové pro zdravý vývoj dítěte je, aby mělo rodiče, kteří ho milují, věnují se mu a zároveň dokáží řešit problémy a jsou si vzájemně oporou. Stejnopohlavní páry navíc aktivně zajišťují dětem různé vzory (strýcové/tety, dědečkové/babičky, učitelé/učitelky, starší kamarádi/kamarádky a sourozenci atd.)².

Výzkumy dětí s dvěma otci či matkami ukázaly, že v jejich vývoji a zdraví neexistují rozdíly v porovnání s dětmi z rodin heterosexuálních. Renomované světové asociace psychologů, psychiatrů či pediatriů vydaly již před časem v tomto ohledu jasné stanovisko.³ Studie, které ukazují opak (např. Regnerus, Sallins), měly chybnou metodiku a jejich závěry neodrážejí většinový odborný názor.⁴

Argument, že lesby a gayové nejsou schopni tvořit trvalé stabilní svazky, a tudíž nemohou vychovávat děti, výzkumy neprokázaly. Stejnopohlavní páry tvoří stejně pevné vztahy s obdobným emocionálním poutem jako páry heterosexuální.⁵ V ČR je navíc míra rozpadu registrovaných partnerství oproti manželství pouze třetinová, oproti 14,5 % registrovaných partnerství se dle dat z roku 2017 rozvedlo 47 % manželství.⁶

Realita je taková, že již dnes jsou v ČR vychovávány stovky až tisíce dětí s dvěma matkami či otci. České právo však uznává za rodiče pouze jednoho z páru, a to i bez ohledu na to, že dítě žije s oběma již od mala. Tyto děti tak nejenže nemají právně dva rodiče, ale také nemají právo po druhém rodiči na dědictví ze zákona, sirotčí důchod, výživné atd. Z odborného hlediska tento stav nepřináší dětem nic dobrého, pouze stres a nejistotu.

Návrh, který by dorovnal některá práva v rámci registrovaného partnerství a ponechal manželství výhradně pro muže a ženu, není řešením problému. Zachovává totiž dvě odlišné kategorie, čímž vyčleňuje určitou skupinu občanů a jejich děti. Manželství přináší do partnerství určitou stabilitu, což má pozitivní vliv na spokojenost a mentální zdraví jedince.

Lesby a gayové jsou navíc stále terčem posměšků a vylučování z kolektivu, což zapříčiňuje jejich zvýšené riziko duševních problémů a míry sebevraždnosti.⁷ Ukázalo se, že legální uznání stejnopohlavního svazku, zejména manželství, má pozitivní vliv na psychologickou pohodu těchto jedinců.⁸ V USA po schválení této změny kleslo množství

sebevražedných pokusů u studentů středních škol o 7 %, výzkum odhalil přímou souvislost.⁹ Plné zrovnoprávnění tedy přispívá k širší společenské akceptaci této skupiny obyvatel, což má následně pozitivní dopad na sebepřijetí a sebevědomí zejména mladých leseb a gayů. Vytváření nediskriminujícího prostředí má také příznivý vliv na celou společnost.

Na základě odborných poznatků bychom na závěr rádi shrnuli, že obavy dobro dětí vyrůstajících s dvěma matkami nebo otci jsou neopodstatněné, a otevření manželství stejnopohlavním párům může mít pozitivní dopad na obavy zejména mladých leseb a gayů z přijetí v rodinách či kolektivu a na jejich celkové duševní zdraví.

Spolupodepsali:

- **MUDr. Pavel Theiner, Ph.D.** – vedoucí lékař oddělení dětské a dorostové psychiatrie Psychiatrické kliniky FN Brno
- **MUDr. Jana Šplíchalová, Ph.D.** – primářka oddělení dětská psychiatrie Thomayerovy nemocnice
- **MUDr. Fabienne Kosová** – primářka Dětské psychiatrické nemocnice Louny
- **PhDr. Zuzana Spurná, Ph.D.** – primářka oddělení klinické psychologie Fakultní nemocnice u sv. Anny v Brně
- **Prof. PhDr. Tomáš Urbánek, Ph.D.** – ředitel Psychologického ústavu Akademie věd České republiky
- **Prof. PhDr. Petr Weiss, Ph.D., DSc.** – psycholog a sexuolog, Sexuologický ústav VFN a 1. LF UK
- **Mgr. Peter Porubský** – vedoucí Linky bezpečí
- **PhDr. Hana Pazlarová, Ph.D.** – předsedkyně představenstva Sdružení SOS dětské vesničky, sociální pracovnice
- **PhDr. Petr Šmolka** – psycholog, vedoucí Poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy, Centrum sociálních služeb Praha
- **PhDr. Ida Viktorová, Ph.D.** – vedoucí katedry psychologie, Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova
- **MUDr. Ondřej Trojan, Ph.D.** – soudní znalec v oboru sexuologie a psychiatrie, vedoucí TH kliniky
- **Mgr. Jiří Procházka** – psycholog, tajemník Asociace manželských a rodinných poradců
- **Prof. PhDr. Zbyněk Vybíral, Ph.D.** – profesor psychologie, katedra psychologie, Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita
- **MUDr. Ivo Procházka, CSc.** – sexuolog, Sexuologický ústav 1. LF UK a VFN Praha
- **PhDr. Petra Winnette, Ph.D.** – pedagog, srovnávací vědec, psychoterapeut v oboru terapie adversních dětských zkušeností, specialista na raný vývoj, attachment
- **doc. Mgr. Lenka Lacinová, Ph.D.** – vývojová psycholožka, katedra psychologie, Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita
- **PhDr. Martin Jára** – psycholog, zakladatel Ligy otevřených mužů
- **Mgr. Martina Zikmundová** – psycholožka, ředitelka České asociace streetwork

- **doc. PhDr. Kateřina Nedbálková, Ph.D.** – socioložka, katedra sociologie Masarykovy univerzity, autorka knihy Matky kuráže: Lesbické rodiny v pozdně moderní společnosti
- **Mgr. Petra Kutálková, Ph.D.** – výzkumnice, autorka knihy Duhové rodiny ve stínu státu a studie Hlasy dětí z rodin gayů a leseb
- **MUDr. Olga Kunertová** – psychiatrička, vedoucí lékařka Centra Gaudia
- **Mgr. Magdaléna Skřivánková, DiS** – psychoterapeutka a sociální pracovnice, systematicky pracuje s LGBT rodinami
- **RNDr. Michal Pitoňák, Ph.D.** – výzkumný pracovník, Národní ústav duševního zdraví
- **MUDr. Pavel Turčan** – sexuolog a gynekolog, Ordinace sexuologie a andrologie, Centrum MEDIOL s.r.o.
- **MUDr. Alena Šebková** – praktický lékař pro děti a dorost

[Jsme fěr, 2018f], [online]].

Dostupné z: https://www.jsmefer.cz/stanovisko_odborniku?fbclid=IwAR1qMS_2Y8m_mn2J310KrvDNiSv2837X8I9FS-YKxOrrn2CdehPKnDCP9ZQ

Příloha M – Dotazník

1. Jaké je Vaše pohlaví?

(* Pokud procházíte změnou pohlaví, zvolte Vaše budoucí pohlaví)

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

- ☐ muž ☐ žena

2. Jaký je Váš věk?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

- ☐ 18 – 24 ☐ 25 – 30 ☐ 31 – 35 ☐ 36 – 40
☐ 41 – 49 ☐ 50 a více

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

- ☐ Základní ☐ SOU - vyučen/a ☐ SŠ - maturita ☐ Vysokoškolské

4. Věříte v Boha?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

- ☐ ano, jsem věřící
☐ ne, nevěřím v Boha, ani v nic jiného
☐ na tuto otázku nebudu odpovídat, je to moje věc
☐ věřím v „Něco“ nebo „Někoho“, ale těžko říct, zda jde o Boha

5. Máte v současné době stálého/stálou partnera/ku?

*Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí a podle toho se mu zobrazily další otázky [**ano** → otázka č. 6, **ne** → otázka č. 8].*

- ☐ ano ☐ ne

6. Jak dlouho už spolu jste?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí nebo napsat odpověď vlastními slovy.

- ☐ méně než 6 měsíců ☐ více než 6 měsíců, ale méně než 1 rok ☐ 1 – 2 roky
☐ 3- 4 roky ☐ jiné (uvedte)

7. Jste registrovaný/á?

Povinná otázka, respondent se musel rozhodnout mezi odpověďmi „ano“ a „ne“.

- ☐ ano ☐ ne

8. V jaké jste vyrůstal/a rodině?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí nebo napsat odpověď vlastními slovy.

- ☐ úplné (žila/a jsem s oběma rodiči)
- ☐ neúplné (žila/a jsem jen s jedním rodičem, příp. byl/a ve střídavé péči)
- ☐ ústavní výchova (Dětský domov)
- ☐ jiné (uvedte) (* např. u prarodičů, pěstounů)

9. Pokud jste nevyrůstal/a se svými rodiči, příp. jste nevyrůstal/a s oběma rodiči. Proč?

Nepovinná otázka, respondent mohl napsat odpověď vlastními slovy.

.....

10. Komu jste se se svou homosexuální orientací svěřil/a jako první?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí nebo napsat odpověď vlastními slovy.

- ☐ oběma rodičům
- ☐ matce
- ☐ otci
- ☐ sourozenci/ům
- ☐ prarodiči/ům
- ☐ tetě/ strýci
- ☐ kamarádce/ovi
- ☐ učitelce/i
- ☐ vychovatelce/i
- ☐ jiné (uvedte).....

11. Jak to tato osoba přijala? (* Prvotní reakce osoby)

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

- ☐ velmi dobře
- ☐ dobře
- ☐ ani dobře ani špatně
- ☐ špatně
- ☐ velmi špatně

12. Ví o Vaší orientaci Vaše rodina? (* Pokud jen někdo, uveďte kdo)

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí nebo napsat odpověď vlastními slovy.

- ☐ ano, dá se říct, že všichni
- ☐ pouze pár členů rodiny (uvedte kdo).....
- ☐ ne, nikomu jsem o tom nikdy neřekl/a

13. Jaká byla reakce Vaší rodiny (příp. některých členů) a blízkého okolí na přiznání Vaší homosexuální orientace?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

- ☐ dobrá u všech osob, kterým jsem to řekl/a
- ☐ dobrá u většiny osob, kterým jsem to řekl/a
- ☐ u někoho dobrá a u někoho špatná
- ☐ špatná u většiny osob, kterým jsem to řekl/a
- ☐ špatná u všech osob, kterým jsem to řekl/a

14. Jaké mělo sdělení dopady ve Vaší rodině, příp. u blízkých osob?

(* např. někdo se se mnou přestal/začal bavit, odstěhování, zlepšení vztahů apod.) (uved'te)

(*nepovinná otázka- lze jí přeskočit stisknutím tlačítka Pokračovat)

Nepovinná otázka, respondent mohl napsat odpověď vlastními slovy.

.....

15. Jaké bylo Vaše dětství?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

- ☐ velmi dobře
- ☐ dobře
- ☐ ani dobře ani špatně
- ☐ špatně
- ☐ velmi špatně

16. Jaké byly vztahy uvnitř Vaší rodiny (příp. v ústavním zařízení)?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

- ☐ velmi dobře
- ☐ dobře
- ☐ ani dobře ani špatně
- ☐ špatně
- ☐ velmi špatně

17. Máte sexuální zkušenost s opačným pohlavím?

(*myšleno pohlavní styk), (*nepovinná otázka- lze jí přeskočit stisknutím tlačítka Pokračovat)

Nepovinná otázka, respondent se mohl rozhodnout mezi odpověďmi „ano” a „ne”.

☐ ano ☐ ne

18. Byl/a jste v minulosti ženatý/vdaná?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí a podle toho se mu zobrazily další otázky [ano → otázka č. 19, ne → otázka č. 20].

☐ ano ☐ ne

19. Jak dlouho? (uved'te alespoň přibližně)

Povinná otázka, respondent musel napsat odpověď vlastními slovy.

.....

20. Co říkáte na názor některých lidí, že homosexuální osoba (zejm. muž), která/ý chce dítě, je automaticky pedofil?

(pokud nevíte, napište NEVÍM)

Povinná otázka, respondent musel napsat odpověď vlastními slovy.

.....

21. Myslíte si, že by homosexuální pár, který uvažuje o dítěti, měl projít psychologickými testy?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí a podle toho se mu zobrazily další otázky [ano → otázka č. 22, ne → otázka č. 23].

☐ ano ☐ ne

22. Proč ano? (* lze vybrat více možností)

Povinná otázka, respondent musel zvolit alespoň některou z nabízených odpovědí nebo dopsat nějakou vlastní.

☐ O nic nejde. Pokud člověk nemusí nic skrývat, nemusí se ničeho bát.

☐ Existoval by doklad pro společnost, že i homosexuálové jsou „normální“.

☐ Aspoň bych sám/a věděl/a, kde mám nějaké nedostatky či slabiny a mohl/a bych to zlepšit.

☐ Jiné (uved'te)

23. Proč ne? (* lze vybrat více možností)

Povinná otázka, respondent musel zvolit alespoň některou z nabízených odpovědí nebo dopsat nějakou vlastní.

- ☐ Je to proti mé lidské důstojnosti.
- ☐ Jsem svéprávný/á.
- ☐ Cítil/a bych se diskriminován/a.
- ☐ Báł/a bych se, že by testy přišly na to, že mám nějaký vážný problém.
- ☐ Jiné (uveďte)

24. Jak se podle Vás staví česká společnost k otázce adopce dětí homosexuály?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

- ☐ velmi dobře
- ☐ dobře
- ☐ ani dobře ani špatně
- ☐ špatně
- ☐ velmi špatně

25. Máte přehled o současných legislativních možnostech v ČR, týkajících se otázky svěřeni dítěte do výchovy homosexuálům?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

- ☐ ano, velký - velmi se o toto téma zajímám a vyhledávám si informace, vím o možnostech vše
- ☐ ano, nějaký – řekl/a bych, že toho vím dost, ale určitě ne všechno, chodí mi o tématu nějaké informace
- ☐ nevím
- ☐ spíše ne – něco jsem někde zahlédl/a, zaslechl/a, ale víc se o to nezajímám
- ☐ ne – nevím, jaké jsou současné legislativní možnosti

26. Jaká vidíte pozitiva v tom, když dítě vychovávají rodiče stejného pohlaví?

(pozitivní dopady na dítě) *Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí nebo napsat odpověď vlastními slovy.*

☐ nevím

☐ jiné (uved'te).....

27. Jaká vidíte negativa v tom, když dítě vychovávají rodiče stejného pohlaví?

(negativní dopady na dítě) *Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí nebo napsat odpověď vlastními slovy.*

☐ nevím

☐ jiné (uved'te).....

28. Jaké jsou podle Vás dopady na psychiku dítěte, které vychovává homosexuální pár?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí nebo napsat odpověď vlastními slovy.

☐ nevím

☐ žádné

☐ jiné (uved'te).....

29. Máte vlastní dítě/děti?

*Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí a podle toho se mu zobrazily další otázky [**ano** → otázka č. 30, **ne** → otázka č. 52].*

☐ ano

☐ ne

30. Kolik dětí máte?

(* uveďte číslíci počet)

Povinná otázka, respondent musel napsat odpověď vlastními slovy.

.....

31. Jak je/jsou staré? (* uveďte číslíci věk)

Povinná otázka, respondent musel napsat odpověď vlastními slovy.

.....

32. Jakou cestou jste k dítěti/dětem přišel/a?

(* lze vybrat více odpovědí- v případě většího počtu dětí než 1)

Povinná otázka, respondent musel zvolit alespoň některou z nabízených odpovědí nebo dopsat nějakou vlastní.

- ☐ Jsem tzv. „vyoutovaný“ rodič (*dříve jsem byl/a ženatý/vdaná a tvořili jsme tzv. tradiční rodinu, později jsem přiznal/a svou homosexualitu)
- ☐ Sdílené rodičovství (* jsme dva páry – 2 gayové a 2 lesby – z nichž jeden je biologickým rodičem)
- ☐ Jsme dvě mámy + dárce spermatu
- ☐ Náhradní mateřství (* někdo dítě odnese- dělá tzv. náhradní matku- + je dárkyně vajíčka + sperma)
- ☐ Osvojení/adopce
- ☐ Pěstounská péče
- ☐ jiné (* např. domluva s heterosexuální/m kamarádkou/em)

33. Pokud jde u Vás o sdílené rodičovství, náhradní mateřství či dárce spermatu, jak jste určili/y, kdo z Vašeho páru bude biologickým rodičem? Co jste brali/y v úvahu?

(uveďte), (* pokud u Vás nejde o tento případ, napište to)

Povinná otázka, respondent musel napsat odpověď vlastními slovy.

.....

34. Jste v kontaktu s druhým biologickým rodičem?

(*příp. s některým z biologických rodičů- u pěstounské péče...)

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí a podle toho se mu zobrazily další otázky [ano, v pravidelném → otázka č. 35, ano, v nepravidelném → otázka č. 35, ne → otázka č. 36].

- ☐ ano, v pravidelném
- ☐ ano, v nepravidelném
- ☐ ne

35. Jaké máte s druhým biologickým rodičem vztahy?

(*příp. s některým z biologických rodičů- u pěstounské péče...)

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

- ☐ velmi dobře
- ☐ dobře
- ☐ ani dobře ani špatně
- ☐ špatně
- ☐ velmi špatně

36. Proč s ním nejste v kontaktu?

(* např. neznámý dárce spermatu) (uved'te)

Povinná otázka, respondent musel napsat odpověď vlastními slovy.

.....

37. Vychováváte nějaké dítě (partnerovo/partnerčino)?

(* které měl/a partner/ka dříve, než jste se stali párem?)

Povinná otázka, respondent se musel rozhodnout mezi odpověďmi „ano” a „ne”.

- ☐ ano
- ☐ ne

38. Jak Vás dítě/děti oslovuje/í?

(* lze vybrat více odpovědí)

Povinná otázka, respondent musel zvolit alespoň některou z nabízených odpovědí nebo dopsat nějakou vlastní.

- ☐ mami/tati
- ☐ křestním jménem
- ☐ teto/strejdo
- ☐ přezdívkou
- ☐ jiné (uved'te)

39. Ptalo se Vás dítě někdy, proč ho vychovávají dvě ženy/ dva muži, když jejich kamarádi to mají jinak?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí a podle toho se mu zobrazily další otázky [ano → otázka č. 40, ne → otázka č. 41].

- ☐ ano
- ☐ ne

40. Jak jste mu to vysvětlil/a?

(uved'te)

Povinná otázka, respondent musel napsat odpověď vlastními slovy.

.....

41. Jak mu do budoucna vysvětlíte, že ho vychovávají dvě ženy/dva muži?

(uved'te), (* nepovinná otázka- lze jí přeskočit stisknutím tlačítka Pokračovat)

Nepovinná otázka, respondent mohl napsat odpověď vlastními slovy.

Nepovinná otázka, respondent mohl napsat odpověď vlastními slovy.

.....

42. Kde (u koho) má dle Vašeho názoru dítě možnost vidět opačný ženský/mužský vzor?

(* lze vybrat více odpovědí)

Povinná otázka, respondent musel zvolit alespoň některou z nabízených odpovědí nebo dopsat nějakou vlastní.

- ☐ u svého otce/ své matky ☐ u prarodičů ☐ u tety/strýce ☐ u učitele/ky
- ☐ u rodinných přátel ☐ u trenéra/ky na kroužku
- ☐ jiné (uved'te)

43. Myslíte si, že je to pro něj důležité?

Povinná otázka, respondent se musel rozhodnout mezi odpověďmi „ano” a „ne”.

- ☐ ano ☐ ne

44. Proč si myslíte, že to pro dítě je/není důležité?

(uved'te) - pokud nevíte, napište NEVÍM

Povinná otázka, respondent musel napsat odpověď vlastními slovy.

.....

45. Bojíte se toho, že dítě bude mít v budoucnu pokřivený pohled na partnerství?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí a podle toho se mu zobrazily další otázky [ano → otázka č. 46, ne → otázka č. 47].

- ☐ ano ☐ ne

46. Jak by se to mohlo projevit?

(uved'te)- pokud nevíte, napište NEVÍM

Povinná otázka, respondent musel napsat odpověď vlastními slovy.

.....

47. Kdo z vás (Vás a Vašeho/í partnera/ky) šel na rodičovskou dovolenou?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

- ☐ já ☐ partner/ka

48. Podle čeho jste to tak určili/y?

(* lze vybrat více odpovědí)

Povinná otázka, respondent musel zvolit alespoň některou z nabízených odpovědí nebo dopsat nějakou vlastní.

- ☐ ten, kdo není na rodičovské, vydělává víc peněz
- ☐ ten, kdo je na rodičovské, má více vyvinutý mateřský pud
- ☐ ten, kdo je na mateřské, se častěji stará o domácnost
- ☐ hodili/y jsme si mincí
- ☐ jiné (uved'te)

49. Setkalo se Vaše dítě někdy se šikanou kvůli tomu, že ho vychovávají dvě ženy/ dva muži?

Povinná otázka, respondent se musel rozhodnout mezi odpověďmi „ano” a „ne”.

- ☐ ano ☐ ne

50. Bojíte se toho, že Vaše dítě bude (i) v budoucnu šikanované kvůli tomu, že ho vychovávají dvě ženy/ dva muži?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí a podle toho se mu zobrazily další otázky [ano → otázka č. 51, ne → otázka č. 66].

- ☐ ano ☐ ne

51. Z jakého důvodu se toho obáváte?

(uved'te)- pokud nevíte, napište NEVÍM

Povinná otázka, respondent musel napsat odpověď vlastními slovy.

.....

52. Chcete dítě/děti?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí a podle toho se mu zobrazily další otázky [ano → otázka č. 54, ne → otázka č. 53, zatím nevím → otázka č. 54].

☐ ano

☐ ne

☐ zatím nevím

53. Z jakého důvodu ne?

(uved'te důvod/y)

Povinná otázka, respondent musel napsat odpověď vlastními slovy.

.....

54. jaké cestě k dítěti jste zatím uvažoval/a?

(* lze vybrat více odpovědí)

Povinná otázka, respondent musel zvolit alespoň některou z nabízených odpovědí nebo dopsat nějakou vlastní.

☐ Sdílené rodičovství (* jsme dva páry – 2 gayové a 2 lesby – z nichž jeden je biologickým rodičem)

☐ Jsme dvě mámy + dárce spermatu

☐ Náhradní mateřství (* někdo dítě odnese- dělá tzv. náhradní matku- + je dárkyně vajíčka + sperma)

☐ Osvojení/adopce

☐ Pěstounská péče

☐ jiné (* např. domluva s heterosexuální/m kamarádkou/em)

55. Jak určíte, kdo z Vašeho páru bude biologickým rodičem? Co budete brát v úvahu?

(uved'te)

Povinná otázka, respondent musel napsat odpověď vlastními slovy.

.....

56. Jak by Vás dítě mělo oslovovat?

(* lze vybrat více odpovědí)

Povinná otázka, respondent musel zvolit alespoň některou z nabízených odpovědí nebo dopsat nějakou vlastní.

- ☐ mamí/tati ☐ křestním jménem ☐ teto/strejdo ☐ přezdívkou
- ☐ jiné (uved'te)

57. Jak dítěti do budoucna vysvětlíte, že ho vychovávají dvě ženy/dva muži?

(uved'te)- pokud nevíte, napište NEVÍM

Povinná otázka, respondent musel napsat odpověď vlastními slovy.

.....

58. Kde (u koho) bude mít dle Vašeho názoru dítě možnost vidět opačný ženský/mužský vzor?

(* lze vybrat více odpovědí)

Povinná otázka, respondent musel zvolit alespoň některou z nabízených odpovědí nebo dopsat nějakou vlastní.

- ☐ u svého otce/ své matky ☐ u prarodičů ☐ u tety/strýce ☐ u učitele/ky
- ☐ u rodinných přátel ☐ u trenéra/ky na kroužku
- ☐ jiné (uved'te)

59. Myslíte si, že to pro něj bude důležité?

Povinná otázka, respondent se musel rozhodnout mezi odpověďmi „ano” a „ne”.

- ☐ ano ☐ ne

60. Proč to pro něj podle Vás bude/nebude důležité?

(uved'te důvody)- pokud nevíte, napište NEVÍM

Povinná otázka, respondent musel napsat odpověď vlastními slovy.

.....

61. Kdybyste měl/a s partnerem/kou možnost adopce dítěte, které je postižené. Měli/y byste o takové dítě zájem?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí a podle toho se mu zobrazily další otázky [ano → otázka č. 63, ne → otázka č. 62, nevím → otázka č. 63].

☐ ano

☐ ne

☐ nevím

62. Proč ne?

(* lze vybrat více odpovědí)

Povinná otázka, respondent musel zvolit alespoň některou z nabízených odpovědí nebo dopsat nějakou vlastní.

☐ nepřeji si postižené dítě, když mám „na výběr“ ze zdravých dětí

☐ nechci dítě za každou cenu

☐ necítím se připravený/á starat se o postižené dítě

☐ nechci obětovat všechn svůj čas a energii postiženému dítěti

☐ jiné (uved'te)

63. Kdo z vás (Vás a Vašeho partnera/ky), půjde případně na rodičovskou dovolenou?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

☐ já

☐ partner/ka

64. Podle čeho to určíte?

(* lze vybrat více odpovědí)

Povinná otázka, respondent musel zvolit alespoň některou z nabízených odpovědí nebo dopsat nějakou vlastní.

☐ podle toho, kdo vydělává víc peněz

☐ podle toho, kdo má více vyvinutý mateřský pud

☐ podle toho, kdo se častěji stará o domácnost

☐ hodíme si mincí

☐ jiné (uved'te)

65. Bojíte se toho, že Vaše dítě bude v budoucnu šikanované kvůli tomu, že ho vychovávají dvě ženy/ dva muži?

Povinná otázka, respondent se musel rozhodnout mezi odpověďmi „ano“ a „ne“.

☐ ano

☐ ne

66. Jaký máte názor na „Manželství pro všechny“?

(* lze označit více odpovědí)

Povinná otázka, respondent musel zvolit alespoň některou z nabízených odpovědí nebo dopsat nějakou vlastní.

- ☐ Myslím si, že by měli uzákonit manželství pro všechny.
- ☐ Je to dobré, umožnilo by mi to např. mít vdovský/vdovecký důchod, osvojit si dítě partnera/ky, mít společné jmění manželů apod.
- ☐ Stačí mi registrované partnerství.
- ☐ Myslím si, že se kolem toho dělá až moc velký povyk.
- ☐ Myslím si, že toto téma se ve společnosti probírá málo.
- ☐ Chci, aby bylo pro homosexuály uzákoněno slovo MANŽELSTVÍ. Nepotřebuji se odlišovat např. tím, že budu mít v Občanském průkazu napsáno REGISTROVANÝ/Á. Přejde mi to diskriminující.
- ☐ jiné (uved'te)

67. Sledujete nějakou organizaci, která bojuje za práva homosexuálů?

(* lze označit více odpovědí)

Povinná otázka, respondent musel zvolit alespoň některou z nabízených odpovědí nebo dopsat nějakou vlastní.

- ☐ PROUD
- ☐ Jsme fér
- ☐ Stejná rodina
- ☐ ne, nepodporuji žádnou organizaci
- ☐ jiné (uved'te).....

68. Jak tuto organizaci příp. podporujete?

(* lze označit více odpovědí)

Povinná otázka, respondent musel zvolit alespoň některou z nabízených odpovědí nebo dopsat nějakou vlastní.

- ☐ finančně
- ☐ sdílím její příspěvky na sociálních sítích
- ☐ zapojuji se do diskuzí (např. i na sociálních sítích)
- ☐ účastním se osobně (pochodů, jednání v Poslanecké sněmovně apod.)
- ☐ jiné(uved'te).....

